

A propòsit de les eleccions a les Illes

Els pobres s'alegraran en el Sant d'Israel, perquè el superb fou abatut, consumit l'escarnidor i destruïts tots aquells que maquinaven per a fer el mal.
(Isaïes 29:19-20)

L'ESTEL

LA NOSTRA WEB: <http://www.balearkom.es/usuarios/estel/>

A.P.P.E.C.
ASSOCIACIÓ
DE PUBLICACIONS
PERIÒDIQUES
EN CATALÀ

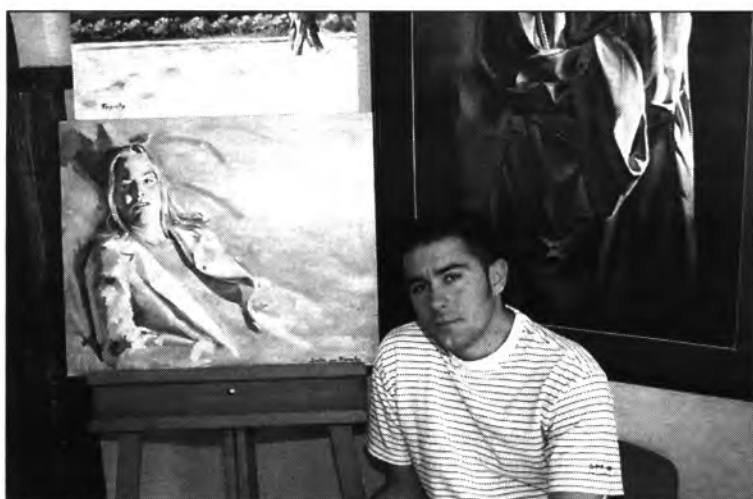
ANY XVIII. NÚMERO 415

15 DE JULIOL DE 1999

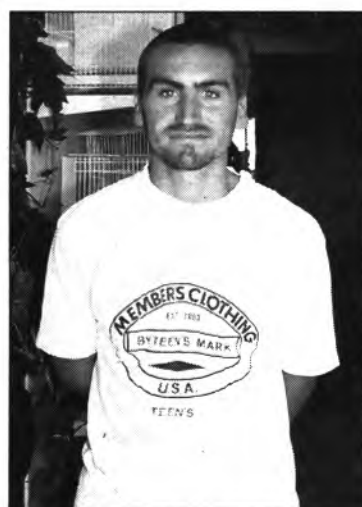
PREU: 225 PTS - 1,35 euros

Fa un any que N'Àina Mascaró de Ciutat regenta l'Estanc nº 1 a Palma Nova. Tlf. 971 680 896

Des de tota la vida, n'Ignasi Frisuelo és pintor. Domina totes les tècniques. Té una escola estudi a Portals nous amb una vintena d'alumnes. Tlf. 971 676 279

En Marc Antoni Teruel acaba d'obrir la botiga l'Arca de Noé a son Ferrer. Una botiga d'animals, plantes i servei de jardineria. Tlf. 600 534 969

Fa un any que en Miquel Martorell i en Marian López regenten el Bar Justí al Terreno. Un local agradable on se fan exposicions de pintura. Pa amb olis, amanides i bona cara. A la foto amb el fill d'en Marian que nom Justí. Tlf. 971 454 748

Fa 6 mesos que en Cristian Sauzet d'Ocitània regenta el Cafè La Tasca al Terreno. Obren l'horabaixa i fins a les 3 o les 4 de la matinada. Pizzes i baguettes. Beuen en porró. El seu soci és en Philippe Gimond. Tlf. 971 450 468.

Fa 9 mesos que en Magi Paieres, na Margarida Jaume i n'Alexandre Jiménez han obert el Restaurant Graella Sau-salito al Terreno. Despatxen les carns vermelles de cervol, estruç, costelles de xai i moltes idees per a picar. Els trobareu al carrer d'Anglaterra del Terreno. Tlf. 971 285 977

Fa 2 anys que en Damià Paieres de Maria de la Salut regenta la Cafeteria Can Guillem a s'Aigua Dolça. Despatxa el plat del dia a 900 ptes. En Damià és nebot d'en Pere Joan Paieres i Auba que se va casar amb la senyora Cauona d la matinada. Pizzes i baguettes. Beuen en porró. El seu soci és en Philippe Gimond. Tlf. 971 450 468.

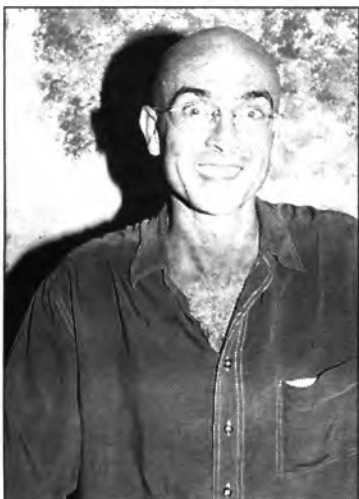
Fa mig any que na Sabine Hoppens de Berlín regenta la Galeria d'Art Ceràmica Kunts a Portals Nous. Té pintura moderna i antiga. Tlf. 971 679 018

Fa 2 anys que en Miquel Joan Garcia i na Maria Rosa Cano regenten el Bar Arroyo davant el Poliesportiu de son Ferrer. Tlf. 971 230 737

Fa mig any que na Francesca Garcia i na Glòria Tous han obert el Taller Fils, a l'entrada del terme de Calvià per Ciutat. Tlf. 971 405 388

Fa 15 dies que n'Eduard Capità ha obert la Botiga Biològica Living Well al Terreno. Tlf. 971 284 774

Fa un any que n'Antoni Hidalgo va obrir al Botiga Regne Animal al Toro. Té animals i plantes. Tlf. 971 232 492

Fa 31 anys que en Vicenç Riera i na Maria Tous regenten el Forn Sant Agustí a cas Català. Tlf. 971 400 904

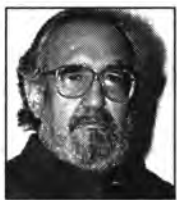
Fa 17 anys que na Catalina Serra de so n'Espanyollet regenta l'Estanc 93 a s'Aigua Dolça. Tlf. 971 737 082

Especial dedicat a

POBLES DE LA BADIA DE PALMA

Si vos ha agradat, telefonau al 971 26 50 05 i el vos enviarem cada quinze dies.

Foc i Fum

MATEU MARIÓ DE SANT JOAN

D'ara endavant hi haurà més harmonia a les nostres illes: Seran governades per dones: na Pilar Costa a Eivissa, na Joana Barceló a Menorca i na Maria Antònia Munar a Mallorca. Harmonia, netedat, ordre, tolerància, poca agressivitat, són virtuts femenines. Estam d'enhorabona.

Inauguració de la Universiada a Ciutat de Mallorca. Està previst que soni la Balanguera, l'himne de Mallorca, arriba un funcionari de la Casa del rei d'Espanya i diu que no. Tots acalen el cap. A on és la sobirania dels mallorquins?. A on és la suposada estimació de la Casa reial espanyola envers Mallorca? Au! Que ens tracten pitjor que a qualsevol colònia de negres!

Universiada a la Ciutat de Mallorca: idiomes oficials; castellà i anglès. I el català, idioma propi oficial de les Balears?, que. Als mallorquins ens tenen per els criats i criades de l'Imperi, i per res més.

La gent se pensava que la revista NOVES era una publicació creada pel pacte de Progrés per tal guanyar el poder, i que moriria una vegada fetes les eleccions. Idò, no. Noves segueix sortint cada setmana, i segueix donant branca a la gent del PP. Aquesta vegada dona branca a l'ex vice-president executiu de la banca March Simó Galmés,

que feu una fortuna a l'ombra del Govern Balear, que facilità ajudes financeres a Bon Assossec i al Túnel de Sóller. També oferí financiació al propietari del Restaurant Es quatre Vents, i de Binicomprat d'Algaida, quan el propietari no pogué pagar en Simó s'ho va quedar. També va obligà amb falses promeses al propietari de l'Hotel Felip de Portocristo, Jaume Roselló, a signar un contracte de gestió amb THB, societat que controla l'ex directiu. Davant l'incompliment de les promeses, en Roselló va haver de vendre l'hotel a preu tirat. Si vos voleu posar en contacte amb aquest publicació: 971 469 506

Passam per Galatzó, un poble nou al terme de Calvià. Si no fos pels rètols dels carrers, escrits en català, diriem que som a qualsevol poble d'Andalusia: la gent, les cases i la seva decoració, les poquíssimes botigues i tavernes. Tot andalusí. Dos quilòmetres mes amunt, el Polígon de son Bugadelles: la majoria de naus propietat d'anglesos i alemanys. Si no fos que a Calvià, es Capdellà, Puigpunyent i Galilea, que encara hi ha mallorquins, diriem que aquesta part de Mallorca, pareix qual-

sevol cosa menys Mallorca.

Per què, tot i ser una "inofensiva" emissora de ràdio clàssica, parlen tant i s'enrotllen tan fàtuament a Ràdio-2 RNE? Perquè han d'espanyolitzar fins i tot allò més inversemblant i més inespanyolitzable, i ho fan xerrant fàtuament en foraster i repetint a tort i a dret -com els discursos de n'Aznar- "Eppaña" - "eppañó". Els afers de l'Estat funcionen així i s'ho tenen ben estudiat, per a esclavitzar-nos. Perquè trien ara València, i Vilareal com a llocs on jugui la selecció espanyola? Perquè intenten massacrar-hi el sentiment català, tan durament perseguit al País Valencià per la terrorista de "La Província" i el seu degenerat i genocida partit, el vergonyós PP. Jaume Tallaferro.

Rita Barberà, batlesa de València pel PP, ha rebutjat una invitació de l'Ajuntament de Torredembarra perquè s'hi feia referència als Països Catalans. Barberà ha respost amb energia: "No existeixen (els Països Catalans) ni històricament, ni jurídicament, ni constitucionalment". I prega que no la facin partícep mai més d'actes d'aquestes característiques.

I ara us en contaré una de Puigpunyent, un dels pobles més bells de la muntanya al nord de Ciutat. N tal David Stein, de la Fundació Kenedy, va comprar ses cases de son Net a un alemany de cognom

L'església des Capdellà ha estat restaurada, han alçat el campanar i l'han deixada com a nova. La gent n'està ben gojosa.

Bulic, ara a la presó per robar als residents de les seves residències per a ancians a la República Federal Alemanya, qui a la vegada les havia comprades al pare del jutge Barceló de Ciutat. Ara, aquestes

cases han estat convertides en hotel i batejades amb el no de Castillo de son Net, tenen el personal de devers Madrid i de la gent de Puigpunyent no en volen saber res. Ω

Vius i ungles: impostos just per a tothom

PERE FELIP I BUADES

Ve a tomb aquesta crida a la justícia, tant per la quantia dels impostos que hem de pagar els residents a les Illes, com pel repartiment que es fa entre els qui pagam aquests impostos. L'alarma ha estat causada pel grosser posicionament del partit que, segons sembla, duu camí de governar a les Illes. O sia, al manco de tenir entre les seves files, el futur president. Em refereix, altra volta, no és la primera vegada, al PSOE. Un partit que ha deixat patent la seva total manca de sensibilitat cap el poble balear i Pitiús que ja està fart de ser el més beneït de l'Estat espanyol. És el que més paga en impostos i és el que menys reb a canvi del seu constant i estèril sacrifici que li estat furtant un normal desenvolupament econòmic, cultural i social.

I és que al negar-se a implantar una taxa turística, allò que fa l'Estat espanyol, és carregar damunt l'esquena dels illencs residents (som pocs els residents i molts els qui originen les despeses), el sobre cost gegantí de les càrregues per la sobre explo-

tació turística que s'originen en temes com el de l'aigua, l'aigua que tuden i no paguen els turistes. Una planta incineradora per a cremar els milers de tones de deixalles que generen els milions de turistes, i que no paguen.

La necessitat de generar noves i costossíssimes fonts d'energia, l'energia que tuda el sector turístic i que no paga. És clar, al cap i a la fi, mentre que els beneïts illencs paguem, sense badar boca, les enormes sumes que signifiquen transportar aigua en vaixell des de Tarragona, la desaladora d'aigua de la mar, la construcció de forns per incinerar les deixalles, la construcció de noves plantes energètiques, tot això pagat, únicament, afegint càrregues contínues als rebuts del subministra i incrementant els impostos establerts o creant-ne de nous, com el cànon per la incineració de deixalles, igual que abans s'imposà el cànon per sanejament i en breu ens imposaran el cànon energètic i el de imposició general als contribuents inscrits del d'eliminació de deixalles i recerca de nous

abocadors i construcció de nous forns d'incineració. Tot això, ocasionat per la massificació exagerada d'un turisme que a més és deficitari, o sia, que no deixa guanys a l'economia illenca. En realitat, el que fa és fer córrer el diner i enriquir a dos sectors concrets: l'oficial (Govern espanyol, Govern balear, i ajuntaments, i el privat turístic (hotellers i turoperadors. Els primers, mitjançant l'exploatació dels ports i aeroports, cobrament de l'IVA, IRPF, taxes, impostos i altres. L'altre, el privat, perquè exploten un negoci segur, sense pèrdues, sense necessitat d'invertir en promoció, en infraestructures, en embelliment exterior, en ornamentació, en neteja, en seguretat... No senyor, a ells tot això no els costa res, ho pagam nosaltres, els pocs contribuents del cens que som els qui ho pagam tot i, a més, pagam les carreteres saturades, els serveis mèdics saturats. En una paraula, que ho pagam tot, uns pocs pagam el que consumeixen i utilitzen uns molts, se calcula que una vintena de milions de turistes any.

Senyors que ens governau, ja està bé. Deixau d'expressar-nos i explotar-nos als illencs amb els vostres impostos, o amb el recolzament que donau a aquesta ostentosa explotació econòmica a que es sotmès el nostre poble, i començau a metal·litzar-vos de que qui han de pagar la factura són ells, els turistes.

Ja n'hi ha prou d'injustícia contributiva, Ja ni ha prou que ens tracteu com a una colònia. Ja n'hi ha prou que els illencs hàgim de subvencionar el turisme deficitari. Ha arribat l'hora que els illencs paguem allò que és de justícia, però res més. Ha arribat l'hora que el sector turístic pagui allò que és de justícia que pagui. Ha arribat l'hora que s'implanti una taxa, una taxa que faci justícia i aquesta no és altra que la taxa turística. Ja n'hi ha prou de seguir subvencionant al turisme deficitari, aquest turisme que paga vint mil pessetes per quinze dies d'estada a les Illes, anada i tornada amb servici servil inclòs. Reflexionau senyors que ens heu de governar. Ω

ÒMNIUM
CULTURAL

PER
QUÈ?

La Constitució
espanyola imposa el
deure de conèixer
el castellà?

QUAN

a Europa cap
constitució exigeix
aquest deure que
vulnera els drets
individuals més
elementals.

?

Prefiguracions de nous escenaris

BERNAT JOAN I MARÍ. PRES. D'ERC-BALEARS I PITIUSES

Algú ha retret -potser amb una mica de raó- al Partit Socialista que durant la campanya electoral clamàs pel perill de trencament de la suposada unitat d'Espanya i, per altra banda, pactàs, després de les eleccions, amb el Bloque Nacionalista Galego (BNG), a Galícia. El BNG no és un partit immediatament independentista, però sí que ho és finalísticament. El Bloque, com deu ser conegut de la majoria del públic lector, és partidari de solucions "sobiranes" per a Galícia, que passen actualment per desenvolupar al màxim l'Estatut d'Autonomia, per la implementació d'un procés d'autodeterminació -després- i per tenir una presència semblant a la que hi tenen els diferents estats davant la Unió europea (finalment). D'això se'n pot dir "interdependència" o dir-se'n "interdependència com les altres". Tant fa, perquè tot és la mateixa cosa. Certament, aquests tractes postelectorals s'han produït en una situació molt interessant per al BNG, després d'haver-se convertit -en les passades eleccions autonòmiques- en la segona força del país. Junts BNG i PSOE poden acabar amb l'hegemonia de la dreta regionalista i donar pas a un nou escenari, en el qual, òbviament, el procés sobiranista resultarà prou més fàcil.

Al País Basc, després de les eleccions municipals, també es prefiguren alguns acords entre socialistes i nacionalistes bascos. L'espanyolisme essencialista tenia dos partits per escollir -un guanyador a Madrid i ostentador del govern de l'Estat i un altre que, a hores d'ara, es limita a fer-hi d'oposició-: entre els dos, naturalment, la majoria de la gent ha escollit el primer. L'ascens del PP ha fet replantejar moltes coses als socialistes bascos. És a partir d'aquest replantejament que es prefigura la possibilitat de restablir ponts del diàleg amb el PNB, per molt que aquest partit tenguí, al Parlament basc, un pacte de legislatura amb Euskal Herri-

tarrok, coalició dins la qual s'integra Herri Batasuna. D'alguna manera, la lògica de l'actuació dels socialistes espanyols al País Basc respon als mateixos mecanismes que generen l'actuació que han tengut a Galícia.

A Mallorca, recentment, s'han produït moviments molt interessants -que, quan es publiqui aquesta columna, poden haver desembocat o no en alguna cosa més ferma- dins el que fins ara havia estat l'oposició -ben plural, certament- al Govern balear. Per un cantó, s'ha buscat una acció comuna entre Unió Mallorquina i el PSM. Les forces nacionalistes no estatalistes treballen per presentar unes propostes per formar una majoria de progrés -o una majoria amb el PP- que integri una manera nova d'entendre el país (que integri, senzillament, algun projecte de país, cosa que fins ara, ni al govern ni a l'oposició, no ha ocorregut). Per altra banda, han tengut també una reunió, com a mínim, PSOE, EU i Els Verds, de cara a oferir algun tipus de programa progressista. Els partits que podrien formar el futur govern balear, doncs, també s'han dividit clarament en dos blocs: un bloc nacionalista sobiranista i un bloc estatalista espanyolista. La diferència entre les Illes Balears i Pitiüses, per un cantó, i Euskadi o Galícia per l'altre és que, dins el que s'anomenen "forces de progrés", aquí les majoritàries són les que no tenen intenció de qüestionar l'actual model d'Estat, mentre que allà ho són les que el qüestionen obertament i declarada.

Sigui com sigui, les manobres actuals ja comencen a deixar ben clar que, a la llarga, es conformarà un nou escenari, ben diferent de l'actual, en què ja no es durà el "café para todos" de les disset (!) comunitats autònomes, sinó que s'haurà de discutir obertament quines relacions s'estableixen entre l'Estat i la seua nacionalitat conformadora i les tres nacionalitats que fins ara no hi han encaixat sense que en grinyolassin totes les estructures. Ω

Una llengua per nosaltres

Des de la Llitera fins al Maestrat, tombant per l'Alguer o Manacor, hi ha una terra històrica de gent treballadora. Una terra habitada per gent d'arreu, amb el fi de guanyar-se un sou els uns i de gaudir de la vida d'altres. Tanmateix, no sols és la terra escollida per tenir un futur digne i un respecte a les famílies i als treballadors. És sobretot, la terra escollida de la llengua catalana. No hi ha altre terra en el món que la pugui hostatjar i defensar.

La llengua no pot fugir. El nostre sistema de comunicació i expressió sols es pot estendre per aquests paisatges. Les planures del Vallés, la vall de l'Onyar, les crestes de Xàtiva o la Badia de Palma són dels pocs llocs del planeta on s'hi pot trobar el parlar català. La llengua viu immersa en la seva gent, catalans d'origen i d'adopció, se'n diuen perquè poblen la terra catalana.

Per sempre una presó pot ésser motiu de preocupació. Però, sols des de la presó, s'ha bastit l'esperit de resistència i la fortalesa d'esperit. Si no que ho preguntin als actuals polítics i dirigents. La temprança de la llengua catalana és el seu empresonament dins els territoris dels Països Catalans. La finitud del seu espai. La limitació de la seva extensió. Tot plegat, no fa sinó plantejar-se la necessitat de deixar de resistir per esbotzar el mur. Serrar les reixes.

La llengua viu submergida en la seva pròpia incredulitat. Serà veritat que ja enlloc més se'n dirà de la llengua? Pot ésser que sigui sols per nosaltres?

Per aquesta mateixa terra, per places, carrers i baixades, s'edifica la solidesa del nostre ésser. De Salses a Guardamar, sempre romandrà impertorbable la presència viva d'una història i d'un esperit. La reconstrucció nacional que tots estem duent a terme, té una gratificació principal i molt elevada: poder-la fer d'una manera diferent i especial. Precisament, usant allò més valuós, el que cal per entendre'ns: la parla catalana.

Nosaltres la coneixem. Nosaltres la sabem explicar. Nosaltres l'ensenyem. I, ella ens ajuda fins l'extrem de donar nom a aquesta terra. Fins el punt de fer-nos dignes d'habitar-la, construir-la i... estimar-la.

Des de l'origen hi ha qui ho viu amb normalitat i per tant amb

menysteniment. D'altres, per ventura els altres catalans, l'han d'escollar, repetir i pronunciar. I, en aquest camí, descobreixen aquesta terra. Ells són dels qui en saben més d'aquestes qüestions, contra tot pronòstic. Potser només ells l'ha senten palpitant, viva i plena de força, **darre- ra de cada mot**, cada giravolt o frase feta. Ells la glorificaran. Tots l'agraïrem. Ella, la nostra parla, ens dona molt més del que podem imaginar i pensar. Per fi, no podem sinó esperar-ho tot d'ella.

Mentrestant, les places, els carrers i les baixades també esperaran. La terra ja no pot canviar de nom. La terra des de fa mil anys ja té una llengua i sols aquesta pot parlar. Parlarà.

Els catalans, els qui senten la llengua de la terra catalana, no poden anar enlloc més per usar-la. No existeix altre indret. Lluny d'aquí, justament d'aquí, no hi ha lloc ni nació ni gent que la vulguin acollir. En aquesta solitud, plena i conscient, cada paraula, com una pluja fina, és important, meravellosa. Sona bé.

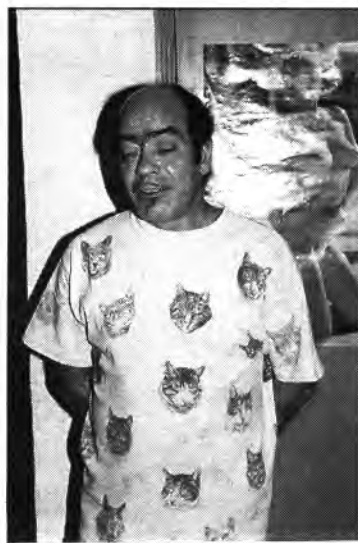
Ell i hi va dir a ella. Tinc vint-i-nou anys, poso vidres des d'en fa tretze, quan arribo a casa a les deu del vespre m'esperen els meus dos fills. Visc a una barriada de Terrassa. Guanyo 140 netes i sumant el negre 170. Voldria canviar de cotxe. I, pago una hipoteca. Aquest vidre, quin 'gros' té? I, la llengua va respondre: és 'gros'. No, es diu gruix.

És una petita història que es repeteix cada dia. Tothom sap si respecte la llengua o no. Tots coneixem com deshonra parlar-la malament. Em pregunto si no són els que no la usen els qui li voldrien més bé. Us pregunto, modestament, si ja ens mereixem aquest privilegi d'usar i menester la parla catalana.

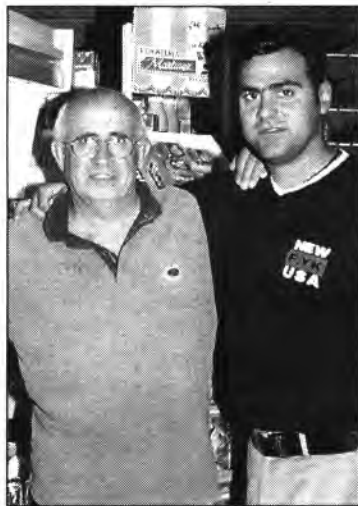
La llengua no ens pertany. Aquesta terra, i cap altre, n'és l'única dipositària. Nosaltres si som alguna cosa és gràcies a ella, i per això, lluny de caure en el parany de les coses fàcils i les dimissions covardes escau tenir clar el deute perenne envers la parla catalana. Ω

Llorenç Prats-Sagarra és editor-adjunt del setmanari universitari 'Catalunya Campus'

lprats@primerama.es
Juny de 1999

Fa 11 anys que en Juli Garcia de Saragossa regenta la botiga Non Stop Sex Shop al Terreno. En Juli és dels més antics a Mallorca en botigues de sexe. Tlf. 971 456 340

Fa 27 anys que en Joan Ferrer d'Inca regenta la Botiga Pepe's Shop al Terreno. A la foto amb el seu fill Joan. Tlf. 971 737 583

Fa 2 mesos que na Maria Isabel Ibañez de Murcia regenta la perruqueria unisex Magdalena al costat de l'església del Terreno. Amés de pentinar, fa manicura, pedicura, maquillatge, celles i tenyits. Tlf. 971 732 805

Fa 25 anys que en Lluís de Lafuente de Barcelona regenta el Bar Francisco a Portopí. Són del Barça. A la foto amb el seu amic Benet Sánchez. Tlf. 971 402 039

Armeria - Pesca

Carrer de l'Àguila, 1 Local 3
Tlf. 971 238 001 • 07182 Son Ferrer

alimentació biològica i
productes naturals
organic food & natural
products

Joan Miró, 79-07015 Palma de Mallorca
Tel. 971 284 774 - Fax 971 452 325

Fa 18 anys que en Josep Javaloyas de Requena (País Valencià) distribueix begudes, pernills i formatges gallecs. Té el magatzem a Portopí. També te la Botiga Alba Productes Gallecs al carrer d'Aragó, 119 de la Vila d'Eivissa. A la foto amb el seu fill Daniel i el seu ajudant Ivan. Tlf. 971 402 143

Na Catalina Coves és la madona del Colmado Es Capdellà. Tlf. 971 233 248

Fa 2 anys que n'Aina Mascaró de Manacor regenta la Merceria "L'Alfiler" a sant Agustí. Tlf. 971 403 726

Fa 18 anys que en Joan Tomàs des Coll d'en Rabassa regenta el despatx d'apostes de l'Estat 1x2 a sant Agustí. Tlf. 971 402 106

Guerra guerrejada per la llengua catalana (II)

PER RICARD COLOM

Escenes quotidianes

"Exterminar una raça no rau tan sols a anorrear a sa gent. Sobretot es tracta de fer malbé la seva autoestima, de convèncer-los que tot allò que són sobra de la faç de la terra, que la seva cultura i el seu poble són inútils" (Johnny Depp, fill adoptiu de Marlon Brando). "El vostre pensament és un antic dogma que no pot canviar-te, ni tu a ell. El meu és novell i em repta i jo a ell, dia i nit" (Khalil Gibran)

Vet ací un grapat d'exemples de martiris sociolingüístics que suportem diàriament i les respostes que veig que donen millor resultat.

- Si cap catalanoparlant se'n s'adreça en foraster, no hi cedim de cap manera. Que se n'avergonyesca. Si s'escau, podem dir-li coses com ara: "On has après a parlar tan bé el madri-leny o l'anglès? O bé "Eu! cada volta parles millor l'andalús" o bé "Tu ets de Valladolid, oi?" O repetir algun mot que hagi dit (convé interrompre'l amb rapidesa de reflexos quan parli ràpid, trencar-li el ritme i el fil del que diu: un torpede), i demanar-li si això en català és tal. Com ara, si ha dit "Voy el tercero", etzibar-li; "On al tercer?". L'ocasió, modulació i grandària del mot dependrà de cada cas concret, es qüestió de pràctica i sentit psicològic." Uns pagesos (els nord-catalans) que són sovint incapaces d'adreçar-se en una altra llengua que no sia el francès a tota persona notablement més jove que ells" (Josep Lluís Lluís) escriptor perpinyanès)

- Si algú fa la moneia amollant castellanades com qui regala perles generosament: frases, parides, cançons, mots..., tal com fa exemplarment na Catalina Tomàs a "Les mil i una", n'hi ha prou de no somriure-li les gràcies. "Per honra té ésser bord. Són cor espuri sols posa arrels paràsites" (Miquel Costa i Llobera, "Als joves")

- L'eco: Quan "ellos" fan l'eco ("Un cafè amb llet, sis-plau!" i et demanen "Un cafè con letxe?) els fas el contra eco amb dignitat vibrant i seriós, recalcant els mots amb sonoritat

- Si en un local qualsevol no t'entenen en català o et parlen agressivament, hom es queda normalment desconcertat, car no t'ho esperes. Torna als pocs dies, sol o amb reforços, i etziba'ls un "bon dia!" desacomplexat, i parla-hi vocalitzant i en veu alta, segur de tu mateix, i un pèl autoritari. Se l'empassaran i t'entendran: els desconcertats seran "ellos".

- Si aneu a un bar i us miren amb cara de gos per haver-los parlat en català, cal mirar-se'ls també amb posat seriós. Solen baixar de l'ase. Si enlloc us diuen "En castellano, por favor", ni cas, parleu-los més clar, tot vocalitzant millor i més a espai, però en català. Si us retreuen en mal to podeu respondre amb tranquil·la sobirania: "Jo sóc a ma casa i parle com vull". i/o "Qui no ix de sa casa, no esta obligat a parlar idiomes". "Les lleis us hi emparen en qualsevol cas, car "ellos"" "només" ens obliguen a entendre foraster, no pas a xerrar-lo. i si preferiu de defugir enfrontaments o tensió, demaneu que vinga a atendre-us algú que us entenga. Podeu dir: "No tinc res en contra vostra, però que vinga algú que m'entenga". Cal dir-ho amb seguretat i seriós, a fi que no se'n passen de la ratlla. El furiós hispanista sempre hi quedarà en fora de joc i durà la pitjor part. "Un poble que vol ser feliç no ha menester de les conquestes" (Plutarc)

No t'entenen quan els dius "setze", sovint són gent jove. Els fas: "Sixteen!", i els electritzaràs. Després els farà gràcia, però..

Els castellano-parlants són atesos en castellà, sempre, els catalano-parlants no pas i són discriminats.

Per tant, si sou els qui, a la feina, ateneu gent, si teniu treball fix o confiança en el vostre cap, atengueu invariablement en català. Si no us entenen (o diuen que no us entenen), passeu "el cas" a algun company. Que sàpiguen que hi ha qui no s'empassal'abassegament colonitzador, qui no vol parlar en foraster als qui ni es dignen a entendre l'idioma indígena: Qüestió de santa justícia.

Si treballes en un lloc on hi ha qui et mana quelcom en foraster (sobretot si és un catalanoparlant) mira de no, parlar amb un altre, avantposar-hi una altra tasca, etc.

Demostrea'ls fins on pugues sense perill per al teu lloc de treball, que el castellà no sols no és una llengua d'autoritat, sinó que, no és "pràctica". Que s'embeinen llurs pretensions imperials. Ω

En temps Roig

QUIM GIBERT, LLICENCIAT EN PSICOLOGIA PER LA UAB

"Pensant en les obres de grans homes m'horroritza pensar que la seva feina pugui caure en l'oblit", Ignasi Riera.

"Quan l'any 1979 aní a Londres per primer cop, un vespre anava un poc perdut, i sense diners, i em topetí un home gran a qui demaní com arribar a la parada de metro de Angel. Resulta que havia estat un brigadista, xerràrem una mica i encara em donà, crec, unes cinc lliures esterlines", m'escribia un amic valencià. La coincidència ha volgut que l'abril d'enguany m'allotgés en un llogarret del comtat anglès de Devon i posteriorment, becat per la Unió Europea, recorregué la costa gal·lesa. El meu pas per la Gran Bretanya m'ha permès entrar en contacte amb famílies d'allò més divers. I, encara a hores d'ara, molts britànics paren l'orella quan en una sobretaula es parla de la insurrecció franquista i de les Brigades internacionals. Potser perquè un copió de contingut de brigadistes procedia de les Illes Britàniques? Potser perquè el *Dragon Rapide*, l'avió que traslladà Franco des del l'Àfrica a la península, era anglès? El cas és que, tant llavors com ara, la pugna dels democràtes per defensar la Generalitat i la segona República espanyola és percebuda amb simpatia, fermesa i admiració: "Escoltant per ràdio les notícies d'aquesta guerra el meu cor s'encogia de terror, com si hi estigués implicada personalment. Era quelcom estrany, perquè hi havia d'altres guerres, però no, fou aquesta, la guerra civil espanyola, la que va fer que el jovent d'arreu la sentís com una responsabilitat personal, fins al punt que alguns s'allistaren per a lluitar-hi" dissertava l'escriptora anglesa Doris Lessing, just en el moment de rebre el Premi Internacional Catalunya d'enguany. El cop d'estat i la revolució que esclatà l'any 1936 concentrà entre les files republicanes un estol importantíssim de voluntaris antifeixistes arribats de més de 50 països del món (italians, polonesos, australians, noruecs, canadencs...), una tercera part dels quals va morir en combat.

"Homenatge a Catalunya" (1938) de George Orwell, escriptor anglès que lluità al costat del POUM, i "Per a qui toquen les campanes" (1940) d'Ernest Hemingway, escriptor nord-americà i corresponsal de guerra en el front d'Aragó, no

són títols fruit de la casualitat. Tampoc no és cap casualitat que un dels millors investigadors de la guerra del 36 sigui l'historiador anglès Paul Preston. O que, no fa gaires anys, l'escocès Ken Loach portés al cinema "Terra i llibertat", una atrevida visió de les columnes internacionals que aixecà una polseguera impressionant. "En el Regne Unit, la guerra civil espanyola és vista com un dels esdeveniments més fascinants de l'època", em comentava una ensenyant universitària d'Exeter.

Sorpren que 60 anys després, la que ha estat coneguda com la darrera guerra romàntica sigui un tema prou viu en la memòria de tants britànics. Mentre, a casa nostra, les noves generacions amb penes i treballs saben què fou la batalla de l'Ebre o la CNT-FAI. I no és pas per desinterès de les vailetes i els vailets. Es tendeix a tocar d'esquitllentes o simplement passar per alt personatges de la vàlua del president Companys, del cardenal Vidal i Barraquer, del doctor Trueta, de l'advocat Layret... com si fos una etapa de la nostra història excessivament agitada i incòmoda que fa més nosa que servei. Com pot ser que encara no gaudim d'un film sobre els intents del president Macià per alliberar Catalunya? I sobre les revoltes anarquistes? I sobre el pistolerisme i l'assassinat dels germans Badia? I sobre la persecució del POUM? L'historiador Josep Benet ha denunciat milers de vegades la manca de sensibilitat i el poc esforç realitzat per conèixer aquesta guerra "que ha marcat profundament la societat catalana i molts aspectes de la qual encara incideixen en decisions que es prenen" (*Diari de Girona*, 6/2/99). En Benet, a tall d'exemple, explica que el president Winston Churchill va demanar als anglesos, durant el bombardeig alemany que va patir Londres el juny del 40, que tinguessin el mateix coratge dels barcelonins quan foren bombardejats per Franco.

No hi ha dubte que si fós sim d'un altre país, tothom coneixeria qui va ser el capità Escofet o el president Irla. Hauríem de continuar esperant que siguin els anglesos els que homenatgin Catalunya i les seves personalitats històriques? Ω

CATALUNYA,

El Trot es cosa nostra

MIQUEL ALEMANY I BAL·LE

El diumenge 20 de juny, es va celebrar al Hipòdrom de s Pla de Manacor, vint i dues corregudes de cavalls a la modalitat de trot enganxat; modalitat hípica que ha donat molt de triomfs al món de l'esport mallorquí, un esport molt nostre que s'ha de protegir.

Aquesta festa hípica es coneguda com la Gran Diada Hípica de Manacor.

Al llarg de l'any, es celebren quatre diades als hipòdroms de Manacor i el de Son Pardo a Ciutat. Les de Manacor són: La dels Reis (6 de gener), la de Primavera (Divendres Sant), la que es celebra el mes de juny (Gran Diada) i la de Tots els Sants (1 de novembre). Les de Son Pardo són: Sant Sebastià (20 de gener), Ram (Diumenge del Ram), Gran diada Hípica (Segon Diumenge de Maig) i Diada Autònoma (12 de octubre).

En aquesta Diada Hípica de Manacor, es va disputar una prova coneguda com el Gran Premi de Manacor;

Criterium dels Tres Anys. Aquesta cursa es la més important de tota la Diada. Els entesos en hípica, la consideren com la Revenja del Gran Premi Nacional, que es disputa un mes abans a l'Hipòdrom de Son Pardo, a Palma.

A les dues competicions abans esmentades, cavalls nascuts a les Illes Balears de tres anys tant si són sencers com sanats i egües dis-

puten la cursa. Al guanyador se li lliure un trofeu, una manta i una gran quantitat econòmica que va a parar al propietari i al menador.

Enguany la cursa ha estat guan-

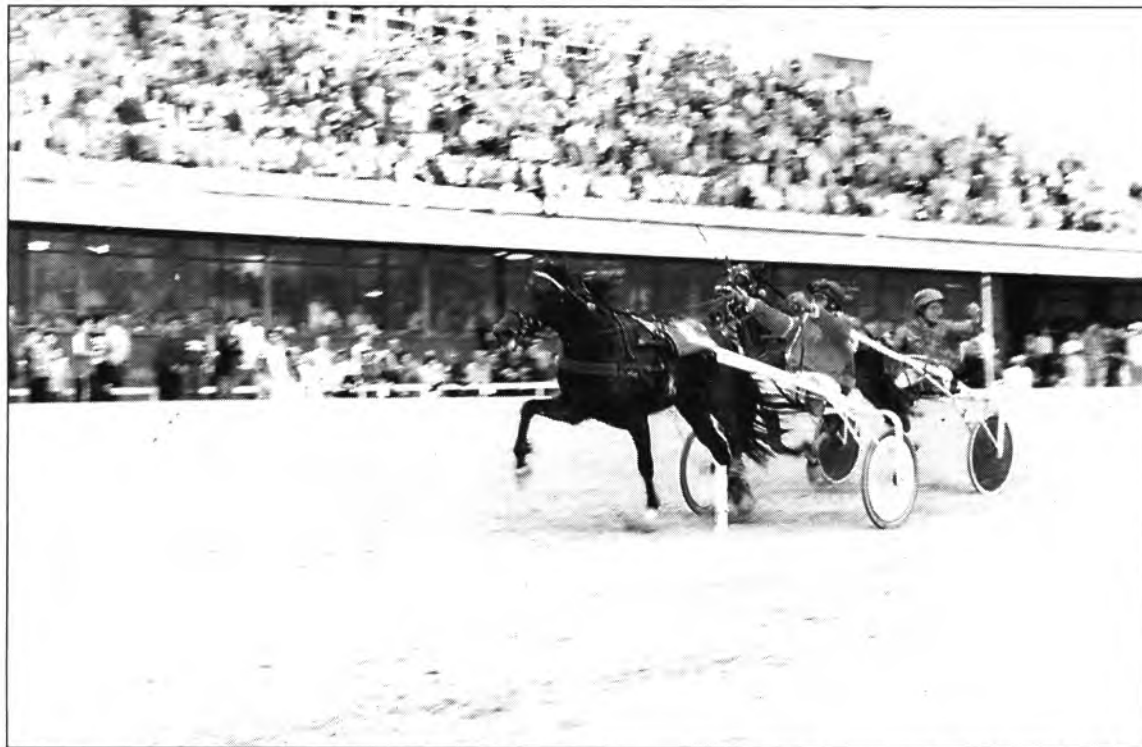
el mes passat el Gran Premi Nacional, a l'Hipòdrom de Son Pardo.

A la correguda del Gran Premi de Manacor, no tenia gaire possibilitats de guanyar ja que havia estat distanciat a totes les corregudes en que havia pres part. Aquesta vegada, "Diluvi" no va fallar, el cavall ben menat per Joan Carles Rotger es va posar en primera posició des de que es va donar la sortida en "autostart" i no la va deixar mai.

Molt poca gent creia en aquest cavall. Les tres desqualificacions de abans de aquesta prova no donaven pas confiança a l'apostador.

Amb aquesta victòria, "Diluvi" demostra ésser el millor pòltre de la seva generació i que podrà donar dies de glòria als seus propietaris.

Enhorabona a "Diluvi", al seu conductor i al propietari. Que vinguin molts i bons triomfs com aquest. Ω

En Diluvi quan va guanyar el Gran Premi Nacional el passat 16 de maig a l'hipòdrom de son Pardo, menat per Joan Carles Rotger. Foto de la Revista Turf.

yada per un cavall nascut a Muro; anomenat "Diluvi" (fill del semental "Empire Star" i de la egua "Princesse Melgard"). Aquest cavall es propietat de Miquel Carbonell i es conduït de manera regular per Joan Carles Rotger.

En "Diluvi" també va guanyar

Dites relacionades amb el vi

Molt vi és metzina, l'aigua medecina.
Nadal en dimarts, pa i vi de totes parts.
Nas rogent, de vi o de fred.
Ni home gravat ni vi batejat.
Ni olla sense sagí, ni taula sense vi, ni sermó sense Agustí.
Ni rates a casa, ni dur vi sense bóta ni carbassa.
Ni taula sense vi, ni olla sense garri, ni sermó sense Agustí.
Ni taula sense vi, ni sermó sense Agustí, ni dona sense parir.
Ni tot el pa en coques ni tot el vi en bótes.
Ni vi calent ni brou fred.
Ningú no s'emborratxa amb vi de casa.
No alabis mai: ni la teva dona, ni el teu vi, ni el teu cavall.
No deixis entrar frare a ta casa ni duguïs vi sense bóta ni carbassa.
No es pot beure vi en dejú perquè fa posar malalt.
No hi ha camises on no hi ha lli ni borratxos on no hi ha vi.
No hi ha festa sense vi.
No hi ha pelegrí sense la bóta de vi.
No té pa ni vi i convida el veí. Ω

Sansalito
RESTAURANTE • GRILL

Carns vermelles de cervol, estruç, Costelletes d'anyell, broxetes, i moltes idees per a picar. Tasti les millors carns de Ciutat (Best meat in town)
CARRER D'ANGLATERRA, 1 ≈ EL TERRENO - CIUTAT ≈ RESERV. TLF. 971 285 977
TANCAT ELS DILLUNS I ELS MIGDIES

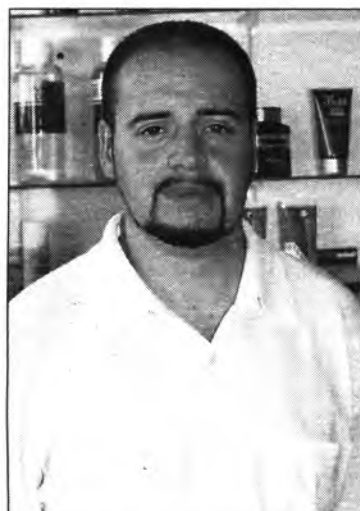
Fa 3 anys que en Heinrich Kramer i en Volker Raskin regenten la Constructora GONKRA a El Toro. Tenen 45 picapedrers. Tlf. 971 234 392

Fa mig any que na Tània Cànoves de Menorca regenta la Perruqueria Unixex Di Caprio a El Toro. Tlf. 630 982 863

Fa 20 anys que les germanes Sánchez de Múrcia regenten el Restaurant Caracas a Cala Vinyes. Recomanen les sopes amb col, la freixura de xot, el xot al forn... A la carta se menja per una mitjana de 2000 ptes. El menú en val 1100. Reservau taula al 971 131 980

En Joan Carles Oliver acaba d'obrir la Perruqueria de senyors Oliver a son Ferrer. Tlf. 971 231 305

estiu 1999

Aquest estiu ho tenc clar!

Camp de voluntariat ecològic a La Trapa i Sa Dragonera

1er torn: del 3 al 14 de juliol
2on torn: del 4 al 15 de setembre

Edats: de 16 a 26 anys
Per a més informació adreçau-vos al GOB

C/Verí, 1, 3r. Palma
Tel.: 971 721105
E-mail: gob@oce.es

GOB

Consell de Mallorca
Comissió d'Ecologia i Medi Ambient

Un món de llengües

ANDREU SALOM I MIR

En tot el món es parlen actualment gairebé 5.000 llengües, de les quals en les pròximes dècades en poden desaparèixer -segons els estudiosos en la matèria prop de dos milers, sobretot a Àfrica i Amèrica, (en aquests dos continents hi ha llengües que tenen poquíssims parlants, i cada any que passa se'n deixen de parlar algunes). Tant a l'Àfrica com a Àsia la varietat lingüística és extraordinària (a Nigèria, per exemple, es parlen 413 llengües, i a Nova Guinea, 849). A tota Europa, en canvi, se'n parlen únicament 185. Les que es troben amb més

difficultats de subsistència són les de la branca cèltica (la darrera que desaparegué fou el *manx* o *manxès*, el parlar de l'illa de Man, a començaments de la dècada dels setanta).

La causa de la desaparició constant de llengües no és altra que l'imperialisme colonial (lingüístic, econòmic i cultural) d'alguns països, majorment de l'Europa Occidental i dels Estats Units d'Amèrica (*La lengua siempre fou companera del Imperio*, com diuen els espanyols). Un exemple prou significatiu d'aquestes dissonàncies ho tenim en el fet que en el segle XIV hi havia gairebé tants parlants de català com d'anglès (*d'un llen-*

guatge solament, de nengunes gentes són tants com catalans, deia el cronista Muntaner; actualment, l'anglès té 420 milions de parlants, mentre que el català tan sols el parlen poc més de 6 milions de persones.

Les llengües estan agrupades en famílies, per bé que en poden trobar algunes de filiació lingüística de les quals i llur procedència és desconeguda, com és el cas prou conegut de l'*euskera* (el mateix passa amb l'*etrusc*, fagocitat pel llatí a començament de l'era cristiana). El conjunt de llengües europees està format per set famílies: les italo-romàniques, les germàniques, les balto-eslaves, les cèltiques, les caucàsiques, les uràliques i les indoeuropees aïllades. Però el continent que acull el nombre més gran de paren-

tats lingüístics és Àsia amb dinou. La llengua amb més parlants del món també és asiàtica: el *xinès mandarí*, que pertany a la família sino-tibetana.

Resta demostrat que la majoria de llengües del continent europeu (llevat del basc i de les fino-úgriques) són emparentades i deriven d'una llengua única denominada *indoeuropeu*, parlada fa uns 3.000 anys per un poble oriünd de les estepes asiàtiques i del sud de Rússia, que en diverses onades migratòries s'estengué per Europa i algunes parts de l'Àsia (l'altiplà de l'Iran i el nord de la península indostànica, a l'Índia, tot imposant els seus costums i civilització als pobladors primitius. D'altra banda, alguns experts en lingüística comparativa

han afirmat que l'indoeuropeu podria pertànyer a la mateixa família que l'afroasiàtic (semític, egipci antic, berber), uràlic (finès, hongarès), altaic (turc, mongol, japonès, coreà), kartvèlic (caucàsic meridional) i dravínic. La conclusió és que l'avantpassat comú d'aquesta macrofamília fóra una hipotètica llengua dita *nostràlica*, que hauria estat parlada a l'Orient Mitjà fa més de 10.000 anys. Fins i tot han apuntat la possibilitat que, atesos alguns indicis, totes les llengües conegudes, exceptuant-ne alguna, podrien provenir d'un tronc comú, d'una llengua mare primigènia parlada fa devers 30.000 anys. En tot cas, almenys, sí és segura: *L'homo sapiens sapiens* és una mateixa criatura en totes les parts del món.

Recordant aquell Elul

Recordem un més d'Elul. Un més perdut en els anys de la nostra llarga història.

Corria el dia primer d'Elul de l'any 5151. Els pagesos i vilatans de Mallorca encoratjats per l'església i per les autoritats entren al Call de Ciutat de Mallorca i el destrueixen. És la fi d'una brillant comunitat jueva que gaudí de manifestacions culturals extraordinàries. Pocs dies després, el 4 d'Elul li tocaria el torn a l'important i populós Call de Barcelona.

Encara que l'expulsió dels jueus no vindrà fins 1492 podem afirmar que la catàstrofe de 1391 constitueix el final de la comunitat jueva dels Països Catalans. Han passat sis-cents set anys. Els passats 23 i 26 d'agost es complien els nefastos aniversaris. Sorpren que cap institució jueva de casa nostra no recordi i commemori aquests fets luctuosos. Per la nostra banda aquest número d'El Call ret homenatge a tots aquells que van colar la vida defensant la seva fe front a la intolerància.

L'horror de la intolerància religiosa que hem patit

Després de rumiar-ho una llarga estona, hem pensat que la divulgació d'aquest penós poema era necessària. No per alimentar aquell victimisme de què tant se'n acusa encara ara. Tampoc per posar simplement al dia i recordar com acabaren els darrers màrtirs jueus mallorquins, avantpassats nostres que no varen conèixer la llibertat religiosa i fills d'aquells jueus que havien viscut a l'illa de Mallorca (fent de cartògrafs, mariners, metges, rabins o comerciants excel·lents), fins i tot molt abans que hi arribassin els conqueridors catalans.

Som del parer que un escrit com aquest també ha de poder trobar el seu difícil lloc sota una mirada crítica, que no serà mai com l'autor hauria desitjat en escriure'l, la de l'admiració pels qui

guanyaren, tan sols la de la tristesa i la impotència. Només així podem fer un humil homenatge a aquests jueus que donaren la vida per la dignitat humana, senyal també de la seva ferma fidelitat (rav emunam) al judaisme, com un camí que ens fa lliures.

"La plena seguretat la dona només el testimoni que es manté en els moments del turment. Només el testimoni de sang és el vertader testimoni" (Franz Rosenzweig).

***

Autos de fe celebrats per la Inquisició de Mallorca en els darrers anys del segle XVII, descrits en tres codolades per Bartomeu Oliver, natural de Campos, que hi va assistir. (Extret de les Miscel·lànies Històriques de Mallorca compilades per Joaquim Maria Bover. Volum XVIII, plana 239.)

I

El Nom de Déu invocant començaré
i la història contaré
de los Jueus,
i confio, germans meus,
que supliran
les faltes que trobaran
en est tractat
que és memòria del pecat
i mal servei,
quan de Moisès la llei
ells observaven
i les cerimònies guardaven
sens fer jamai
en dissabte cap treball,
enc que los fos
necessari i profitós,
com se'ls notà
i per cert los avisà
el Sant Ofici,
demostrant sa gran malícia,
que els desdixats
se tenien per culpats
en aguisar
el que havien de menjar;
en aquell dia
ni es mudaven sa camia,
puix que es pensaven
que el dissabte no guardaven
això faent,
sens sortir aquesta gent
del seu error;
però encara fou pitjor
quan, un cert dia,
una xinxina una tenia
sobre sa manta,
i una altra v'ent brutor tanta
sa mà allargà

sols per poder-l'hi tornar,
i amb ràbia quant ho vegé
sa de sa xinxina digué
que la deixàs,
que el dissabte no trencàs.
Sols aquest "hecho"
diu que un "judío de pecho"
ha d'estimar
primer morir que trencar
el sant dissabte,
puix ni ha de cercar recapte
enc que res tenga,
comsevuella això s'entenga
és detestable.
Era més abominable,
germanets meus,
el veure que aquells jueus
mai no paraven:
de tots els sants blasfemaven
i amb més porfia
de Jesús i de Maria.
Oh, mala casta!
A la Verge pura i casta
odi tenien,
i tant que ni la volien
anomenar,
com una ho va confessar
amb valentia,
dient que en lloc de dir Maria
deia Burballa.
Oh, mirau quina canalla
tan atrevida
que a la Reina de la vida
volgués gosar
de tal mode despreciar
i amb més tristesa
és veure que sa puresa
i castedat
de Maria sens pecat
tots la negaven,
ni a Déu trino confessaven
per anar al cel:
tan sols son Déu d'Israel
tots adoraven
i un Sant Crist assotaven
aquests infels;
mirau si eren cruels
a tal bondat
que el fill de Déu encarnat
tots el negaven,
i encara s'esperaven
El que vengués
i del treball els tragués,
com els havia
promès per la profecia
de Daniel,
dient vendria del Cel
el fill de Déu
a alliberar el poble seu
de tot pecat,
però amb això no ha acabat
s'atreuiment:
el Santíssim Sagrament
tots el negaven
i Jesucrist maltractaven
sacramentat,
burlant de la potestat
que ell conté,
qui és com Déu vertader
cosa divina;
en particular En Moixina,
aquell malvat:
després d'haver combregat
se'n va portar
s'òstia santa en sa mà
fins a ca seva
i en sa crueltat seva
la maltractà de tal traça
tirant-la dins una bassa
de immundícia

sense témer la justícia
de un Déu Sant
qui tot ho està mirant,
cristians meus,
que mals i cruels jueus
i que malvats,
puix en majors pecats
pas en silenci;
Oh, mon Déu de paciència,
que heu aguardat!,
com molts no n'heu castigat
molt de temps ha,
i és que Déu per esperar
que es convertissin
i de cor se'n penedissin
obrà així,
com de fet es convertí
la major part;
altres usaven de l'art
que tots bé saben,
puix de pressa s'embarcaven
tots en un dia
en una nau que hi havia,
i era d'Anglesos,
per lo temor d'esser presos
pel Sant Ofici
i escapar de la justícia,
perquè pensaven
que si a Mallorca els trobaven
molt patirien,
per això fugir volien
devers Liorna,
a on poguessen en forma
judaitzar
i la seva llei guardar
sens ningun dany;
això succeí en lo any,
i no vaig fuit,
mil sis-cents-vuitanta-vit.
Després ençà,
quan començàvem a entrar
en la quaresma,
el dia era, apareix-me,
de Sant Tomàs
quan manifesta el cas
nostro gran Déu,
tot veent que el poble seu
molt se perdia,
i per ço en aquell dia,
molt de matí,
la gent va començar a dir
amb gran remor
que nostrò Inquisidor
presos havia
aquesta gent qui fugia,
com dit està,
però amb això no parà
el Tribunal,
per poder evitar aquell mal
mai no cessà
i dins poc temps en trobà
més de noranta,
qui tots en gran falta tanta
eren culpats,
i per ço los han posats
dins les presons:
homes, dones i minyons,
de tot hi ha,
per ço que judaitzar
tots han volgut
i ara no han pogut
cap escapar,
perquè Déu vol castigar
tan gran maldat
que tant de temps ha portat
amb paciència,
i per ço a l'audiència
els han cridats,
perquè fossen acusats
de tants grans danys;

i per lo temps de tres anys
allí estigueren
fins i tant que resolgueren
sa causa, après,
ja despatxat el procés
de cada qual,
feren fer un cadafal
que tots ho veren,
i a Sant Domingo en traguieren
en un sol dia
vint-i-cinc que n'hi havia
no tan culpats,
molts dels quals han condemnats
a Santbenito,
a d'altres per igual rito
tots els multaren,
i tots amb diners pagaren
els seus grans mals,
sols hi ha un fill d'En Valls
que castigaren
i dos-cents assots li daren
sens pietat,
i després l'han enviat
a la galera,
perquè amb deu anys de fal·lera
pot satisfer
els grans pecats que va fer
judaitzant;
però passem més envant
perquè vegem
d'aquells altres què en farem,
perquè com és
una cosa de gran pes
han enviat lo bon Rei,
sa majestat,
per a què en fes
el que bé li aparegués
d'aquesta gent
i els en donàs turment
molt adequat,
lo qual ja s'ha despatxat
corrents corrents,
i a Mallorca dins breu temps
ja s'ha remès
i la Real Sentència és
que el s tals malvats
han de morir tots cremats
sens deixar-n'un;
podeu pensar quin run-run
devia fer
la gent quan per lo carrer
tots conversaven,
d'altra cosa no parlaven,
perquè heu de creure
que tots desitjaven veure
aquest succés
i que molt prompte se fes
esta justícia
per acabar amb sa malícia
d'aquestos tals;
ja s'ordenen cadafals
amb esquelets,
ja es fa prop del Lazarets
un gran braser,
a on pogueren molt bé
esser cremats:
molts de palos han posats
per la rodor;
quan vaig sentir tal rumor
hi vaig anar:
els palos que vaig comptar
són vint-i-quatre.
Això era lo dissabte
d'aquesta festa,
per ser cosa manifesta
a tota la gent
vengueren en continent
de totes parts:
veien persones a esbarts
per los hostals

que per veure coses tals
ningú planyia
de deixar sa companyia
i assistir-hi,
advertint que va venir-hi
gent a porfia,
fins i tot de S'Alqueria
d'Es Comte n'hi hagué:
quasi mig Sòller vengué,
Búger i Llorito,
per veure aquest Santbenito;
tampoc faltà
molta gent qui es presentà
de Capdepera,
d'Alcúdia, Campos, Porrera,
Algaida, Andratx;
per començar el mes de maig
dins la Ciutat
quasi queda despoblada
de mig a mig
el poble de Felanitx,
i en dos mots
puc dir que dels pobles tots
no n'hi faltaven,
qui cada punt s'encontraven
en tot carrer.
De maig el dia primer,
molt de matí,
sa processó va sortir
del Sant Ofici,
advertint que la justícia
per assegurar
a davant hi feia anar
tots els dos-cents,
qui amenaçaven les gentes
que fassen lloc,
quan aportaven al foc
els desdixats
qui estaven ordenats
en processó:
a tothom feia terror
quan els miraven
qui a Sant Domingo anaven,
puix heu de creure
que era una llàstima veure
aquells mesquins:
davant duien dos Rabins,
els principals,
qui tenaços en els mals
que fets havien
convertir-se no volien
de cap manera;
d'aquests seguien darrere
amb gran concòrdia,
demanant misericòrdia,
cinc o sis homes;
després venien ses dones
molt compungides,
qui veent ses seves vides
qui s'acabaven
misericòrdia demanaven
de bon de veres;
aportaven tres preveres,
quissam de ells,
alguns joves, alguns vells,
de tot n'hi ha,
qui tots desitgen salvar
ses animetes:
però tots barres estretes
en son error;
després ve l'Inquisidor
amb gran turment,
molt apretat de la gent,
perquè heu de creure
que els dos-cents es varen veure
embarassats,
i quan foren arribats
al temple sant
cosa era de gran espant
veure el teatre

i tot aquell simulacre
on assistia
el Virrei en companyia
de los Jurats;
llavò estaven col·locats,
no molt lluny d'ell,
davant, darrere el Virrei,
amb sos Canonges;
tothom, llevat de les monges,
hi assistia.

La Inquisició presidia
amb sa presència
i un Jutge de l'Audiència
a ella ajuntat;
aquí foren relaxats
aquestos tals,
qui estan en los cadafals
amb deferència:
uns prenen amb paciència
el seu patir
i no cessen d'argüir
dos que n'hi ha
i lliures han fet posar
allà de dalt
perquè vegem el desfalt
en què estaven;
l'ofici ja començaven
quan ells encara
no han girada sa cara
a Cristó Déu
qui per lo gran amor seu
està enclavat;
en el púlpit ja ha pujat
un orador,
que és baró de gran honor
i autoritat,
qui fou Prior l'any passat
de dit convent,
quan mon Déu Omnipotent
els compungí

i es varen convertir
els dos malvats,
ja estaven tots relaxats
al braç seglar
i llavò els varen portar
davant la Sala
i asseguts en una escala
que hi havia,
un jutge que presidia
de l'Audiència
a tots firma la sentència
d'estrangolats
i després esser cremats
a dins un foc:
ja parteixen poc a poc
els desdixats
damunt d'un aset posats
amb gran afronta,
qui sa presència remonta,
i ja parteixen:
del poble se despedeixen
i dels jurats;
ja van els cavalls folrats
davant davant,
i les gents amenaçant
que fassen lloc,
ja segueixen poc a poc
el gran tambor:
els dos-cents a la rodor
dels penitents.

Oh, i a quins cruels moments
se són posats!
Sant Domingo ja ha passat,
ja són pel Born,
mil persones a l'entorn
amb moltes traces,
pel Carrer de Ses Carasses
s'encaminaren,
a Santa Creu arribaren
molt fatigats:
per sa porta són passats,
tothom camina,
i a Santa Catalina
amb devoció
fan una exclamació
a Jesu-Crist,
que en un passatge tan trist
no els desampar.

Així varen continuar
tots son camí,
i arribant a Sant Magí
tots s'aturaren
i son auxili invocaren
amb devoció
per poder passar millor
aquests treballs:
ja arribaren els cavalls
en aquell lloc,
on preparat era el foc
en el braser
que abans havien fet fer,
i allà es pararen;
al moment hi arribaren
els desdixats
qui quan foren arribats
molt s'entristien

de veure que tots morien
frontosament,
i per ço en continent
els confessaren
i després els assentaren
cascú en son lloc,
perquè abans de dar-los foc
els ofegassen
i les vides els llevassen
a tots els quals;
llavors porten els dogals,
que, preparats,
ben disposats i arreglats,
duits hi havien
i els botxins ja tenien;
i fou el cas
que a tots per la part d'atràs
agarrotaren
i d'aquell mode acabaren,
germanets meus.
Oh!, mirau penes tan greus
que ells sentiren
quan d'esta vida sortiren,
cosa d'horror,
que va omplir de terror
la gent absorta,
veure que tanta gent morta
sens pietat
haguessen d'esser
cremats en un instant:
vint-i-un trobí, comptant
els ofegats,
tots els quals foren posats
dins el braser
fins que cendra es varen fer,
com és notori,
Déu tinga en la Santa Glòria
les seves ànimes.

II

No fou sola esta vegada
que ja en cremaren,
puix al sis de maig tornaren,
molt de matí,
altres judios sortir
del Sant Ofici,
encaminats al suplici
del mateix lloc
a on havien dat foc
a los primers,
advertint que en els carrers
gent no faltava, i
per ço davant anava
la companyia
a fi que servís de guia
a la processó.
Cristians, el contaró
me causa espant,
perquè anava ben davant
aquell malvat
qui sempre endimoniat
volgué estar
i jamai volgué adorar
la Santa Creu.
Rafel Valls és, ja ho sabeu,
al qual seguí
de sempre En Miquel Martí
amb molts de plors:
vénen plorant amb esforç
algunes dones,
les quals pareixien molt bones,
perquè heu de creure
qui tothom que les va veure
molt les planyia:
després d'aquestes seguia
Na Tarongina,
aquella fina rabina
i molt cruel,
qui amb els ulls girats al cel
sempre va anar
i mai no volgué mirar
vers la creu Santa,
i en sa malícia tanta
dins el pit seu
no volgué alçar el cor a Déu,
Nostro Senyor.
I ve ara el traïdor,
el seu germà,
qui, convertit estant ja,
retrocedí,
dient volia morir en sua llei,
estant de ràbia vermell
qui s'encenia.
Quatre estàtues el seguien,
altes i baixes,
i a la fi vénen tres caixes
ben plenes d'ossos
qui componien els cossos
d'aquella gent
qui abans i antigament
judaïtzaren
i des d'aquest món passaren
a l'altra vida
sens haver-se convertida
a Jesu-Crist

i ara en el lloc trist
de lo infern
cremen amb un foc etern
per sos pecats.
Amb aquest mode ordenats,
a l'entretant,
a Sant Domingo arribant
varen entrar,
tots es varen assentar
al cadafal
i estaven d'un mode tal
allà composts
que també los sacerdots
els assistien,
exhortant com més podien
els penitents
qui passaven els turments
amb paciència
perquè amb aquesta assistència
es confortassen
i perdonà a Déu demanassen
amb grans dolors;
però aquells tres traïdors
que ja he notat
sempre han perseverat
en sa malícia,
llançats en el precipici de lo infern.
Vaja, doncs, mon Déu etern,
quins dolors cruels
vos costen d'aquests infels
ses animetes,
tocau-los el cor a dretes
que es van perdent.
Oh, mon déu omnipotent!
vós qui heu dit
que el pecador penedit
només voleu,
suplic que aquests tres mireu
tant pertinaces,
que no hi ha moltes ni traces,
oh, mos germans,
per fer-los fer cristians,
perquè heu de creure
que allà dalt es varen veure
embarassats
i de predicar cansats
homos molt doctes,
qui tots perdien ses forces
tot exhortant-los
sense poder convertir-los
a nostra llei
i que al Testament Vell
renunciassen,
però com perseverassen
forts i protervos,
perros, obstinats, superbos
en sa malícia,
varen començar l'ofici,
el qual durant
varen anar observant
que aquell malvat,
Tarongí anomenat,
mai no parava
i a sa germana forçava
fent-li indicis,
gestos amb sa cara i vicis,
i fou precis
atacar-lo d'improvís,
el traïdor:
els ulls amb un mocador
li han tapat
i d'aquest mode és anat
cap al turment.
Llavors puja en continent
a predicar
aquell que abans va nombrar
l'Inquisidor,
qui és calificador del Tribunal
i Pare Provincial
de los menors.
Los Senyors Inquisidors
i tots els altres
assisteixen just com antes
a los primers.
Ja llegeixen es procés
dels acusats
i tots els han relaxats
al braç seglar.
Llavors els varen portar
davant la Sala,
i asseguts a una escala,
com ja dit és,
condemnen-los als tres
a ser cremats,
i que vius fossen posats
a dins el foc,
advertint que no fou poc
a aquells altres
el càstig que per ses faltes
a tots donaren,
puix tots els estrangolaren,
i llavò aprés,
imitant a los primers,
varen cremar-los;
emperò per no cansar-vos
sols vos vull dir

tot el que va succeir
quan es cremaven
els tres qui encara estaven
endimoniats.
Aquests tals foren pujats
en el braser,
i present els varen fer
i els ensenyaven
els quatre palos qui estaven
posats al mig,
i també els seus amics,
qui, ofegats,
tots els havien posats
sobre la llenya:
i sa fúria més s'empenya
i desordena
quan esperaven esmena
com tal veurien
i cremar-se sentirien.
Tot fou en va.
No cessen de predicar
amb gran conat
ensenyant-los l'aparat
que estava allí:
procuraven tots obrir
en sos cors bretxes,
i llavors amb unes metxes
a poc a poc
els apagaven es foc
sobre la pell,
perquè temessen aquell
de lo infern,
qui per esser un foc etern
és molt major;
però no els causà terror,
perquè heu de creure
que sempre los varen veure
aconhortats
de morir-se allà cremats,
perquè pensaven
que a la Glòria se n'anaven
en dreta via
per estar en companyia
de los profetes.
Mil diligències s'han fetes,
quant s'ha pensat,
però mai no s'ha arribat
convertir-los:
mirau quin cor superbiós
d'aquests malvats,
puix no sols morir cremats
s'aconhortaven,
sinó als palos sols anaven,
perquè volien
sa constància que tenien
manifestar.
Era cosa d'admirar
veure tal gent,
ses dones singularment,
tan obstinades,
que volguessen ser cremades
per tals maldats.
Ja, germans, els han lligats
a les argolles:
ja aboquen odres i encolles
de l'alquitrà
sobre la llenya qui està
allà composta:
jo ja veig que los acosta
llavors el foc
el botxí que poc a poc
la encengué.
A En Valls tocà primer
una flamada,
qui sempre cara girada,
mirant al cel,
envers son Déu d'Israel
que ell adorava
misericòrdia cridava
amb grans instàncies,
ja apartat de les ansies
de cruel mort.
Aquí cridaven molt fort
els sacerdots,
si volien ser absolts
de son pecat,
i tots remenant es cap
deien que no;
oh, germans, d'aquell traïdor
ja s'encenia
la barba que ell tenia,
i heu de creure
que llavors tots varen veure,
cosa cruel!,
la dona qui en el cel
sempre mirà
el Déu d'Abraham cridà
mentre pogué,
i son germà respongué
dient així:
"Oh, Adonai, Adonai,
miserere mei";
mai no s'ha vist tal desverí
com hi havia,
tothom feia quant podia
per acostar-s'hi:

poder veure En Tarongí
qui botetjava
i la xuïa sublimava
junt en el foc,
i acabaren a poc poc
les seves vides,
i d'esta vida partides
les seves ànimes
ploraran amargues llàgrimes
en lo infern
i en aquell foc etern
confessaran
i el Crist adoraran,
que han negat
tot el temps que han estat
en esta vida.
Ja, germans, està finida
aquesta història
qui quedarà per memòria,
per si de cas
el judaisme tornàs
retrocedir:
tal temps la gent podrà dir,
present als seus,
cremaren tants de jueus,
com és notori.
Déu nos don la santa glòria.

III

Feta ja aquesta justícia,
com dit està,
el Rei tornaren a enviar
molt prestament
per a què donàs turment
a alguns altres
qui encara per ses faltes
presos estaven
i la sentència aguardaven
a cada instant;
però passem més envant,
que en juny estàvem,
i els vint-i-vuit comptàvem.
En continent
va començar a dir la gent:
ja és arribat,
que muira atancat
un que n'hi ha,
i un altre qui el seguirà
turmentaran
i els budells li treuran
amb instrument.
Veurien en continent
l'illa en revolta,
qui no obstant que s'altra volta
hi fossen estats
tots se són determinats
molt prestament.
Per a veure tal turment
tothom deixava
el que més li importava,
perquè ja saben
que en tal temps tots es trobaven
molt apressats,
i els negocis deixats
s'encaminaven
i a la ciutat passaven
en un moment;
els qui no tenen jument
tots assisteixen
i molts de freres segueixen
i capellans,
metges i cirurgians,
no n'hi faltaven,
puix tots veure desitjaven
els dits turments,
però aplegades les gents
dins la Ciutat
allavors fou declarat,
com tots bé saben,
que turments dels que es pensaven
no n'hi havia:
tan sols de Madrid venia
d'alliberar-ne
i a Sant Domingo aportar-ne
quatre; després,
sentenciassen els demés,
cascú en son lloc;
sols en portaren al foc
dues de velles:
per ço tragueren aquelles
amb tots els altres
sense que es notassen faltes
ni requisits
de los autos que ha escrits
antecedents
per portar-los als turments,
i heu de creure
que quan la gent els va veure
molt bé planyia
el camí que fet havia
sense profit
i haver estat tota una nit
sense dormir.
A les velles van seguir
quatre estàtues,

que per no esser relapses
no les cremaren
junt amb les velles;
la sort va seguir d'aquelles
fins a cremar;
llavors varen aportar
aquestes tals,
deixant en els cadafals
aquelles altres,
a les quals segons ses faltes
sentenciaren;
tots els altres desterraren
de la ciutat;
d'altres, multes han pagat,
i un mal feligrès
a galeres fou remès
tot superbiós
per ço que en faltes majors
era caigut,
i ara lo han volgut
avantatjar
i càstig li varen dar
més remuntat.
Això és el que ha passat,
cristians meus,
i que bé el nom de jueus
els ve adequat:
vint-i-un d'ells n'han cremat
sense comptar
els que varen alliberar
en aquell dia;
mirau de gent que hi havia
flaca i malvada
en nostra illa daurada
qui per temps tant
anava judaïtzant,
per tal raó
el nostro Inquisidor
ha fet justici:
trenta-set en el suplici
n'ha aportats,
segons ja los he notats
en altre lloc,
i tots los llança en el foc
personalment,
i alguna altra gent,
qui, fugitiu,
encara que fossen vius,
els relaxaren
i amb estàtua els cremaren,
com tots ho verem:
molts de sa fossa en tragueren
perquè sabien
que judaïtzat havien,
i essent també
aportats en el braser
foren cremats;
onze n'han alliberats
sens penitència;
a molts d'altres amb prudència
els castigaren
i lliures els amollaren
de tal turment.
Déu los don enteniment
per esmenar-se
i del pecat apartar-se,
perquè després
nostra Mallorca pogués
fama cobrar,
puix tota la va deixar
en aquell temps
que es veren jueus ardents
anticristians;
però confio, germans,
que per sempre haurà acabat.
Si alguns s'han agraviat,
perdonaran,
i les faltes que veuran
per caritat
a tots els he demanat
que les suplesquen,
per a què millor meresquen
estos escrits
de les gents ser aplaudits
i en tal memòria
poder cantar la victòria
del tribunal.
De Campos és natural
el Orador,
el qual és mereixedor
d'esser nombrat
amb nom d'aquell escorxat
Sant de l'honor:
per armes l'Inquisidor
és son llinatge;
per poder d'aquesta imatge
historiar
punt d'honor li va tocar,
perquè present
sempre s'estigué al turment
d'esta memòria.
Déu nos don la Santa glòria. Ω

Fa 18 anys que en Miquel Riera d'Eivissa regenta al Taller Riera a son Ferrer. A la foto amb el seu fill Alexandre que corre al Club Ciclista Calvià. El mes passat feu tercer al campionat de Balears. 971 230 206

Fa mig any que en Jaume López i na Maria Bahama han obert la Botiga Els Jardins d'Es Capdellà al carrer de les Platges. Tlf. 971 233 377

Fa 18 anys que en Salvador Mosteiro regenta la Botiga de Lloguer de Cotxes Fortuna a sant Agustí. Tlf. 971 404 309

Fa un any que en Vicenç Martorell ha obert la botiga Armeria i Pesca a son Ferrer. Els caçadors i els pescadors de la comarca estan d'enhorabona. Tlf. 971 238 001

Juny de 1999: eleccions autonòmiques, europees i municipals

(Escriptors, sindicalistes, treballadors dels més diversos oficis, directors de teatre, editors, metges, tota mena de professionals mallorquins han ajudat, amb el seu esforç constant, amb el seu compromís permanent a l'èxit de les forces nacionalistes i d'esquerra en aquestes eleccions. L'Estel, publicació capdavantera en la lluita pels nostres drets nacionals i socials, es complau en reproduir el Manifest que sortí publicat a tota la premsa de les Illes dia 11-VI-1999)

La dreta antiesquerrana (PP) perd la majoria absoluta al Parlament de les Illes!

Gran victòria de l'esquerra a Menorca, Eivissa i Formentera!

Maria Antònia Munar (UM) decidirà el color polític del Parlament i del CIM

MANIFEST

(Signen el present manifest (entre molts d'altres professionals): **Joan Moll**, músic; **Lleopard Muntaner**, historiador; **Francesc Moll**, editor; **Miquel Rayó**, escriptor; **Joan Miralles**, UIB; **Macià Bibiloni**, secretari banca CC.OO.; **Pere Rosselló Bover**, escriptor i professor UIB; **Miquel López Crespi**, escriptor; **Antoni Vidal Ferrando**, escriptor; **Antoni Nadal**, escriptor; **Isabel Peñarribia**, professora; **Ramon Bassa**, professor UIB; **Vicenç Matas**, realitzador de televisió; **Gabriel Florit**, poeta; **Ramon Canet**, artista plàstic; **Gaspar Valero**, investigador i escriptor; **Gregori Mir**, advocat i historiador...)

Els homes i dones de les Illes Balears que signam aquest manifest som una mostra de tants d'altres que ens dirigim a l'opinió pública per tal de donar suport a les candidatures que el PSM-Entesa Nacionalista presenta a les properes eleccions de dia 13 de Juny.

El principal motiu que ens anima, des de la nostra independència política, a expressar aquest suport és la consciència de la necessitat que aquesta terra compti amb una força política pròpia forta, no sotmesa a centres de decisió forans, una força nacionalista, ecologista i progressista.

El PSM ha demostrat durant els seus 23 anys d'existència la seva capacitat de feina en els ajuntaments, en els consells o en el Parlament de les Illes Balears, sempre al servei de la defensa de l'autogovern, dels espais naturals o de la justícia social. Ara, amb un programa fet aquí i per gent d'aquí, amb propostes i solucions pels problemes del nostre poble, el PSM vol continuar la seva tasca i assumir nous compromisos. Ha arribat el moment del canvi, el moment de l'alternativa nacionalista.

Perquè creim que això és possible, pensam que el vot al PSM és el vot més útil per a Mallorca i per a les Illes Balears. A Palma, sí. A Mallorca, sí.

(Redacció)

Acte de seguiment dels resultats de les eleccions

Convidats el senyor Manuel Ferrer i Massanet, portaveu del govern Balear, vàrem tenir el plaer d'assistir el passat diumenge, dia 13 de juny a l'acte de seguiment de les eleccions al parlament de les illes Balears 1999. Aquest esdeveniment es celebrà als jardins del Consolat de Mar, seu de la

presidència del govern. A través d'una pantalla gegant convidats i mitjans d'informació vàrem seguir en tot moment els detalls de la jornada electoral. Les diferents cadenes de televisió, ràdio i premsa hi eren presents. Entre els convidats es trobaven l'actriu Catalina Valls, el pintor Ferran Aguiló, el

relacions públiques Pep Sanz, els escriptors Miquel López Crespi, Miquel Ferrà, els periodistes Carme Castells i Bartomeu Picornell en tots els quals vàrem tenir una interessant i amable tertúlia. Ω

Marina Ferrà (Redacció)

 OPTICA SANTA PONSA

Avinguda Puig Major, bloc 11, nº 8
Tel./Fax: 971 69 23 35
07180 - SANTA PONSA - (BALEARES)

TALLER M. RIERA S.L.

REPARACIÓ D'AUTOMÒBILS
MECÀNICA I XAPA
PINTURA AL FORN

CARRER GIRFALÇ, 3
TLF. 971 23 03 15 - FAX 971 23 02 06
SON FERRER (CALVIÀ-MALLORCA)

Lideratge català en el "bon rotllo": La "transfiguració" d'en Toynbee

Hom ha dit i és palès que hi ha un greu problema de lideratge als catalans, i cal catalanisme i independentisme. És menester que cada independentista català esdevingui un gran dinamitzador del seu entorn.

Heus ací unes propostes que han demostrat ser la base material i espiritual del lideratge.

Alimentació

1) Complementos dietètics: Estimulats, revitalitzadors; antioxidants, etc... ens mantenen en plenes facultats, dinàmics, ràpids de reflexos, o sia, *joves*.

Val a destacar-hi la *gelea reial* (millor a la primavera i la tardor), poderós estimulants i antidepressius totalment natural. Dona un to optimista a la vida. Una mica més suau, l'*alga spirulina*, d'efectes semblants, pot ser presa a l'estiu i l'hivern. O l'*auterococ*.

La *lecitina de soja* augmenta un 25% les facultats mentals (memòria, intel·ligència...) Ideal per a l'activitat intel·lectual intensa, tercera edat, exàmens, etc...

El *magnogène* (venda en farmàcies) és un exemple de complement en magnesi, oligoelement essencial per a moltes coses i del qual som normalment deficitaris. És relaxant muscular, afavoreix el bon estat, el descans i el creixement muscular.

Flocs de cereals, germen de blat, llevat de cervesa, segó, pín-dols d'oli de fetge de bacallà, seleni i d'altres oligoelements, etc... són complementos excel·lents en diversos sentits, alguns són antioxidants, o sia, rejuvenidors.

Quan a alimentació hi ha coses que val la pena d'incorporar a la dieta, com la soja (excel·lent proteïna vegetal) i el mill. També són boníssimes les algues. I, entre els productes més corrents, val a destacar: l'all, la ceba, els cítrics, la carlota, la tomata i verdures, els dàtils, plàtans i altres fruites, l'oli d'oliva, els bios, els fesols i lleties, etc...

2) Forma física i complementos esportius: D'entrada allò que al gent veu és el teu cos. Cal anar net i endreçat, i estar en bona forma. La bellesa física natural impacta, i l'esport i el

gimnàs són mitjans prou segurs per a tenir un cos harmònic. Si et veuen fort i desimbolt, els *enmerdeurs* no et faran ja gaires brometes, la gent et somriurà i procurarà al teva companyia, etc... La gent aprecia no sols un bon estat sinó la força de voluntat i autodisciplina implícita, açò dóna seguretat. I un líder ha d'escampar seguretat als seus potencials seguidors. Per açò els herois són presentats forts: potencia, voluntat i capacitat per a ajudar la gent. Un líder ha de saber servir i ser útil, embeure's dels patiments del seu poble i desfer el caos de les lluites d'escuela.

Als gimnasos i botigues de *fitness* tenen bons complementos de vitamines i oligoelements per al qui entrenen, productes naturals per a muscular, dietes diverses, etc...

Un bon estat físic amb complementos esportius dóna molta vitalitat i optimisme i reforça radicalment la relació social.

Les normes bàsiques de la nutrició esportiva són: aigua bona i abundant; màxim un 15% de greix als aliments; àcids greixos essencials; 20% de proteïnes; limitació radical de sucres refinats i sal; varietat; fibra; res d'aliments nocius (*fast food*, dolços, pots, congelats); i 65-70% d'hidrats de carboni. A més de suplementos de vitamines i oligoelements.

Per a augmentar la massa muscular de manera natural: aminoàcids ramificats, L-glutamina, crom, vanadil sulfat, co-enzima B12, creatina, etc...

3) Arquetipus mentals: Les citacions de savis, herois, sants i màrtirs de tot temps i cultura i país, per agrupacions temàtiques, contrasten, matisen i centren extraordinàriament la nostra percepció fidedigna en la realitat. Ens la fan hiperrealista i ens col·loquen en una claredat mental per damunt, pou, de la mitjana. Ço pretenia amb citacions que apareixen a L'ESTEL: formar forts, clars i matisats (creatus, generatus) arquetipus mentals que ajuden els líders catalans a col·locar-se a vol d'àguila.

Donen flexibilitat i creativitat sorprenents, i fan que les nostres respostes o actuacions quotidianes sien milimètricament centrades, amb el gran esme que ens cal per a la nostra ben difícil situació d'esclavatge sota la infame ocupació estrangera. Seguretat de ferro!

4) Arquetipus estètics: Són els que donen harmonia: Val a destacar-hi l'art més espiritual (la Música) i l'art que més genera claredat intel·lectual (la literatura) Cal cercar cançons, frases (i concerts, novel·les, poemes) perfectes o incorporar-los al nostre subconscient com a referents vitals.

Per exemple, en literatura hi ha autors d'un equilibri sublim, com James Joyce, el qual frega la perfecció més clàssica. D'altres, com Lawrence Durrell, al seu *Quartet d'Alexandria*, és evocació, lluentor molt elegant i riquesa en la forma i en el fons de la recerca en l'amor, l'art i la bellesa. Opoetes esplèndids, com Rimbaud. De catalans, tenim la creativitat mística d'en Lluïl, el dramatisme gòtic d'Ausias March i l'elegantíssima autocontenció de

Jordi de sant Jordi.

Quan a música, la clàssica europea té un interès especial: la sacra barroca (Bach, especialment) la romàntica (el nacionalista Chopin, el matisadíssim Mahler, l'excels Allegri al seu *misere-re mei*). La mística, com ara la sefardita o la sufi. O, a l'altra banda. La discontinua afro-americana, especialment els blues i el jazz i, encara filant més prim, el swing d'una Sarah Vaughan o Cassandra Wilson, tot modulació exquisida i matisacions finíssimes a tomb de l'amor i del record que obren la nostra ànima vers una profunda i necessària autoconeixença. Dels nostres, jo crec que Maria del mar Bonet és la més rica i vàlida quan a qualitat purament estètica, tant en lletres com en música: les poesies de l'escola Romànica Mallorquina són referents excel·lents.

Assimilar aquests referents forneixen harmonia, ritme i equilibri anímics, bàsics per a una bona projecció exterior (comunicació) del nostre jo. Ω

Ricard Colom (964207607) continuarà.

Israel: Els ultraortodoxes contra els cristians

Un seguit d'agressions comeses contra cristians i jueus messiànics (o sia, judeocristians) ha portat els cristians israelians a demanar protecció al govern.

El 28 de novembre, a Beer-xeva, s'escampà una remor, entre les sinagogues: que els jueus messiànics havien preparat bateigs per a infants jueus. Més de mil ultraortodoxes (segons la policia) encerclà una església de l'Aliança cristiana i missionera llogada per la comunitat jueva messiànica local per a l'aplec del sàbat. Els 40 fidels que hi eren a dins van telefonar la policia per ser protegits, però els qui restaven a fora van ser escopits i apedregats i llurs cotxes atacats.

L'11 de novembre, a Jerusalem, una altra banda d'ultrés

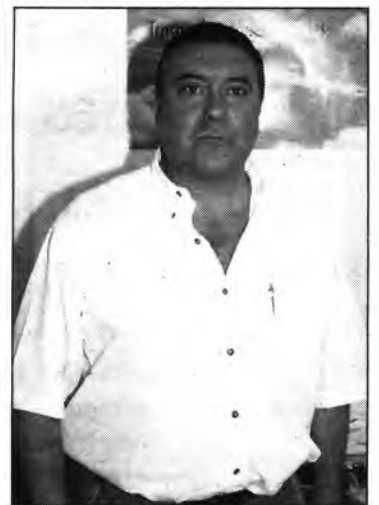
se n'entraren dins la casa de 3 suïsses i feren malbé tot el que hi trobaren. Publicacions ultraortodoxes les acusaren de ser missioneres.

Més recentment, joves ultres van atacar una parella americana a Kiryat Malachi car els consideraven missioners. Aquesta parella afirma que sols oferien ajut humanitari a immigrants etiòps.

A Israel hi ha uns 5000 jueus messiànics.

A Israel hi ha també uns 13.000 cristians àrabs evangèlics (palestinsians protestants). Els jueus messiànics cerquen cada volta més un acostament als evangèlics palestinsians i ja han creat una associació de diàleg cristià, anomenat "Mushala". Ω

P.O

Fa 4 anys que en Francesc Aliaga (argelaga) va obrir l'Agència de Viatges Aliaga al Toro. Ven paquets de viatges i també reb turistes irlandesos que col·loca a llocs turístics de per aquí. Tlf. 971 232 022

Fa un any que n'Elena Astori regenta la Perruqueria el Toro. A la foto amb les seves ajudants Celine Martinelli i Marina Gil. Tlf. 971 232 066

Fa 7 anys que en James Hall d'Escòcia viu a Mallorca, i 3 que regenta La Taverna a Cala Vinyes. Despatxa menús a 1.000 ptes. En James està molt content que els seu país, després de tres segles, torni a tenir parlament, i ho diu a tothom. Tlf. 608 269 520

Fa 2 anys que na Maria Martí regenta la Ferreteria son Ferrer a la Gran Via. Tlf. 971 232 966

La justícia a Catalunya:

Volem viure plenament
EN CATALÀ

PLATA
FORMA
PER LA
LLINGUA

prou agressions
dels estats espanyol i francès
a la nostra llengua

Volem viure plenament
EN CATALÀ

PLATA
FORMA
PER LA
LLINGUA

Carritx
ASSESSORS

ASSESSORIA
FISCAL,
LABORAL
I JURÍDICA

Carritx Principes d'Espanya, 23-B Tlf. 971 60 53 45
Es Figuerol 07141 MARRATXÍ Tlf. 909 68 98 98
MALLORCA Fax 971 60 53 44

L'antifranquisme a Mallorca. V LLIBRE (Les lluites els anys noranta)

Campanya d'insults contra els escriptors catalans

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

(El diccionari Bompiani, l'editorial Enciclopèdia Catalana, el diari Avui, un article de Sebastià Alzamora en la revista Serra d'Or, els "errors" de la Universitat Oberta de Catalunya i d'Editorial Proa: campanya contra els nostres escriptors. L'autoodi més vergonyós campa arreu dels Països Catalans. Permanents campanyes de silenci i desprestigi. La marginació i l'insult contra els nostres millors escriptors no arriba de Madrid: "patriotes" de mentida, munió de reaccionaris amagats rere la quadribarrada, ataquen la nostra cultura)

La mateixa bel·ligerància que palesa l'AELC cap a Bompiani, també l'hauria de palesar envers les editorials catalanes que actuen amb una manca de rigor conseqüent. O burro o barra. O l'AELC denuncia totes les frivoltats amb fermesa idèntica o el comunicat al qual faig referència quedarà com un exemple de cretinisme cultural

Llorenç Capellà escrivia -cansat de tants insults contra els nostres escriptors- aquest important article. Era el 16 de juliol de 1998. Per la seva importància pensam que és molt important publicar-lo de nou.

"El diccionari Bompiani inclou únicament quatre novel·listes mallorquins en el seu darrer apèndix. En vista d'això l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana ha fet públic un comunicat en el qual posa el crit en el cel, i entra a degolla contra els estudiosos encarregats de fer la selecció. Després de fer-nos saber que aquests dos volums malgirbats d'actualització són a la venda per trenta mil pessetes, l'Associació alerta els possibles compradors "perquè no es deixin sorprendre" i evitin despeses inútils. Dit amb altres paraules, com que els catalans feim pinya quan ens menyspreen els símbols de la pàtria (i la literatura malauradament ho és), o els responsables de Bompiani rectifiquen de manera immediata o els lectors de Catalunya demonitzen l'obra. No cal dir que la rabiola de l'AELC és més que justificada, perquè ja és hora que es faci passar per l'adreçador tants i tants d'impertinents que donen o neguen credibilitat literària a tort i a dret amb una frivoltat aclaparadora. Ocorre, però, que la mateixa bel·ligerància que palesa l'AELC cap a Bompiani, també l'hauria de palesar envers les editorials catalanes que actuen amb una manca de rigor conseqüent. O burro o barra. O l'AELC denuncia totes les frivoltats amb ferme-

sa idèntica o el comunicat al qual faig referència quedarà com un exemple de cretinisme cultural.

L'editorial Enciclopèdia Catalana ha posat a la venda l'Enciclopèdia Compacta en CD-ROM, i sense dir ase ni bèstia ha eliminat les veus de bona part dels escriptors mallorquins actuals que figuren a la Gran Enciclopèdia Catalana (Llorenç Capellà)

"Si els de l'AELC cerquen motius per entrar en guerra, en tindran a l'abast tants com vulguin. L'editorial Enciclopèdia Catalana ha posat a la venda l'Enciclopèdia Compacta en CD-ROM, i sense dir ase ni bèstia ha eliminat les veus de bona part dels escriptors mallorquins actuals que figuren a la Gran Enciclopèdia Catalana. Dic noms: **Guillem Frontera, Miquel Ferrà Martorell** i jo mateix. També han estat depurats els autors teatrals dels cinquanta, **Pere Capellà** i **Martí Maiol**. I supòs que els censors han passat la granera a molts d'altres. Servessin aquests noms però, per a palesar la falta de criteri -ofegat per l'amiguisme i per un concepte provincià i caciquil de la cultura- que demostren els responsables d'aquesta obra. **Miquel Ferrà Martorell** és Premi Ramon Llull, i **Pere Capellà** és possiblement el primer autor teatral de la postguerra que assolí el privilegi d'esser centenari en representacions. Quant a la solidesa de l'obra de **Frontera** no cal ni parlar-ne. Idò aquesta gasdofia informàtica, que es comercialitza sota l'emparedat de Gran Enciclopèdia Catalana, obra de dinou volums i sant i senya de la cultura catalana, s'ha posat a la venda per quaranta mil pessetes de no res, deu mil més que la Bompiani. Curiosament l'AELC no ha badat boca, quan és evident que s'ofereix als compradors moix per llebre."

El diari **Avui** contra els nostres escriptors: silencis i marginacions. Quan la cosa comença a ser preocupant és en trobar a faltar qualsevol referència a **Guillem Frontera, Antoni Serra, Bartomeu Fiol, Damià Huguet, Miquel Ferrà Martorell, Miquel López Crespi**, i un llarg etcètera d'escriptors

"Però això no és tot. Al llarg d'un seguit de diumenges el diari **Avui** ha obsequiat els seus lectors amb una enciclopèdia en CD-ROM, la direcció de la qual és a cura de Joan Carrera, home important a l'organigrama directiu de Proa i d'Enciclopèdia Catalana. Naturalment ni jo ni el títol de cap dels vint llibres que he publicat hi surten, cosa que em fa pensar que he malgastat la vida esborrant paper, encara que, en compensació, m'he divertit força. D'altra banda una flor no fa estiu. Quan la cosa comença a ser preocupant és en trobar a faltar qualsevol referència a **Guillem Frontera, Antoni Serra, Bartomeu Fiol, Damià Huguet, Jaume Pomar, Miquel Ferrà Martorell, Miquel López Crespi**, i un llarg etcètera d'escriptors, com són ara **Guillem Colom** i **Llorenç Moia**, d'una validesa inqüestionable. I de **Josep Melià**, autor d'**Els Mallorquins**, obra cabdal per al redreçament polític i cultural de la Mallorca premoderna, ni **flowers**. De tota manera no és aquesta l'omissió més sagrant."

La mania depuradora del senyor Carrera i els seus ajudants...

"La mania depuradora del senyor Carrera i els seus ajudants ha arribat a l'extrem de fer desaparèixer la veu d'Antònia Vicens... En tot cas, ni aquest error lamentable, i que ens induïx a la befa, ha fet vessar la paciència a la directiva de l'AELC, que pel que sembla guardava totes les seves forces per posar el peu al coll als crítics i estudiosos de Bom-

Pere Capellà, Miquel Ferrà Martorell, Antoni Vidal Ferrando i Olga Xirinacs són alguns dels grans autors catalans marginats i insultats per determinats mandarins de la nostra cultura.

piani. I amb això no vull dir que aquests no hagin fet mèrits per ésser denunciats, que n'han fet amb escreix. Però apliquem el mateix raser als de casa nostra. Al cap i a la fi, si aquells coixegen del peu esquerre, els nostres ho fan del dret".

El fet que la Gran Enciclopèdia Catalana, en la seva publicació diguem-ne canònica, s'oblidi de tants escriptors nostres -no tan sols mallorquins, també barcelonins, lleidatans, menorquins i de la Catalunya Nord-, no té explicació convincent de cap tipus

Igualment Joan Guasp es feia ressò d'aquesta campanya de silenci i desprestigi permanent en un article publicat en el diari **Última Hora** del 26 d'agost del 1998. Deia l'escriptor de Consell:

"Ho digué molt bé, a principis d'estiu, **Llorenç Capellà** al **Diari de Balears**. Denunciava la manca de seriositat en la denúncia que feia l'AELC envers el diccionari Bom-

piani de literatura, el qual només inclou quatre escriptors de Mallorca en els seus dos darrers volums del seu últim apèndix. Deia en Llorenç que "la mateixa bel·ligerància que palesa l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana cap a Bompiani l'hauria de palesar envers les editorials catalanes que actuen amb una manca de rigor conseqüent." És cert, molt cert. El fet que la Gran Enciclopèdia Catalana, en la seva publicació diguem-ne canònica, s'oblidi de tants escriptors nostres -no tan sols mallorquins, també barcelonins, lleidatans, menorquins i de la Catalunya Nord-, no té explicació convincent de cap tipus. No es pot excusar amb la joventut, perquè hi ha citacions més "joves" que les que hi són absents. Posem per cas els noms de Sebastià Alzamora, Antoni Xumet o Lluís Trullàs. Tampoc pot valer el pretext de la manca de qualitat o d'experiència en el si del món de la literatura: els casos de **Jacint Sala, Antoni Vidal Ferrando** o **Josep Borell** i **Figure-**

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA V LLIBRE

de **M. López Crespi**

Cada quinze dies a **L'ESTEL** (d'agost del 1998 fins a l'agost del 1999)
Per demanar números endarrerits, telefona al **971 26 50 05**

E P ! !

**PARES, EDUCAU-ME EN
CATALÀ, A MALLORCA
HI HA EL MEU FUTUR**

ra són sagnants. Qui fa la selecció d'entrades a l'Enciclopèdia? Qui decideix qui és qui a les lletres catalanes?"

Quant al CD-ROM de l'Enciclopèdia Compacta, el silenci és d'una magnitud esfereïdora.

"Quant al CD-ROM de l'Enciclopèdia Compacta, el silenci és d'una magnitud esfereïdora. Ja ho fa a saber en Llorenç Capellà al seu article. Però jo hi voldria dir un poc més. Voldria fer-hi la referència teatral. Sembla que els autors teatrals som cucs de terra que no mereixem veure la llum del dia. Ell ja esmenta les ignominioses absències de **Pere Capellà**, el seu pare, el meu recordat i estimat "Mingo Revulgo" de quan feia circular la seva companyia per les places majors de tots els pobles de Mallorca. També ell, en Llorenç, és autor teatral i se'l silencia. Així mateix, en **Miquel López Crespí** i d'altres que, com ell, alternen l'escriptura narrativa amb la poesia i el teatre, com en **Gabriel Sabrafín** o en **Guillem Rosselló** i tants i tants més. Si el Bompiani no se'n recorda ni de **Josep Maria Benet i Jornet**, l'Enciclopèdia Catalana Compacta no se'n recorda dels **Antoni Mus** i **Joan Mas**, ja desapareguts i amb una gran obra a la seva esquena. Tampoc recorda el més important, per a mi, autor teatral contemporani viu dels Països Catalans, que és n'Alexandre Ballester. Inaudit. Que no se'n recordin de mi, per greu que em sàpiga, ja m'està bé, però n'Alexandre és n'Alexandre!"

"Tot plegat, aquesta absència, aquest silenci generalitzat tot referit al món de l'escriptura dramàtica, em sembla sospitos. Fins i tot dramàtic..."

Un article de Sebastià Alzamora molt mancat de rigor i amb una visió excessivament subjectiva

Igualment Sebastià Alzamora, amb els seus "oblits", col·labora a la cerimònia de la confusió que promouen determinats mandarins de pa amb fonteta o pretesos "crítics" que només amaguen, amb aquestes burdes campanyes, una provada esterilitat i impotència creativa (i l'enveja evident de la sòlida obra realitzada per aquests autors atacats). L'escriptora i periodista Marina Ferrà

Hamelynck, publicava en el número 473 de **Serra d'Or** (maig de 1999) aquest interessant article.

"En el número 470 de **Serra d'Or** apareixia un article que semblava fet aviat i de pressa per Sebastià Alzamora, titulat "Benvolgut crític estranger", molt mancat de rigor i amb una visió excessivament subjectiva. L'esmentat escrit, al meu veure, passa revista a la prosa que es fa a Mallorca, més concretament a la narrativa, des d'unes perspectives que no estalvien feina al curiós, que, com és natural, haurà d'ampliar la seva informació per altres camins.

"Un bon crític, i, més que crític, un bon publicista, del tema que sigui, no pot caure en determinats oblits. Particularment, humanament, li poden caure malament alguns autors, però no els pot negligir, en un treball seriós, si no coneix profundament el gruix de la seva obra. Aquests oblits són nombrosos, però per a no cansar el lector ens podem referir només a alguns dels més constatables... Llorenç Capellà [oblidat en aquest article de Sebastià Alzamora que ens ocupa] és un autor amb una obra sòlida i considerable. No és menys conegut, amb moltes obres publicades i un autèntic rècord pel que fa a guardons i premis, Miquel López Crespí. Uns altres dos autors "oblidats" per Alzamora, Antoni Serra Bauçà i Miquel Ferrà i Martorell, només pel que fa a la seva bibliografia narrativa, passen de la trentena de títols cada un. No basta això per a formar part d'un article del senyor Alzamora? Hem de creure que ha llegit aquesta seixantena de llibres? I, anant als joves, potser l'oblit més injust sigui el d'Albert Herranz, capaç d'assumir el gènere amb una exigència estilística de primer ordre".

L'obra d'Olga Xirinacs ha estat silenciada totalment en el volum Literatura Catalana Contemporània, de "Biblioteca Oberta" de Proa i promogut per la UOC

Finalment, l'escriptora Olga Xirinacs, cansada d'aquests atacs i "oblits" intencionats a la seva obra, ens feia arribar, mitjançant l'AELC, una sentida nota de protesta en fer-se evident tanta brutor perfectament orquestrada pel mandarinat reaccionari que pretén controlar la nostra cultura. Deia

Olga Xirinacs (carta signada a Tarragona el 20 de maig de 1999):

"L'escriptora Olga Xirinacs, present i activa en la literatura catalana actual, amb 41 (quaranta-un) llibres i nombrosos reconeixements crítics, es veu obligada a donar FE DE VIDA, a causa d'un greu error comès per la **Universitat Oberta de Catalunya** i ratificat per **Editorial Proa**.

"L'obra d'Olga Xirinacs ha estat silenciada totalment en el volum **Literatura Catalana Contemporània**, de "Biblioteca Oberta" de Proa i promogut per la UOC, a cura de Jaume Subirana i altres autors.

"Preciament Proa és editora d'Olga Xirinacs amb el premi Sant Jordi **Al meu cap una llosa**, també és premi de la Crítica; del premi Carles Riba **Llavis que dansen**, i de tres poemaris més, cosa que demostra la incoherència editorial.

"La UOC i Proa han caigut en vergonyosos sectarismes i han desertat del compromís amb el temps real, cosa que és causa de confusió pel que fa als seus possibles lectors".

Signat: Olga Xirinacs.

Els mandarins de la literatura es mouen més per amiguisme bord que per un criteri seriós, i per això a l'hora de fer llistes, moltes de vegades, miren més el cul que el cap. Els escriptors de la generació dels 70 tenim refrendats els nostres títols en edicions de les editorials més exigents, en la feina de tota una vida, en els guardons més importants. Això, en el país de l'enveja, que és aquest, país de lladres de guant blanc i beats falsos, ha de fer flamada

Qui ha analitzat millor aquesta brutor permanent que encercla la nostra cultura, qui sap més de silencis i marginacions, del grotesc autoodi que domina el nostre reaccionari comisariat cultural és, sens dubte, Miquel Ferrà Martorell. L'escriptor de Sòller deia recentment en el **Diari de Balears** (6-IV-1999) parlant precisament de la marginació que ha sofert l'obra d'Antoni Mus:

"La producció dels escriptors illencs dels 70 fou molt abundosa i important; ho és encara. Els tres autors més prolífics, **Gabriel Janer Manilla**, **Antoni Serra** i jo mateix podem

omplir amb les nostres obres un prestatge per a cent vint títols, entre els quals hi ha els premis de més prestigi i els gèneres més diversos. Però evidentment, al costat de noms com **Guillem Frontera**, **Llorenç Capellà**, **Miquel López Crespí**, **Carme Riera**, **Baltasar Porcel**, **Maria Antònia Oliver**... no hi podem obviar autors de la vàlua indiscutible de **Pau Faner** o **Valentí Puig**. Els mandarins de la literatura es mouen més per amiguisme bord que per un cri-

teri seriós, i per això a l'hora de fer llistes, moltes de vegades, miren més el cul que el cap. Els escriptors de la generació dels 70 tenim refrendats els nostres títols en edicions de les editorials més exigents, en la feina de tota una vida, en els guardons més importants. Això, en el país de l'enveja, que és aquest, país de lladres de guant blanc i beats falsos, ha de fer flamada. Ja ho entenc, ja! Peraixò jo dic que la generació dels 70 és la generació d'Antoni Mus". Ω

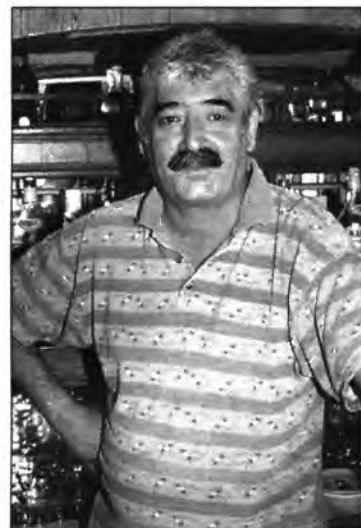
Fa 14 anys que en Tomeu Betti i na Bàrbara Seguí regenten el Restaurant Es Pont a Puigpunyent. Recomanen la porcella rostida, l'entrecot al pebre bo i les paelles. A la carta se menja per una mitjana de 2.000 ptes. Va obrir aquest lloc en Joan Betti, a la foto, ara fa 50 anys. Tlf. 971 614 031

Fa 8 anys que en Francesc Barba de Ciutat Reial i na Cristina Pérez de Sevilla regenten el Bar Manxego a Portals Nous. Són del Reial Madrid i del Mallorca. Despatxen menús a 900 ptes. Recomanen les carns a la graella i les paelles. Tlf. 971 676 527

Fa mig any que en Guillem Alomar ha obert el Restaurant Ses Cotxeres a Puigpunyent. Els seus cuiners recomanen el masclum amb formatge de cabra, el gigot amb vinagreta d'alls i l'lorer, el rap amb salsa de fonoll i vi de Binissalem. És un lloc on se menja a la carta per una mitjana de 4.500 ptes. Per a reserves, 971 616 626

Fa 42 anys que n'Emili Ruiz regenta el Bar Vila Catalina davant Cal Rei a Marivent. Durant anys dava dinar a la Guardia Reial, fins que ara fa 15 anys es va inaugurar un menjador dins el palau. En Joan Miró el saludava cada dia quan passava amb mestre Boieta amb el carretó i la somera. N'Emili lloga habitacions a bon preu. Tlf. 971 401 683

En Ramon Pujol i en Joan Gost són mestres d'obres jubilats. Han fet moltes obres a la comarca de Calvià. Recorden quan feien el menjador dels criats i criades del rei, al Palau de Marivent. El rei els convidà a beure més d'una vegada i parlà amb ells de com anaven les obres. Ara, passen els matins pels cafès de Es Capdellà.

**el lleu de tots
mereix un
respecte
FORA FUMS!**

M a l l o r q u í !

La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.

LA UNIVERSITAT BALEAR

“La universitat lul·liana comparegué enmig d'un cal·l de carrerons. Una llum qui espietjava en aquell casal tenia una força magnètica...” Aquests mots de la novel·la “La Universitat” de Miquel Ferrà i Martorell(1972) foren segurament els primers de narrativa en català referits a la moderna Universitat Balear

Orígens històrics de la Universitat de Mallorca

PER MARINA FERRÀ A-HAMELYNCK

Els precedents més coneguts a les illes de la fundació d'uns estudis de nivell superior es remunten al 1276, quan Ramon Llull funda a Miramar l'Institut de cultures i Llenguües orientals. El segle XIV es fundarà l'escola catedralícia de Mallorca. A la segona meitat del segle XV es crearà l'Estudi General amb el mecenatge de Beatriu de Pinós (1477) i Agnès de Quint (1480) que promou la fundació d'una càtedra de lul·lisme a Ciutat de Mallorca.

La creació de l'Estudi General, el 1483, respon en certa mesura a la intersecció d'alguns elements una mica asimètrics. En primer lloc el desig d'elevat el nivell de coneixements i en segon lloc atorgar a les investigacions fets sobre el filòsof i savi Ramon Llull la categoria universitària. Així doncs la missió de les escoles i el seu pla curricular seria exclusivament l'estudi de l'art i la

ciència de Ramon Llull per un període de tres anys. Una vegada finalitzats aquests els nous mestres haurien d'ensenyar i divulgar les seves doctrines especialment en terres musulmanes. L'Estudi General estava compost pel mestre major, tretze estudiants, un capella i dos serveis, que viurien al mateix local de les escoles, Randa o Miramar. El projecte va madurar entre el 1481 i 83; el qual volia servir també per revitalitzar el barri del call major, en estat de degradació després del pogrom antijueu del 1435. S'aprofitaren les capelles de Santa Maria de Montis i Santa Fe. Certs sectors es mobilitzaren per a l'establiment definitiu d'una universitat a l'illa. A partir d'un document oficial del rei Ferran d'Aragó a Còrdova el 30 d'agost de 1483, l'Estudi General quedava autoritzat per a impartir, tal com succeïa a Lleida totes les rames d'arts i ciències.

Amb aquestes paraules el rei Ferran, anomenat “el Catòlic”, institueix l'Estudi General: “Vosaltres els meus fidels i estimats jurats, consellers i prohoms de la ciutat i regne de Mallorca, pensant en l'ornat i en la dignitat de la nostra ciutat i regne esmentats, heu promogut dotar-los de la gloriosa doctrina d'arts i de ciències, l'estudi de la qual purifica els costums dels homes i els honra a tots.

Per tot això, de mandat nostre, ens suplicàreu humilment que ens dignàssim amb la nostra acostumada benevolència, atorgar-vos la facultat de construir i d'instruir un Estudi General a la ciutat i el regne esmentats, el qual gaudirà de pràcticament iguals privilegis, llibertats, immunitats, preeminències i honors que els gaudits per l'Estudi General de Lleida i els particulars d'aquest (...)” Ω

1974: La lluita per la Universitat de les Illes Balears

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Pel gener de 1974, la revista *Lluc* es feia ressò de les protestes ciutadanes contra la supressió de les tres seccions de la Facultat de Filosofia i Lletres. Aleshores començava a congregar-se un fort moviment ciutadà que exigia una universitat al servei del nostre poble. L'editorial de *Lluc* resumia aquesta exigència cada vegada més sentida per amplis sectors ciutadans, dient: “La reacció de la gent davant d'aquesta mesura unilateral de l'administració es va deixar sentir immediatament entre amplis sectors de la societat mallorquina, on es produí una certa capacitat de mobilització: des de la petita burgesia fins als nuclis dels professionals i assalariats de l'anomenada classe mitjana, tots sentiren la sotragada. D'aquí les nombroses cartes publicades als diaris ciutadans, emprant l'única possibilitat d'expressió pública: les Cartes al Director”.

Erem a les acaballes de la dictadura. La societat mallorquina començava a despertar després de tants d'anys d'opressió social i nacional, d'indiferència dels poders públics envers les necessitats més impe-

rioses de la nostra terra. Indubtablement, una d'aquestes necessitats urgents era gaudir d'una Universitat de les Illes.

El curs 1973-1974, a estat eminentment conflictiu. Aparentment no passava res. Les classes es donaven amb tota normalitat, però grups actius d'estudiants feia temps que s'estaven organitzant en organitzacions antifeudals (la majoria de signe marxista-leninista o comunista), i a començament de maig de 1974 de produïen la primera gran manifestació estudiantil de protesta contra les mesures educatives de la dictadura franquista. Es tractava de dir que No a la imposició de la *Ley General de Educación* que restringia l'accés normal dels estudiants a l'ensenyament superior. Alguns intel·lectuals, com el professor de literatura de la Universitat de les Illes Balears, Miquel López Crespi, ja havien demanat la derogació del projecte. Dia 7 de maig de 1974 sortia publicada aquesta protesta col·lectiva dels intel·lectuals i estudiants, amb el títol de “La mesura imposada pel Govern d'establir unes determinades condicions d'accés a la universitat ha suscitat una reacció negativa entre la major part dels alumnes, pro-

diverses entitats relacionades amb la vida col·lectiva espanyola

“Els sotasignants, treballadors de la cultura, expressen també la seva preocupació i disconformitat amb aquesta nova trapa que, d'esser aprovada, significaria, una vegada més, un triomf del claudisme cultural, que vol reduir el just dret a l'accés a la cultura, a una cada vegada més petita ‘élite’ de privilegiats.

“En definitiva, i una vegada més, creiem que aquesta mida, d'esser aprovada, significaria una altra dificultat per als fills de les classes populars que dins l'actual estructura classista de l'ensenyança, ja tenien prou dificultats i entrebancs per a fruit del just dret a una formació universitària”.

Signàvem la carta: Llorenç Capellà, Miquel López Crespi, Antoni Serra, Miquel Ferrà Martorell, Margarida Tous, Isidor Marí, Manuel Soler Pala, Anna Montaner, Joana Roca, Jaume Bover, Josep Maria Llompart, Pere Llabrés Martorell, Josep Amengual Batle, Damià Ferrà-Ponç, Pere Bosch, Sebastià Verd, Antoni Tarabini, Joan Miralles, Antoni Figuera i Climent Garau. Ω

Una trilogia de tema universitari

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL, ESCRIPTOR

Un cop acabat el batxiller superior i el curs que aleshores es deia preuniversitari vaig veure interromperts els meus estudis oficials a causa de motius familiars. Cada estiu, entre 1958 i 1964, quan veia venir de la Barcelona universitària alguns dels meus companys i explicaven coses de càtedres, col·legis majors i festes juvenils en el campus jo, em sentia una miqueta trist. No només tenia ganes d'estudiar sinó també de participar en aquell món que se m'antullava Bell, feliç i gratificant. El 1965 vaig disposar de mitjans per anar a Madrid i matricular-me a l'Escola de Turisme fundada poc temps abans, uns estudis que vaig fer compatibles amb el de magisteri. En aquells dies la universitat bullia de protestes juvenils i els grisos muntats a cavall, amb casc i botes, eren una imatge habitual a la ciutat universitària on hi havia els menjadors del C.E.U. que jo visitava amb més fam que curiositat. Totes aquelles vivències havien

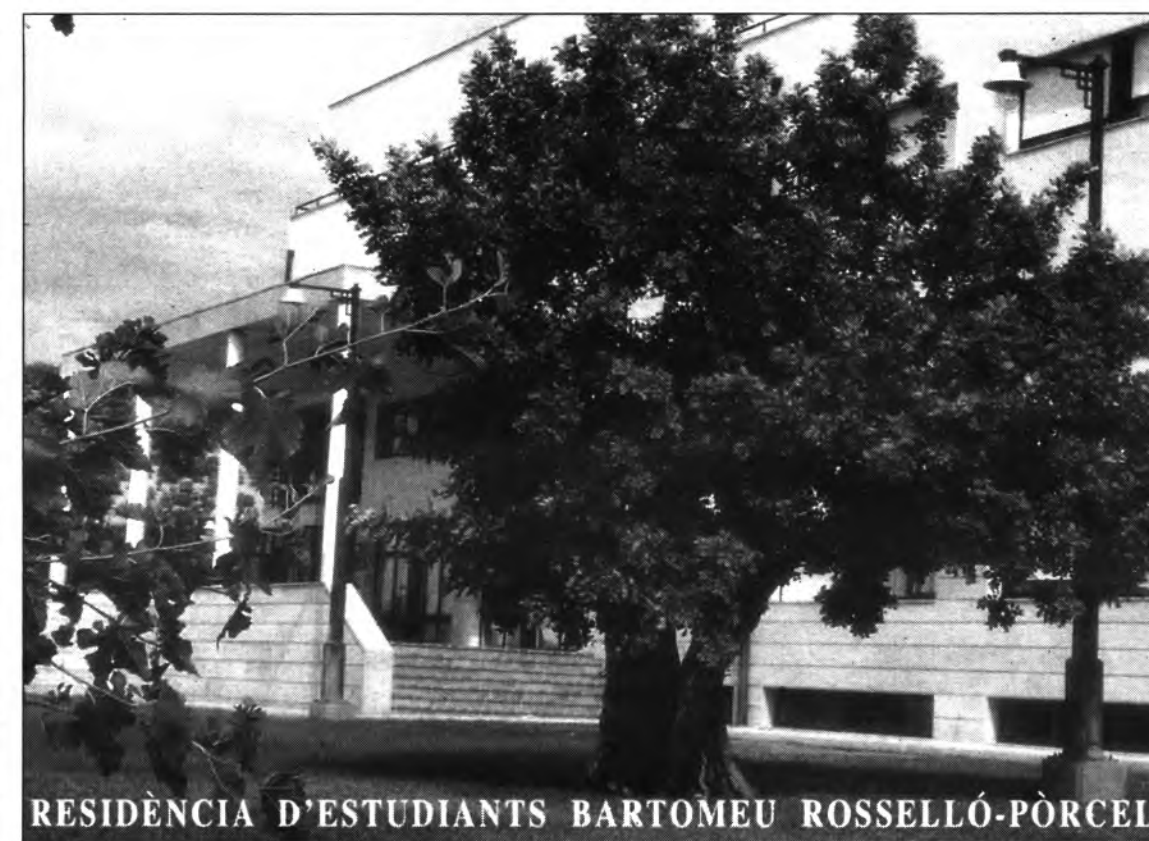
de donar el seu fruit literari al llarg de la meua obra i així em vaig disposar a escriure una trilogia narrativa que tingués per argument la universitat i les seves circumstàncies. El primer llibre fou una novel·la que vaig titular “Honoris Causa” i que relatava una rebel·lió d'universitaris a unes aules imaginàries. Aquells textos foren seleccionats entre els finalistes del premi planeta d'aquell any però evidentment no guanyà i tampoc jo, escriptor tímid i massa novell vaig fer gestions per tal de publicar-la. Gran error. Poc temps després em desaparegué l'únic manuscrit que tenia i potser en el futur, alguna vegada, l'hauré de reconstruir. El 1972 vaig publicar “La Universitat”, una novel·la curta centrada en la història de l'Estudi General Lul·lià tot seguint els esquemes del realisme màgic, aleshores tan present. El tercer llibre aparegué el 1993 i porta per títol “Clar Lliri d'Aigua” i amb la qual novel·la m'he volgut decan-

tar dels gèneres anteriors. És una narració urbana, actual on es relata l'experiència d'un professor universitari de mitjana edat que arrossega frustracions i no suporta el món rutinari que l'envolta. Una jove deixeble xinesa esdevé per a ell de cop i volta un raig d'esperança, el renaixement d'il·lusions, perdudes. L'aventura el farà sentir un home nou, que, dissortadament, haurà de retornar a la cruel realitat. Ω

Illes Balears.

RESIDÈNCIA D'ESTUDIANTS BARTOMEU ROSSELLÓ-PÒRCEL

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

Llog per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

Cerc cases per llogar tot l'any (anys 98/99), amb piscina. Tlf. 864424.

Cediria amarrament al club nàutic s'Arenal a canvi de compartir barca de pesca esportiva. Tlf. 971 74 05 25.

Cerc casa amb piscina, 3 o 4 habitacions per a temporada d'estiu 1999. Tlf. 971 86 40 91.

Venc pis a s'Arenal prop de la platja. 971262046.

SERVEIS
PROFESSIONALS

S'ofereix jardiner amb coneixements de cuina. Demanau per en Lluís. Tel. 604790.

Cerc feina per guardar nins petits a ca seva a ca meva per les zones de Sineu i Maria. Tel. 525380.

Cerc feina per guardar nins a Can Picafort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

Si teniu qualque vidre trencat, crida al 473819 i el vos posarem tot d'una.

Cerc feina per fer a ca meva. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

Gabinet de Psicologia. Neurosis,

trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

Cerc feina per guardar nins a la comarca de Cala d'Or. Tlf. 842156.

Jubilat de 60 anys, s'ofereix per cuidar jardí, garaix, xalet, etc. Carnet de conduir camions i cotxes. Tel. 971477217.

Cerc al.lota en règim aupair. 28.00 mensuals, cuidar nadó 11 mesos, matrimoni fent feina fora, Cridar de 8-8'30 matí o a partir de les 10'15 del vespre. 971757831.

Senyora de mitjana edat, guardaria nins o ancians a la comarca de s'Arenal. Tel. 971 441 042.

PERSONALS

Atenció, catalans i catalanes independentistes. Vull cartejar-me amb tots vosaltres. Estic boja pel bon rock català: Sau, Els Pets, Lax'n'busto. No us talleu i escriviu a Marta. Indústria, 114-08030 Malgrat de Mar.

Als Països Catalans es fa molt bona música! M'agrada, però, en especial la que surt de Mallorca a càrrec d'en Tomeu Penya. Independentistes, si somneu en una nació lliure plena de música catalana i de vibracions nostres, escriviu-me: Francesc Bujet. Passeig del Migdia, 32-2-3-17200 Palafrugell.

Ens agradaria cartejar-nos amb al.lots i al.lotes que com nosaltres estiguin penjats/perjades per Lax'n'busto i que defensin la nostra llengua. Raquel Llagostera Costa. Gardènia, 4-08880 Cubelles.

Cercam gent entre els 18 i els 45 anys per excursions, sortides, etc. Abstenir-se els qui vagin de mala fe. Apartat 1.792 Ciutat.

Pensionista de 78 anys, 1'80 d'altura, català. Vull conèixer senyora pensionista entre el 50 i 70 anys, per no estar tot sol. Tenc bona pensió i pis amb 5 habitacions i dos banys. Cerca'm al 462536. Ferran.

Hola! Som una al.lota felanitxera. Som molt independentista, i estic boja pels Sau, pels Ocults i pels Pets. Segur que si m'escriviu feim una gran amistat. Som molt divertida. Adéu. M. Glòria. Carrer d'en Magallanes, 29-07670 Porto-colom.

Vull intercanviar revistes, còmics, fanzines i adhesius amb tots aquells joves que estiguin orgullosos de tenir sang catalana o basca a les seves venes. Pau Arranz. C/2 Volta 31-07209 Son Mes-quida-Mallorca.

Cerc al.lota fins els 33 anys amb les ungles llargues, romàntica, una femella maca. Escriviu-me a: Óscar, C/Ausías March, 36-6-1 07003 Ciutat.

Jove de 29 anys, fadrí, amb estudis universitaris, agradós i simpàtic, desitjaria conèixer al.lota formal de 20 a 27 anys. M'agrada el ball de saló i som bastant actiu. Anima't i escriu-me a l'apartat 690 de Ciutat.

Hola, Em dic Raquel i tenc 14 anys. Tenc ganes d'escriure'm amb gent de 14 a 16 anys. Si vols escriure'm... Raquel González-C/ Ansel Calvé, 13, 1º 3º-08950 Esplugues de Llobregat (Barcelona).

Som un jove de 24 anys, fadrí, cansat d'espanyolistes monàrquiques. Vull cartejar-me amb al.lotes independentistes d'entre 20-28 anys. Som simpàtic, idealista, seriós en temes de parella i català. Prometo respondre. La meua adreça és: Miquel Àngel Rodríguez; Pl. Poeta Juan Boscán, 4-4c; 18013 Granada (Andalusia).

Cerc al.lota sense fills de 22 a 28 anys. Signe Lleó o Sagitari, que sia capaç d'estimar sense traïció. Telefona'm al 512018 dies feiners a partir de les 23 hores.

Atenció: administrativa cerca amigues i amics per a sortides, excursions, i a l'estiu anar a la platja. Bústia Postal 1400-07080 Ciutat.

Cercam músics per a crear una Banda de Música a s'Arenal de Mallorca. Tel. 971 26 17 19. Maties.

Som un alemany de 38 anys, cerc amigues i amics per a sortides i més. També vull estudiar la llengua mallorquina. Escriviu-me a la Bústia Postal 97-07080 Ciutat.

Sóc un noi de 31 anys. Solter. No minusvàlid. Voldria mantenir correspondència amb noia minusvàlida que tenguí bon caràcter, culte, es senti sola. Escriviu a la Bústia Postal 163-08400 Granollers (Vallès Oriental).

Capritxós, especial, diferent i atractiu jove de 27 anys, cerca dona independent i intel·ligent que vulgui companyia, carícies, massatges i sexe durant les seves estades al principat, a canvi d'ajuda econòmica. Manel 907843901-973603214.

En Martí Bissellach de 31 anys, 178 d'altura, és carnisser a un supermercat de can Pastilla. Cerca al.lota morena per a compartir la vida. 619 881 154

Son un grup de 25 amics de Vila-Real, Castelló. Volem passar, aquest estiu, una setmana a finals d'agost o principi de setembre, a Mallorca. Busquem un lloc que no siga gaire car, casa rural o semblant. Som gent seriosa, i preguem que ens telefonu si teniu un lloc de les característiques que demanem. Elvira Buforn 964 527 451.

Si sabeu a quina botiga puc trobar els autèntics texans catalans *Caliquenyo*, truqueu-me al 971 209 745.

Hola! Em dic Ignasi, tinc 34 anys i cerc amistat amb alguna dona que sigui capaç de descobrir els moments màgics que la vida ens vol proporcionar. Telf. 649 584 377.

Hola, al.lotes, noies, *ragazzas*. Som dos joves de 24 anys, morens i atractius que desitjau conèixer al.lotes *enrollades* i catalan o parlants, si és possible, per a fer acampades, organitzar festes, sortir e marxa i passar-ho bé durant l'estiu. Som genials. Anima't que ets jove. Escriviu a C/ Joan Alcover, 1, Algaida (Mallorca) C.P. 07210.

COMUNICATS

La Generalitat de Catalunya ofereix a entitats i de franc llibres, fulletons i material informàtic sobre la nostra història nacional. Per rebre'ls, cal enviar una sol·licitud a la Generalitat fent esment de l'entitat, adreça, telèfon, l'ús que hom en pensa fer i el nom complet del qui fa la petició amb la signatura i segell de l'entitat. Molt indicat per a professors d'història, ciències socials, català, centres d'ense-nyament, biblioteques...

Si vols rebre la revista L'ILLA gratis, la pots demanar a Edicions Bromera, Polígon Industrial, 46600 Alzira. Tel. 96-2402254

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra els traïdors, contra l'explotació obrera, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col·laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la *Fundació per la Pau* (entitat contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a *Cristianisme i Justícia*, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamí Planes, CSEM, passatge Miquel Carreres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc, sobre el tema d'alliberament nacional, escriviu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'Apartat 15.071 de Barce-lona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins, escriviu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Russinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el pasat i el present del dits països i estiguin interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriviu-nos a: Baigorria 1337 .200 Rosario-Argentina.

Acció Cultural del País Valencià i el Bloc Jaume I ja és a Internet. Si voleu intercanviar propostes d'acció i lluita, o informar d'activitats, etc., podeu connectar: ACPV @vic.servicom-es

Vos recomanem boicotejar les ONG's espanyoles AGNUR Espanya, Médicos del Mundo i Unicef amb els bancs espanyols Central Hispano i Banco de Santander que els donen suport.

Subscripcions gratis a còmics en català per a nins de 6 a 10 anys. "El Llaüt de Xàbia" - Apartat 53- Xàbia 03730 Patrocinat pel Magnífic Ajuntament de Xàbia.

Cursos gratuïts de llengua andalus. Podeu adreçar-vos a: LLENGUA (Ensenians a Dittansia de la Yenwa Andalusia) P. Pedro Romana, 1-4-2-14007 Còrdova.

Si ques rebir el Puxa Asturias en to casa, y de balde, sólo tienes qu'enviar la direicion a: Endeche Astur-Puxa. Cai Llangreu, 10, 2º-Xixon 33206-Asturies.

La meua col·lecció té 20.000 adhesius polítics. Faig exposicions. Crec persones que hem facin arribar enganxines de l'Esquerra Revolucionària. Paniello-Apartat 139 - 22400 Monsó-Osca.

"El Full" és una publicació interna de l'Associació Roca i Ferreres. Si voleu rebre'l gratuïtament comuniqueu-nos el vostre nom i adreça: Apartat de correus 9247, 08080 Barcelona.

Lluita, la revista de l'independentisme valencià és a Internet: <http://www.estelnet.com/lluïta>.

Si voleu afiliar-vos a sindicats nacionals catalans: C. S. C * 93 4541188.

Ofereim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: Ajuda Evangèlica dels Països Catalans. Apt. de Correus

Motos
Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

1.022. 12995 Castelló. Tlf. (964) 207607.

Els Castellers de Mallorca, necessitam gent!! Si t'agrada passar-ho bé. Si vols tenir nous amics sans i saludables. Si t'agrada fer pinya amb un projecte nou: Fes-te Casteller!! Vine a veure'ns!! Assagem els dissabtes a l'Escola d'Adults son Canals. Carrer son Canals, 10. Telèfon 452414, Isidre.

Pintors, escultors, fotògrafs, etc., interessats en exposar les seves obres, així com gent interessada en comprar o simplement en visitar l'exposició del moment, podeu passar pel Café es Museu. Carrer Guillem Timoner, 10-Felanitx.

A tots els menorquins que lluiten per l'alliberament i reunificació nacional, si voleu rebre informació sobre el Partit per la Independència (PI) i de la seva branca juvenil. Joves independentistes dels Països Catalans. Escriviu a: Maür-Ruben Vinent. Carrer dels Frares, 49. Cat-07701 Maó-Menorca.

Grup folclòric sense gaire pretesions cerca sonadors i sonadores, cantaires i gent engrescada per seguir fent coses. Actuem alguna vegada, no guanyam gaire, però ens ho passam d'allò més bé. Ens reunim els dimecres a les 20'30 al Rafal Vell (Antiga escola). Som gent acollidora. Trucau al 971 505374

Els nacionalistes interessats per un sistema d'intercanvi cultural i turisme alternatiu per a nacions sense estat, podeu informar-vos a: Turisme Alternatiu: Bústia Postal 1.171 Castelló 12005. Es tracta d'un sistema de llarga trajectòria provada arreu del món, molt adaptable i econòmic.

Les persones interessades en les activitats de les Associacions i clubs UNESCO poden adreçar-se a la Federació Catalana de la Unesco: Mallorca, 207-08036 Barcelona. Tlf. 932534367.

Necessitam persones amb idees i ganes de tirar endavant la nostra llengua i la nostra cultura. Associació la Brúxola. Tlf. 93 4353323.

Coleccionau Fanzines? Voleu saber que fan els/les independentistes del Tarragonès? Subscriu-vos al Butlletí del Col·lectiu independentista "El Timbaler de Bruc". Per 600 peles el rebreu cada dos mesos durant un any. Bústia Postal, 7-43893 Altafulla.

Si us interessen les llengües minoritzades de més a prop, adregeu-vos a: *Llengües Vives*. Bústia Postal 5224/08008 Barcelona.

Si vol rebre l'*Euskararen Berripera* (en foraster) gratuïtament escriviu a: Hizkunta Politikarako. Wellingtono Dukea, 2 - 01020 Vitoria-Gasteiz (Araba).

Coleccionista d'adhesius compra, canvia, recolleix material d'esquerra revolucionaria o independentista. Coleccionisme I.S.G. Bústia Postal, 135-48980 Santurzi-Biskaia.

Col·laboreu! Ajudeu-nos! Per un projecte de documentació d'indrets de les illes i dels Països Catalans necessitem targetes postals (noves

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL

Nom.....DNI.....
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i envieu-lo a:
L'ESTEL. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

RECORDA
Quan hagi llegit aquest
periòdic, si no en fas la
col·lecció, regala'l a un amic,
veí o parent
EL PAÍS HO NECESSITA

PETITS ANUNCIS

o utilitzades de "Escudo de Oro" Biblioteca Catalana de Krefeld - Box 1665 D-47716 Krefeld Alemanya. Tel. 07-49215126635.

Classes particulars. Totes les assignatures i tots els nivells. Petits grups. Professors/es titulats. Preus econòmics. Telf. 971467931. Ciutat de Mallorca.

Classes particulars d'hebreu, grec i llatí a tots els nivells. Jordi 971242795

Piano Blues, Jazz, Rock. Classes particulars. Harmonia moderna. 971242795 Nanel.

A tots els valencians que vulguen contribuir a la construcció nacional del País Valencià. L'associació cívica Tirant lo Blanc us espera. Som els nacionalistes valencians. 963879408.

Sóc professor d'una DIWAN (escola bretona) i escric i llig català. Envieu-me informació sobre els Països Catalans, especialment de tema d'ensenyament: Gràcies. Joel Donnat-44, Hent Frinaoudour, Pénchod-F-22860 Plourivou Breizh/Bretanya - Estat francès.

El Call, la revista dels jueus dels Països catalans és a internet. <http://www.fortunecity.com/victorian/coldwater/252>.

Acaben d'editar-se els Evangelis segons sant Mateu, sant MARC I SANT LLUC, en versió interconfessional, en llengua catalana, en cassettes i CD. El seu preu per joc és de 3.000 ptes. Posteriorment s'e-

ditarà l'evangeli segons sant Joan. També hi ha editat tot el Nou Testament en Braille en llengua catalana, i edició interconfessional. Són 22 volums, i es poden demanar a Mn. Joan Magí, Parròquia de sant Pere i sant Pau, 43007 Tarragona.

BORSA DEL MOTOR

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, vinguí i en parlarem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc Harley Davison Heritadge Softail Clàssic. Modelo 95 matrícula IB 1995 BY. Tlf. 971820717.

Venc SEAT 600E, matrícula PM-165487, en bon estat, ITV pasada fins octubre 99. Dues centes mil pessetes. Telf. 971 545 476.

VENDES

Venc piano marca TLEYEL, un quart de coa, en bones condicions. Mig milió de pessetes. Tlf. 939 373 151.

Venc figures d'escaiola noves per decorar o policromar: àngels, betlems, fruites, flors... per lots o a la menuda. Truca capvespres pres al 971 29 44 44.

Venc Alfa Romeo 75, 2-0-TD. Aire condicionat, motor en perfect estat, accidental. Preu a convenir. Tlf. 971 592 394 - 971 883 792.

QU DISCRIMINAM?

Pel·lícules doblades al castellà	Pel·lícules doblades al català
94%	6%
(dades 1997)	
Pel·lícules subtitulades al castellà	Pel·lícules subtitulades al català
99%	1%
(dades 1997)	

AQUESTA SETMANA EN CARTELLERA

cinema en català	cinema en castellà
2%	98%

EXIGEIX EL CINEMA EN CATALÀ

Defensa els teus drets.

(Estatut d'Autonomia, article 3.3 La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar l'ús conjunt i crearà les condicions que permetin d'arribar a l'igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya).

Actua
Truca a l'OCUC (Organització de Consumidors de Catalunya) (Tel 93 417 30 09), Truca al Síndic de greuges (Tel. 93 301 80 75), queixa't al cinema,....

Plataforma per la Llengua. Tel 93 284 81 03

RIOSSA

Inmobiliària Immobiliària Immobilien Real Estate

Tel 971 250 156
Fax 971 273 353

Adrià Ferrán, 16
07007 Palma de Mallorca
Illes Balears (Espana)

Ses Cotxeries

RESTAURANT

Cuina de França i Català

C/ Major, 4 - Tel. 971 61 66 26 - Fax 971 61 41 02 - Puigpunyent

RESTAURANTE

Casa Jacinto

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

Restaurant Cas Carbone

Dimarts tancat

Ctra. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuïri

DISCOMA

S.L.

Cash & Carry • Acuarofilia • Muntatge de tendes • Servei de repartiment

Distribuidor exclusiu de:

RAFF, PEPLAST, HYDOR, BETA, IVE ANIMAL HEALTH, IPES IBERICA, CREACIONS GLÒRIA

Carrer d'Assegra, 15 Polígon Can Valero - Ciutat de Mallorca
Tlf. 971 293 232 - Fax 971 293 062

SERVIAUTO ARENAL S.A.

SERVEI OFICIAL

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
Tel. 26 81 11 • Fax 74 32 77
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

TENNIS SON RIGO

Tennis
Futbol-sala
Hàndbol
Petanca
Cir. footing

Squash
Volei
Mini-golf
Tennis taula
Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

AGENT DE:

Mosca Muritimo, S.L.
TransMallorca S.L.

Transports a Península i Balears

Carrer dels Conradores, 46 • Nau A 1 - Cantonada Muntanya
Telèfons 971 605 097 - 971 604 239 - Fax 971 604 845
07141 POLÍGON INDUSTRIAL MARRATXÍ - MALLORCA

Comprau en aquells comerços on us atenguin en català i presentin retolació normalitzada

Foldas

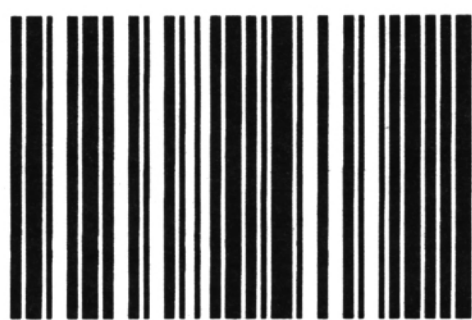

Carrer de Manacor, 121-C

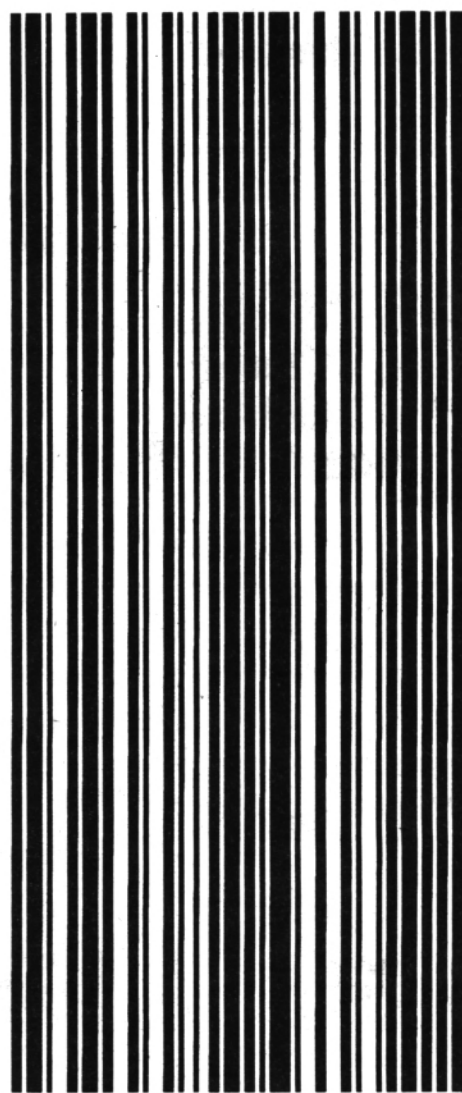
Tel. 27 85 18

07007 Palma de Mallorca

8470027640978

Abans

8470027640978

Ara

CATALUNYA, UN PAÍS QUE CREIX EN ECONOMIA

De 344.000 milions de pessetes l'any 1980 en exportacions a 4,4 bilions de pessetes.

De 50.000 milions de pessetes d'inversió estrangera l'any 1985 a gairebé 900.000 milions.

En els darrers anys hem fet créixer com mai la nostra economia.

Hem modernitzat el comerç amb noves tecnologies que faciliten i estimulen l'activitat, com el comerç electrònic.

Hem passat d'una agricultura amb un gran potencial a una agricultura moderna i més competitiva.

I ben aviat, passarem de la pesseta a l'euro, preparant a fons les nostres empreses per al canvi.

Tot això comporta un creixement del nostre producte interior brut que ha permès situar-nos en la mitjana de la Unió Europea.

Fent créixer la nostra economia creixem en el món.

**Generalitat
de Catalunya**

Catalunya,
un país que creix

Mallorca: les lluites dels anys setanta

Mateu Morro: vint-i-cinc anys d'amistat i de lluita permanent per Mallorca

Mateu Morro, aleshores el màxim dirigent del comunisme illenc (OEC) i bon amic, m'escriví un sentit i combatiu pròleg que, amb una citació de Vladímir Iltx Lenin explicava una mica quina era la nostra concepció de la literatura i de la poesia en aquelles alçades de la lluita per la nostra llibertat nacional i social

Per l'hivern de 1976, a la presó de Ciutat, a part dels seminaris d'història, ens entreteníem com podíem. Sovint els companys de fora em demanaven que els escrivís algun llibre de poesia combativa. Com és de suposar, en aquelles alçades de la nostra existència -a punt de fer els trenta anys!- érem a milions d'anys llum de qualsevol herència del noucentisme. El concepte d'"obra ben feta" a començaments dels anys setanta, després d'haver assimilat a fons les troballes culturals dels situacionistes, ens sonava -i ens sona encara!- a trampa, a amagatall covard de la consciència, a servitud envers els poders establerts i, sobretot, a ser participant actiu d'una situació social i cultural injusta. Teníem ben a prop les actituds vitals dels Villalonga, la mateixa M. Antònia Salvà amb els seus versets en honor del general Franco, la posició en favor del feixisme de Llorenç Riber, del mateix Joan Estelrich... En tots ells trobàvem escrits justificant l'"obra ben feta" alhora que, activament, bastien la seva "millor obra" amb la ploma posada al servei dels botxins del nostre poble, encoratjant diàriament els escamots d'afusellament que exterminaven prop de quatre mil mallorquins i mallorquines, la flor i nata de la nostra comunitat, els homes i dones que, lluny del cacic i els seus intel·lectuals, havien començat a bastir un nou país, obert, republicà, lliure.

Parlant amb en Francesc Mengod -l'estrateg de les nostres finances!-, em suggerí la idea de fer algun llibret per a vendre'l i així ajudar l'organització econòmicament en sortir de la presó. És així que Poemes de la presó, el llibre de poesia militant que més es va vendre en temps de la transició, sorgí d'aquestes circumstàncies tan especials. El temps que ens sobrava, la necessitat de diners que tenia el partit per a pagar les fiances, la bona disposició -malgrat els atemptats de la Brigada Social- de Teresa Nieto, pel que fa a l'edició dels materials que li portàvem... tot ajudà a animar-me en la tasca. Quan el vaig tenir enllestit, Mateu Morro, aleshores el màxim dirigent del comunisme illenc i bon amic, m'escriví un sentit i combatiu pròleg que, amb una citació de Vladímir Iltx Lenin explicava una mica quina era la nostra concepció de la literatura i de la poesia en aquelles alçades de la lluita per la nostra llibertat nacional i social. La citació de Lenin deia: "Serà una literatura lliure, perquè servirà no a damisel·les cansades de tot, no als 'Deu mil' de dalt, carregats d'avorriments i de greix, sinó a milions i a desenes de milions de treballadors, que són la flor i nata del país, la seva força, el seu futur" (Vladímir Iltx Lenin, L'organització del Partit i la literatura del Partit).

El pròleg de Miquel Ferrer (Mateu Morro) concretava encara més aquesta concepció del fet cultural que ens era comuna a tot dos. "Avui tothom

Mateu Morro i Miquel López Crespi: vint-i-cinc anys d'amistat i de lluita permanent per l'alliberament nacional i social dels mallorquins.

parla de la penúria cultural existent a les Illes, de l'ensopiment generalitzat que regula l'activitat creadora, gairebé de tant de parlar-ne se n'ha arribat a fer un lloc comú, s'ha convertit en un tòpic que no ens ajuda a descobrir la realitat del problema, en la disculpa d'una inhibició no justificada. No valen excuses, si existeix un desert cultural és en gran part perquè hi ha mancat un decidit esforç col·lectiu, la capacitat dels pobles dinàmics i creadors, als que ni dictadures ni feixismes aconsegueixen sotmetre".

En Mateu Morro trucà un dia a la porta de casa. Era l'any 1973

En Mateu Morro trucà un dia a la porta de casa. Era l'any 1973. Feia poc, en Ricard Salvat i en José Monleón, a Alacant, m'havien concedit el premi de Teatre "Carles Arniches" per l'obra "Ara, a qui toca?", i més recentment, amb una peça avantguardista basada en la lluita del nostre poble ("Les Germanies"), m'atorgaven el Premi "Born" a Menorca. Aquesta fou l'excusa, per part de l'OEC, per a venir a cercar-me. En Mateu -comissionat per la direcció- venia a demanar-me "Les Germanies". Després -hem militant junts tant a l'OEC com al PSM- m'ha explicat que ja feia anys "seguiu" la meua trajectòria. L'interessaven els meus articles damunt Gramsci, Lukács, les concepcions culturals i literàries de Mao, Marx, Lenin, Trotski, les crítiques de la novel·la sud-americana, catalana o espanyola que escrivia per a l'Última Hora i el suplement de cultura de "Diario de Mallorca", o els reportatges que publicava a la revista "Cort" sobre la conflictiva realitat illenca de mitjans dels setanta.

Fou la primera trobada, el primer encontre amb en Mateu i que significà, amb el temps, molts d'anys de militància comuna i de lluita per les mateixes idees de justícia, igualtat, socialisme i llibertats nacionals per al nostre poble.

Aquell dia venia enviat pel partit,

l'OEC. Tenia la missió de citar-me a una reunió secreta amb el Secretari General, el menorquí Josep Capó (un dels actuals dirigents de la PIMEM) i convèncer-me de la necessitat d'entrar a formar part de l'organització. Jo ja coneixia, de feia anys, les activitats i la pràctica dels Cercles d'Obrers Comunistes, del FOC i de les JOC (fundadors de l'OEC). Havia estudiat a fons el famós "Document de Vigo" (una anàlisi profunda de la pràctica i la teoria del partit). També havia col·laborat en diverses ocasions amb les Plataformes d'Estudiants Anticapitalistes. En aquells moments, els darrers anys de lluita clandestina i contacte amb diverses organitzacions revolucionàries m'havien demostrat, en Carrillo no volia avançar vers el socialisme. Malgrat l'heroisme de molts militants del PCE (que ningú no nega), el cert era que la direcció només aspirava a conquerir certa influència entre el poble per a, després, poder pactar i negociar millor amb la burgesia un repartiment del pastís sense posar en qüestió ni l'estat opressor, ni la propietat privada dels mitjans de producció, ni la futura forma d'estat (monarquia o república). Per això vaig acceptar de seguida la proposta de Mateu Morro i un dia, amb Josep Capó, ens reunírem a un banc de la Rambla i es decidí la meua entrada dins l'OEC. Mai no m'he penedit d'aquell pas.

La primera decisió que prenguérem conjuntament -en Mateu, en Pep Capó i jo mateix- fou estudiar on seria més rendible la meua militància per a l'activitat del partit. Finalment creguérem convenient que fes els exàmens de majors de vint-i-cinc anys i, com a estudiant, m'infiltrés a l'Escola Normal de Magisteri, un centre d'ensenyament on l'OEC i les Plataformes Anticapitalistes teníem molta força. Els altres fronts (barris, pobles, sabata, hosteleria, fusta, metall) ja estaven ben coberts i no era qüestió d'obligar a una absurda proletarització forçosa en un ram de la producció aliè als meus inte-

ressos. Aleshores estaven de moda entre els partits d'influència estalinista o maoista certes "suggerències" vers la proletarització. Hi havia alguns quadres dirigents provinents de la petita burgesia amb gran complex de culpabilitat per no portar calls a les mans.

En temps de la dictadura, homes com en Mateu Morro (actual secretari general del PSM) o en Josep Capó (dirigent de la PIMEM i antic secretari general de l'OEC), seguint les indicacions del Comitè d'Illes de l'organització, coordinaven una política autènticament arrelada a la nostra realitat

En temps de la dictadura, homes com en Mateu Morro (actual secretari general del PSM) o en Josep Capó (dirigent de la PIMEM i antic secretari general de l'OEC), seguint les indicacions del Comitè d'Illes de l'organització, coordinaven una política autènticament arrelada a la nostra realitat. En el fons l'OEC (abans OIC) era un dels partits amb una de les actuacions més independents que hom pogués imaginar. Hem de tenir en compte que alguns membres de l'organització -l'amic Mateu Morro, entre molts d'altres- feia anys que estudiaven els clàssics del pensament tant socialista com nacionalista. Jo mateix (a les pàgines primer d'Última Hora i després del Diario de Mallorca) havia publicat els primers articles sobre els lluitadors anticolonialistes Fanon, Lenin, Malcolm X, Che Guevara, Mao Zedong, Ben Bella, etc, etc. Cap al 1965 i fins al 1968 anàrem aprofundint en els clàssics del nacionalisme català d'esquerra (també estudiàrem pensadors conservadors com ara Prat de la Riba, Almirall, Cambó, Estelrich, etc, etc). Però en aquells moments (parl de l'època obscura de la dictadura feixista) ens interessava molt més conèixer i assimilar les experiències dels dirigents històrics de l'esquerra catalana. Fou quan coneguérem (amb dificultats, fragmentàriament a vegades) els textos d'Andreu Nin, M. Serra i Moret, Joaquim Maurín, Jordi Arquer, Josep Recasens i Mercader, Amadeu Bernadó, Angel Estivill, Hilari Arlandis, Maria Recasens... Amics i companys del Principat ens feien arribar alguns números (una joia, els miràvem com qui mira

un tresor de vàlua incalculable) de La Batalla, L'Insurgent, L'Espurna, La Rambla, L'Hora, Catalunya Roja, Lluita, Avant, Octubre...

Cap a l'any 1968, estudiar Els Moviments d'emancipació nacional d'Andreu Nin o llegir articles del tipus "Internacionalisme i nacionalisme", "Contra l'opressió idiomàtica. El dret a la llengua pròpia", o "El dret d'autodeterminació, dret fonamental dels pobles", del mateix Andreu Nin, ens obrien els ulls d'una manera decisiva. Altres treballs (entre molts) que ens impactaren en els anys seixanta varen ser els materials de Maurín (La història d'Espanya és la història de les lluites separatistes, La proclamació de la República Catalana del 14 d'abril, L'Independentisme català no és un moviment artificial), etc, etc.

L'any 1974 les Edicions Catalanes de París editaven (en dos volums) un llibre cabdal en la nostra formació militant. Es tractava de Marxisme català i qüestió nacional catalana (1930-1936), de Roger Arnau -Josep Benet-. En el pròleg, i sota aqueix pseudònim de "Roger Arnau", Josep Benet situava a la perfecció la rel·lació del problema de certa incomprensió, per part d'unes determinades èlits dirigents dels clandestins partits d'esquerra, del fet nacional (s'ha de recordar que ja en els anys seixanta molts fills de burgesos i d'alts jerarques feixistes i fins i tot de la rànica i estantíssima aristocràcia mesetària [penseu en Nicolás Sartorius del PCE!] havien ocupat els llocs de direcció d'aquests partits). Arnau apuntava molt encertadament: "Aquesta doctrina i història [el marxisme-leninisme] asseguren que en la qüestió nacional catalana no pugui prosperar la posició pseudorevolucionària d'alguns joves catalans universitaris de les generacions més recents, neòfits del marxisme, generalment fills de la burgesia i antics alumnes de les escoles més classistes del país, que per estar mancats d'una seriosa formació marxista-leninista confonen l'internacionalisme proletari amb el cosmopolitisme burgès, i que, alienats nacionalment pel franquisme, ni s'adonen ni senten l'opressió que sofreix el nostre poble per part de l'Estat feixista espanyol".

Miquel López Crespi

Desembre de 1976: Miquel López Crespi s'acomina de la seva mare (Francesca Crespi Caldes) moments abans d'entrar a la presó de Ciutat. Mateu Morro (secretari general dels comunistes de les Illes -OEC-) dirigí la campanya de solidaritat en favor dels presos polítics.

CRONOLOGIA DE LA HISTÒRIA DE CATALUNYA (XXXI)

Regnat d'Alfons el Magnànim: Expansionisme, crisi i absentisme (1416-1458)

PER RICARD COLOM -TLF. 964 207607

"Assolida l'alienació del sotmès per mitjà (bàsicament) de la coerció física, la tasca del colonitzador es concreta en mantenir aquest estat d'alienació i a convertir-lo en el seu (nou) estat "natural", per ço la colonització significa sempre la falsificació de la història, àdhuc la seva anatematització. Heinz Dietrich. *Emancipació i identitat d'Amèrica Llatina 1492-1992*.

7.1431: Solució al conflicte entre Mallorca i els creditors princepatins.

18.8.1431: El Magnànim convoca Corts a Barcelona per a fer-se amb Nàpols, entre al crisis financera de la Generalitat i de tot Catalunya.

1.8.1431: Presentat projecte per establir línia de navegació permanent (Barcelona - Bruges - Barcelona - Alexandria), a les Corts.

1431-1434: Corts a Barcelona, amb grans pugnes entre estaments. L'oligarquia atura la política de recuperació jurisdiccional de la Monarquia. Desacords sobre l'administració de justícia. Alarma senyorial pel moviment d'alliberament pagès, aliat del rei.

1431-1447: Papat del venecià Eugeni IV, convoca el Concili de Florència que **damna a l'infern** tothom tret dels catòlics submisos.

1431-1463: Vida del gran poeta francès François Villon, prou semblant literàriament a Ausiàs Marc.

Primeries 1432: Grans preparatius, sobretot a València, per a l'expedició del Magnànim a Itàlia.

29.5.1432: **El rei marxa definitivament a Itàlia (absentisme reial)**, amb una brillant flota.

5.6.1432: El Magnànim millora la solució per a Mallorca en el conflicte amb els creditors princepatins.

Estiu 1432: El Magnànim ataca les illes de Gerba per fer renunciar Tunis a la pirateria i per un tractat comercial favorable a Catalunya i Sicília.

1432: El Magnànim trenca el tractat amb Egipte pel monopoli fiscal del soldà en les espècies, saqueja els ports de Síria i hi captura 23 naus sarraïnes. El soldà fa detenir els mercaders catalans que troba.

Set viatges catalans per comerciar amb orient.

Assassinat el condottiero Caracciolo, aliat del Magnànim.

La inestabilitat política a Mallorca obliga a revocar el règim de franqueses i a restablir-hi la pragmàtica d'Angle-sola, més progressiva però també pro-oligàrquica.

Ordenança gremial de paraires mallorquins.

1432-1434: Drets de pariatge: Moviment global d'unes 2.500.000 lliures de mitjana al port de Barcelona.

Retaule gòtic excel·lent de Jaume Ferrer II, de l'església de Verdú.

4.1433: Els pro-catalans, ja refets, obliguen Joana II a reconèixer el Magnànim com a hereu de Nàpols.

14.5.1433: Pregó a Sogorb (Alt Palància): "*nengun moro o jueu no puga exercir l'ofici de paraire*", prohibició de filar ni acceptar llana ni draps d'infidels.

1.6.1433: **Jaume d'Urgell "el dissortat", presoner al castell de Xàtiva** d'ençà sa revolta contra el d'Antequera, hi es assassinat covardament. Tot mancant als pactes de capitulació, un escamot de soldats castellans el bufetegen i se'n mofen amb insults (*Fijo de puta, nescio, villano, modorricocatalan*) i el martiritzen fins que **tres germans del Magnànim**, de la casa reial castellana, l'escanyen amb llurs pròpies mans. Jaume d'Urgell, vell, malalt i ben lligat no els pot oposar cap resistència. Escanyar adversaris amb les pròpies mans sembla ser costum dels Trastàmars.

6-1433: Coalició de Venècia, Florència, Milà, Gènova i el Papa, animada per Felip Mª Visconti, contra el Magnànim.

1433: Cinc viatges catalans a Orient. Establiment de Consolat de catalans a Càdia (Grècia). 1433-1442: Concentració d'esforços en la conquesta de Nàpols i la guerra d'Itàlia.

El Magnànim, enutjat per l'escepticisme català: "*los catalanes podran guardar su dinero para lo despendar en otro tiempo*". Ω

L'esperit republicà

Vent de l'est, vent de l'oest

EN JOAN QUETGLES, PROFESSOR DE FILOSOFIA

L'esfondrament sobtat dels règims comunistes ha representat la gran ocasió per a les nacions que romanien oprimides dins els imperis. La desfeta de l'URSS ha permès l'alliberament de moltes nacions d'Europa i Àsia. Ha estat la dècada prodigiosa per a la constitució dels nous Estats nacionals. D'acord amb la constitució, les anomenades repúbliques soviètiques varen poder exercir el dret a l'autodeterminació. Ha quedat palesa la inutilitat de la violenta política de russificació practica-da pel Règim soviètic. Totes les repúbliques han proclamat la independència i s'han constituït en Estat. I totes elles han estat reconegudes per la comunitat internacional. Les nacions musulmanes de l'Àsia russa, després de segles de combat - sempre fracassat - contra els opressors russos, ara, inesperadament i pacífica, accedien a la independència. **Kasakhstan, Tadjikistan, Uzbekistan, Turkmenistan, Azerbaidjan, Kirguisistan** són els nous Estats proclamats i reconeguts de l'Àsia central. A Europa, els Estats independents, són, com ja sabeu, els següents: **Moldàvia, Ucraïna, Estònia, Letònia, Lituània, Armènia, Geòrgia**.

El caràcter pacífic d'aquests processos cap a la independència va omplir de renovat entusiasme els

nacionalistes de les nacions oprimides de l'oest d'Europa. Els catalans giraven l'esguard cap les petites nacions bàltiques. La separació negociada entre els xecs i els eslovacs era considerada com a modèlica. És en aquells moments de prodigi que a Catalunya es llança l'eslògan de "l'independentisme tranquil", de "l'independentisme pacífic". A Catalunya, l'ERC de N'Àngel Colom alça la bandera d'aquest independentisme tranquil. Aquesta proposta política, accelerà el procés de marginació i de liquidació de l'independentisme "violent" del PSAN o de l'MDT.

El vent de l'Est feia possible la proclamació d'una dotzena i mitja de nous Estats. Però a l'Oest bufa un vent molt diferent. Al l'Oest d'Europa són tres els Estats que segueixen un model d'Estat d'inspiració francesa: França, Itàlia i Espanya. A tots tres Estats no és reconeix l'existència d'altres nacions o minories nacionals diferenciades de la nació dominant que té el monopoli del Poder de l'Estat. Pitjor encara: continuen duen una política bruta, oclulta, repressiva, l'objectiu de la qual és l'anorreament definitiu de les nacions oprimides dins el seu si. Continuen posant tot de dispositius secrets de manera que s'ofeguin tots els intents de resistència dels oprimits. De molt, el cas més

brutal i espectacular és el de França. L'Estat francès és incapaç de signar la Carta Europea de les Llengües minoritàries. Hem de pensar que aquesta obsessió repressora és símptoma d'un sentiment de culpa i de profunda inseguretat de la nació dels francesos.

La dialèctica entre nació opressora-nacions oprimides que es donava a la Unió Soviètica no ha produït un pensament nou, sinó que obeeix a un plantejament clàssic. La nació opressora, Rússia, va perdre la capacitat de mantenir sotmeses a tantes nacions del seu imperi. L'instrument de domini era el centralisme del Partit Comunista de la Unió Soviètica. El PCUS disposava d'un control ferri sobre les nacions no russes; però era capaç d'impedir el creixement de la consciència nacional dels pobles sotmesos. Per exemple: els russos se sentien acovardits davant la puixança de l'islamisme a les repúbliques de l'Àsia russa, la població de les quals creixia a ritme més alt que el dels russos. La darrera aventura expansionista soviètica - la guerra a l'Afganistan - acabava en desastre i era un avís imperiós: **Hi havia el perill imminent de conflicte armat a les repúbliques islàmiques (Un territori immens de més de 3 milions de km² i una població de més de 50 milions d'habitants).**

La dialèctica dels processos nacionals que s'han donat a la URSS i a Iugoslàvia no coincideix amb la dels Estats de l'Oest. Són vents diferents, sense connexió entre si. És ingenu donar per suposat que a una onada d'independències se'n seguirà una altra per pura inèrcia mecanicista. Els vents de França, Itàlia i Espanya responen a les lleis d'una altra meteorologia.

Llavors, hem de ser pessimistes? Podem veure que a França el procés d'anorreament de les nacions oprimides sembla en una fase molt avançada; la francització és quasi total. I, de totes maneres, l'esperit de resistència nacional continua viu a totes les nacions ofegades. Si el procés d'anorreament i de francització fos acabat i definitiu, aleshores l'oligarquia francesa no es mostraria inquieta, ans al contrari, es podria manifestar "magnànima i protectora". Però el Poder francès es mostra molt inquiet. Hem de pensar, per tant, que la realitat nacional profunda es mou cap a la recuperació dels senyals identitaris. Per veure el clima d'aquesta situació a França, vegem un article a Le Monde, 24.6.99, de Pierre Georges, on diu: "Vegeu En Jean-Pierre Chevènement, ministre de l'Interior, ... Un veritable profeta de la balcanització del país pel renaixement de les llengües minoritàries. Alerta roja a la nació! Si els bretons bretonen, si els bascos basquegen, si els corsos sampieritzen, si els alsacians dialectalitzen, si els catalans catalanitzen, si els arvernesos parlen l'arvern, si els provençals es fredericmistraltitzen... França balcanitzada! El Kosovo basc, aquí, la Bòsnia celta per allà. La Croàcia alsa-

ciana i la Còrsega sèrbia a continuació... el francès del poble francès només estima les altres llengües... mortes o clandestines. Aquest no és pas el signe de la seva força tranquil·la".

A l'Estat espanyol tot i que l'espanyolisme continua avançant (per causa dels designis de l'oligarquia), les darreres eleccions del 13-j mostren que el fenomen de ressorgiment del sentiment nacional s'estén més enllà del que era el nacionalisme històric. Irrupció del BNG i dels autonomistes canaris, andalusos i aragonesos. Aquesta ala centrífuga passa de 2.150.000 vots a 2.900.000 vots. Per altra banda, hi ha una eclosió de noves formacions regionalistes i localistes a Astúries (URAS, 10 % dels vots i 3 diputats), Cantàbria (13.5 % dels vots i 2 diputats), la Rioja (5.5 % dels vots i 1 diputat), Lleó (URL, 2 diputats i a la capital el 23 % dels vots i 7 regidors a l'ajuntament), a Burgos (Tierra Comunera, 10 % dels vots i 2 diputats, i 3 regidors a la capital); a Galícia el PNG creix a totes les capitals; a Andalusia, a banda del fenomen GIL, el Partit Andalucista es recupera (Ajuntament de Granada i Cadis i de moltes ciutats mitjanes); a Navarra el bloc basc puja un 17 % (a Pamplona, EH passa a ser la segona força municipal); a Aragó l'aragonesisme avança (CHA i PAR). A la Catalunya insular, allò més remarcable és l'estirada d'Unió Mallorquina i el triomf de la Coalició de Progrés d'Eivissa i Formentera.

Els vents de l'Oest són uns altres, però també bufen. Ω

Memòria d'un republicà

PER MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

El record a Son Pieres, una casa de camp a l'ombra del Puig de Basset, a devers tres quilòmetres de la vila de Calvià. Era l'oncle "Pruna". Vull dir el senyor oncle Pere Rullan que fou regidor de l'ajuntament de Sóller en temps de la segona república, un home esquerrà que havia rebut com altres solterics que emigraren a França les idees democràtiques d'aquell país. Quan el vaig conèixer, després de la gran tragèdia, ja havia passat el seu captiveri a les presons franquistes i estava molt pàl·lid i molt magre, definitivament malalt. Assegut a un balcó, al davant de la casa, prop del pou i sota la parra, alenava l'aire d'estiu que es filtrava entre les mil branques d'ametllers i garrovers. Quan nosaltres criatures innocents, volent imitar els herois del "Far West" que havíem admirat a les pantalles del cinema o a les pàgines dels còmics jugàvem amb capell i pistoles, l'oncle Pere s'enfadava molt i ens deia que ja n'havia hagut prou de pistoles, pistoles que mataven de veritat i d'un tret al cap en aquells anys de pistolers falangistes i dragons de la mort. Mai no havia fet l'oncle Pere mal a ningú però més d'un cop havia exposat en els anys trenta les seves idees republicanes en el casino dels senyors, això i la seva militància en el Front Popular el feren culpable als ulls dels jutges feixistes. Es

salvà de la mort per pels però no de l'oli de ricí ni dels maltractes. Morí a Palma amb el cos consumit abans d'hora i record encara molt bé el dia que el duquérem a enterrar a Sóller amb el vagó funerari. No puc oblidar aquells moments, entre els meus familiars, quan les llàgrimes i un cert amor encara perceptible es mesclaven en aquella estació del tren. Altres coses es conserven dins la meua memòria de l'oncle Pere com és ara la seva destra afeció de fuster, quan feia petits camions amb tauló de pi al seu fill Toni, joguines quasi perfectes que despertaven en nosaltres, els cosins una saludable enveja. Segurament tenia moltes altres aptituds que fugien llavors a la meua mirada d'infant. Així mateix ha romàs en el meu pensament un altre detall molt significatiu. L'oncle Pere ens renyava igualment quan ens veia caminar amb les mans agafades al darrera, allà on s'acaba l'esquena perquè això li recordava tants companys de la seva generació que havien de marxar engrillonats o fermats al davant dels seus botxins i guardians. Però l'oncle Pere havia tengut també una edat d'or, una època parisenca, un temps d'amor i negocis, de família i formació, a la capital francesa. Supòs que més d'una vegada, en els dies difícils de la guerra civil es degué penedir d'haver abandonat la "Grande France" per a retornar a la seva Mallorca nadiua. Però que voleu? La vida no es pot escriure dues vegades. Ω

El "Conde Rossi" va ser un dels màxims assassins d'esquerrans mallorquins.

LA SERP DEL NAZIFEIXISME

Mallorca 1999: els nous falangistes antiesquerrans (II)

I, ¿per què aquest nou falangisme antiesquerrà s'amaga rere un pretès nacionalisme? Perquè saben que dient que són l'essència de la reacció la gent els apedregaria, no tendrien el petit eco que encara algun despistat els pot fer. El jou i les fletxes, l'esvàstica, no constitueixen cap programa engrescador a les acaballes del segle XX. La "nostra" ridícula secta manipuladora, tergiversadora, mentidera i covarda no pot anar pel món defensant-com feien els nazis hitlerians, els seus mestres- la puresa de la raça, l'extermini de la dissidència, la prohibició del matrimoni mixto (mallorquins amb peninsulars), la defensa aferrissada de posar barres a la lliure circulació de ciutadans -dret fonamental de les nostres societats-, la prohibició de votar a les persones que no proclamïn una puresa de sang de sis o set generacions... Aquest nou falangisme antiesquerrà amagat rere la quadrabarrada utilitza tots els coneguts discursos hitlerians, franquistes i mussolinians i els més recents d'assassins com Videla i Pinochet. Neguen en els seus pamflets l'existència de les classes socials, suspiren per un "führer" que -com Franco- impedis que els ciutadans s'agrupassin segons quins seguin els seus interessos i voluntat política, en partits de dretes i esquerres, en sindicats de classe o no. "No hi ha dretes ni esquerres", xerriquen, mentre la ràbia de no ser ningú els menja el cervell i els porta a senderes d'irracionalisme de tot tipus, a la demència política i cultural. El discurs pseudonacionalista -i per això pugnen per semblar nacionalistes-, la propa-

ganda -com la de Franco, Hitler i Mussolini- maldant contra les organitzacions polítiques i sindicals dels treballadors (principalment les organitzacions d'esquerra i els sindicats obrers) són permanents en llurs impresentables fotocòpies. L'atac contra totes les concepcions democràtiques de l'esquerra és l'únic vertader motiu de la seva fantasmal existència. Fixau-vos bé que les sectes racistes i xenòfobes antiesquerranes, quan ataquen -per posar uns exemples- a EU, PSM, ERC o PSOE, no ho fan mai criticant determinades mancances que poden tenir aquests partits, especialment partits d'obediència espanyola com el PSOE o PCE: dèbil sensibilitat nacionalista, abandonament de la lluita per la República o per aconseguir cotes més altes d'autogovern, més drets socials i polítics per a les classes treballadores, per exemple. No. Ni molt manco! Avançar en la democràcia, en els drets de les nacions, en la solució de les necessitats bàsiques dels treballadors, no els importa ni poc ni gaire aquests criats servils de la reacció més extremada. Al ridícul grupuscle que ens ocupa, aquest superminoritari falangisme antiesquerrà amagat -per disfressar la seva essència reaccionària- rere les nostres banderes, el que li interessa és atacar les restes d'ideologia o pràctica progressista que pugui haver-hi en aquests grups que -malgrat certes traïdes del seus dirigents- aglutinen els sectors majoritaris de l'esquerra il·lenca i nacionalista (en el cas del PSM). El PSM és criminalitzat durament -li dediquen serials de mesos i mesos, cap partit espanyol ho va fer!- per tenir

entre els seus principals dirigents, com dèiem una mica més amunt, una sèrie de quadres de direcció -Sampol, Morro, Serra, entre d'altres- provinents del marxisme-leninisme (Sampol era del PSAN; Morro del consellisme antiburocràtic; Serra procedia de l'eurocomunisme del PCE). És aquí, en aquests atacs infundats a la gent que realment ha portat la flama de la defensa d'un determinat nacionalisme (sense cap mena de concomitància reaccionària), però que procedeixen del comunisme i del socialisme, on es nota la flamara d'un falangista d'aquests grupuscles sense arrelament de cap tipus.

A part d'aquesta fòbia racista i xenòfoba, eminentment antiesquerrana, constatem el component nazifeixista d'aquests petits grups insignificants -però rabiosos en la seva defensa del falangisme- pel fet que són fidels seguidors de les tàctiques dels més alts jerarques hitlerians en tot el que fa referència a la propaganda política. Conscients de la seva insignificància, de la manca de futur; farts d'oferir-se -com a criats- a qui sigui (en una època deien que el corrupte Gabriel Cañellas era l'"amo de la possessió" que ens portaria al paradís promès); avorrits i amargats pel rebuig permanent i absolut al qual els ha sotmès el nostre poble -en deu anys d'"acció" política, el seu "führer" només ha aconseguit reunir els dos desgraciats militants que li fan de corifeus; incapaços de presentar la més mínima alternativa versemblant, rebutjats de per tot arreu, obligats a dissimular les seves ideologies sota banderes que no són ni han estat

mai les seves -aquest pretès "nacionalisme" que utilitzen burdament per ocultar les seves vergonyes- s'han especialitzat (com ensenyaven Himmler i Goebbels caps de la Gestapo i de la propaganda del Tercer Reich hitlerià) en la provocació per provar de sortir en els mitjans de comunicació oficials. A vegades, algun responsable de publicació, incaut, cau en la trampa, i la simple provocació esdevé així, per uns moments, "notícia". Professionals -ja que no en llurs respectives professions- de la tergiversació i la mentida, seguint lletra per lletra les instruccions dels grans caps del nazifeixisme, procuren provocar en tot moment, i si els és possible -això és un gran èxit per a ells!-, que els processin per alguna cosa, pel que sigui. Aleshores, reconvertint i mistificant la causa del procés, poden aconseguir passar davant un petit sector d'incauts com a "màrtirs" de la pàtria. Tot ho transformen i tergiversen, especialistes com són de la manipulació. Però no hi ha lluita nacional en llurs muntatges propagandistes estil Goebbels. No hi ha lluita antiimperialista conseqüent. Fal·làcia per a innocents, els seus discurs "independentista". En el

fons, tota aquesta comèdia és simple exhibicionisme personal, narcisisme de falangistes frustrats, un intent desesperat -els tres membres de la secta es defineixen com a "escriptors"- per aconseguir un petit espai publicitari ja que les indigeribles obres que publiquen no arriben a part ni banda i són sistemàticament oblidades -per manca de la més mínima qualitat- per tot crític o comentarista seriós. Aquest és el nus de la qüestió: frustració personal, indigència intel·lectual, misèria cultural, ignorància política. Un còctel capaç de bastir aquest putrefact missatge que destil·la la llur reaccionarisme. Per això mateix és encara més indigne el seu comportament -utilitzar els nostres símbols nacionals, la lluita del nostre poble pels seus drets i la seva llibertat nacional- per als seus interessos mesquins, personals i de capelleta. Qualsevol patriota ha de saber que és precisament l'afany de protagonisme, aquest egoisme i narcisisme d'adolescent no realitzat, el que els fa recórrer a les brutors nazifeixistes que hem comentat més amunt. Ω

(Fons de Documentació Antifeixista-FDA)

JARDINS ES CAPDELLA
Plantes, muntatges i manteniment de jardins

Carrer Platges, 3
ES CAPDELLA - Mallorca
Tlf. 971 233 377

L A C U L T U R A A M A L L O R C A

1955: Sa Pobla i Miquel Costa i Llobera

Vaig aprendre de memòria els primers versos de Miquel Costa i Llobera quan tenia nou o deu anys (la fotografia que conserv d'aquell dia memorable no porta cap data ni senyal desxifrabre al darrere). Crec que aquestes fotografies que tenc en el meu arxiu es varen fer amb motiu d'una festa en commemoració de la inauguració de l'Escola Graduada de sa Pobla. Aquesta escola, manada construir quan era al capdavant del consistori de sa Pobla el meu oncle matern, el batle Miquel Crespí Pons ("Verdera"), s'havia aixecat en uns terrenys propietat de la família (sa Tanca de Can Verdera). El batle Miquel Crespí els cedí a l'ajuntament per un preu merament simbòlic (vegeu el llibre *S'Escola Graduada* de Maria Antònia Roig). Aquesta inauguració fou un acte polític i cultural molt important. S'ha de recordar que -a part de les autoritats acadèmiques- hi eren presents l'infant Jaime de Borbón y de Battemberg (fill segon del rei d'Espanya, Alfons XIII) i el president del Consell de Ministres dictatorial de la monarquia, el general Miguel Primo de Rivera y Orbaneja. Imagín que els meus mestres (al l'Escola Graduada havia après de llegir i escriure) volien celebrar l'esdeveniment fent que un familiar proper -en aquest cas qui signa el present article- encapçalàs l'acte d'homenatge.

Per aquell temps -finals dels quaranta, començaments dels cinquanta- exercien el seu magisteri a l'escola que havia bastit el meu oncle, excel·lents mestres, grans professionals de la docència; severos, això sí, com ho solien ser la majoria de professors de la vella escola. Però, amb aquella severitat, els mestres dels anys cinquanta ens obrien -i per això el meu reconeixement etern- les

portes per arribar a conèixer tota la saviesa amagada als llibres i, per tant, la possibilitat d'entrar a formar part nosaltres mateixos de la cultura.

Record que érem un exèrcit de dimoniets permanentment esvalotat. Aquells al·lots de primer, segon, tercer, quart, cinquè i sisè teníem -com era normal- més ganes d'anar a jugar al pati que no pas de romandre asseguts davant el llibre, amb el llapis en la mà fent els deures, recitant les taules de sumar, restar, multiplicar i dividir. Em vénen a la memòria alguns noms; malauradament n'he oblidat molts d'altres, no endebades ha passat casi mig segle d'ençà que, d'infant, era un habitant sorprès d'aquelles aules, dels passadissos, racons i mil amagatalls secrets de l'immens edifici. Pens en Josep Pastor, Catalina Pastor, Andreu Llompart, Nicolau Sociés (el pare del gran poeta i bon amic Rafel Sociés amb qui compartia pupitre a la "Tercera de dalt")... Hi eren també en Sebastià Torres, en Fernando Cardenal, en Tòfol Bennàsar.

En la fotografia que ha inspirat aquest article hi són, asseguts rere la taula que podem veure, just al meu darrere, els senyors Antoni Cladera Serra i Antoni Perelló Miquel. Jo acabava de recitar *Lo pi de Formentor*, després de setmanes d'assaig -el poema era llarg per a la meua edat!- sota la direcció del pare d'en Rafel Sociés, l'enyorat mestre Nicolau Sociés. Encara el record a la perfecció, l'històric poema.

*Mon cor estima un arbre! Més vell que l'olivera,
més poderós que el roure, més verd que el taronger...*

Vist amb la perspectiva que donen els anys, aquell acte cultural va ser

el primer contacte amb allò que temps a venir seria -i és!- la meua dèria vital: escriure en la nostra llengua, anar bastint una personal obra literària. Ben cert que l'ambient de postguerra no s'hi deia gaire amb l'esperit, amb el ritme poètic, el món cultural, l'ànima de l'insigne poeta Costa i Llobera. No hem d'oblidar que són els anys més tèrbols de la dictadura franquista. Els mestres, els mateixos que ens feien formar -ho dictaven les normes de la Dictadura- cada matí al pati de l'Escola Graduada per cantar el *Cara al sol o Montañas nevadas*, amb el braç alçat, tampoc no podien piular si volien conservar la feina, alimentar llurs famílies.

És evident que en aquelles circumstàncies -no importa cavil·lar gaire- la simple recitació en públic de *Lo pi de Formentor* (i més en una escola pública!), tota aquella riuada de bellíssims versos costalloberians dits en un ambient dominat pel feixisme cultural més llampant, no deixava de ser un valent acte de resistència contra la "cultura" dels vencedors en la recent guerra civil (encara hi havia guerrillers -"maquis"- lluitant per les serralades peninsulars).

Aquell matí, abans de les ensaimades, confits i galletes que es repartien entre familiars i alumnes assistents a l'acte commemoratiu de la inauguració de l'Escola Graduada, la gentada, les autoritats i mestres que eren present en l'homenatge al constructor de l'escola de sa Pobla, vaig recitar, amb un petit tremolor de la veu, sota la mirada vigilant i atenta dels meus mestres i, especialment, de Nicolau Sociés:

*Mon cor estima un arbre! Més vell que l'olivera,
més poderós que el roure, més verd que el taronger,*

Costa i Llobera.

*conserva de ses fulles l'eterna primavera,
i lluita amb les ventades que atupen la ribera,
com un gegant guerrier.*

Més tard, quan ja havien passat molts d'anys d'aquella festa, escodrint pels viarans de la nostra cultura, vaig anar aprofundint en l'obra de Miquel Costa i Llobera. En l'època de la repressió, quan ens delíem

per les obres d'escriptors més compromesos -sobretot amb les idees de l'igualitarisme socialista o anarquista-, la serenitat clàssica de *L'agre de la terra*, per exemple, ens ajudà igualment a anar avançant en les nostres concepcions culturals i polítiques, en el coneixement dels registres més íntims de l'ànima del nostre poble. Ω

(Miquel López Crespí)
Article publicat en el diari EL MUNDO el 26-IV-1999

Investidura de Josep Massot i Muntaner com a Doctor Honoris Causa

PER MARINA FERRÀ HAMELYNCK

El passat dia 18 de juny al saló d'actes de Son Lledó i a les set del capvespre va tenir lloc la solemne investidura de Josep Massot i Muntaner com a doctor Honoris Causa per la Universitat de les Illes Balears (U.I.B.). Primer entraren els components de la processó acadèmica encapçalats pel bidell multicolor, una reproducció del que duïen els catedràtics de l'Estudi General Lul·lià, cada color representa una camp d'investigació diferent. L'excel·lentíssim senyor rector Llorenç Huguet obrí l'acte. Seguidament la senyora relatora presentà l'esdeveniment. La senyora secretària general llegí el nomenament a doctor Honoris causa. El padri i degà de la facultat de Filosofia i Lletres acompanyaren el senyor Massot i Muntaner a la sala. En defensa de l'apadrinat, el senyor Joan Mas destacà la labor extensíssima de Massot i Muntaner. Els premis obtinguts a la seva feina d'investigació inesgotable, exemplar i desinteressada per part de l'Obra Cultural Balear, el premi Jaume I, i La Generalitat de Catalunya. El seu treball com editor de l'Abadia de Montserrat, publicant cent quaranta títols anuals i tenint 3.000 títols en catàleg i essent la editorial de llibres universitaris més activa. La seva ajuda

a altres investigadors. La seva familiaritat amb els autors de l'Escola Mallorquina des de ben jove. La seva tasca com a membre honorari de la secció històrica de l'Institut d'Estudis Catalans. La importància dins el gruix de la seva obra de la història de l'Església i de la cultura, especialment la Guerra Civil... Seguidament l'excel·lentíssim senyor rector, Llorenç Huguet investí a Josep Massot i Muntaner com a doctor Honoris Causa donant-li una medalla, un diploma i el bidell multicolor. Seguidament Josep Massot i Muntaner llegí la seva lliçó magistral on va agrair a tots els seus pares, mestres, professors, companys de la seva comunitat religiosa de Montserrat, als seus alumnes i a les distintes institucions amb qui ha tingut relació, etc. el recolzament que ha tingut al llarg de la seva vida. I on explicà anècdotes del treball d'investigació del cançoner dels països catalans que quedà interromput per l'esclat de la guerra civil espanyola amb la conseqüència de pèrdua de material i d'interrupció de la feina etc.

Finalment el rector, Senyor Llorenç Huguet adreçà unes paraules per donar la benvinguda al nou doctor honoris causa al claustre universitari, on destacà les moltes aportacions que ha fet Massot, l'obra extensa que ens ajuda a entendre la nostra socie-

tat, la seva actitud que voldríem que caracteritzàs a tot investigador de la nostra llengua i cultura; i que Massot i Muntaner és un home obert a tots els problemes de la nostra societat dins la història.

La coral universitària interpretà, com a cloenda de l'acte l'himne internacional universitari, el "gaudeamus igitur" i la processó acadèmica abandonà la sala. Finalitzat l'acte la U.I.B. oferí als assistents un berenar als jardins del rectorat. Assistiren els escriptors Miquel López Crespí, Miquel Ferrà i Martorell, Bartomeu Fiol, Miquel Julià, Jaume Pomar, Lourdes Colom etc. els catedràtics Pep Joan Vidal, Catalina Valriu, Sebastià Serra, Antoni Alomar, Llorenç Valverde, Gabriel Janer Manila etc. Els polítics Mateu Morro, Francesc Triay, etc., el bisbe Teodor Úbeda, l'historiador Pere Xamena, entre altres assistents.

Josep Massot i Muntaner nasqué a Palma el 1941. Es llicencià en filosofia i lletres per la Universitat de Barcelona el 1963, on va obtenir el premi extraordinari de llicenciatura. Va ingressar al monestir de Montserrat el 1962, i hi seguí cursos de filosofia i teologia fins al 1972. El 1966 i el 1970 va estudiar llengua i cultura alemanyes i va treballar en diverses biblioteques de Lovaina i Munic.

Entre el 1965 i el 1993 va ser direc-

tor de la revista internacional d'història "Studia Monastica"; el 1975 va fundar la revista "Randa", d'història i cultura de les illes Balears, de la qual és director. També dirigeix les revistes "Llengua i literatura" i "Serra d'Or". Des de 1971 és director de les publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Ha rebut el premi Francesc de Borja Moll (1989), el premi de la crítica Serra d'Or (1993), el premi Sanis Guarnir (1994), la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1996) i el premi Nacional de Cultura Popular de la Generalitat de Catalunya (1997). La seva obra és extensa. Abraça camps diversos, sovint interrelacions. Com a historiador de la cultura és autor dels llibres "Els mallorquins i la llengua autòctona" (1972, edició ampliada i revisada el 1985), "Cultura i vida a Mallorca entre la guerra i la postguerra (1930-1950)" (1978), Antoni Mª Alcover i la llengua catalana" (1985), "Els escriptors i la Guerra Civil a les illes Balears" (1990), "Els intel·lectuals mallorquins durant el franquisme" (1992), "Llengua, literatura i societat a la Mallorca contemporània" (1993), "Escriptors i erudits contemporanis" (1996), "Tres escriptors davant la guerra civil: George Bernanos-Joan Estelrich-Llorenç Vilalonga" (1998). Com a historiador de

l'Església ha publicat "Aproximació a la història religiosa de la Catalunya Contemporània" (1973), "L'Església Catalana al segle XX" (1975), "Església i societat a la Mallorca del segle XX" (1977), "L'Església catalana entre la guerra i la postguerra" (1978), "Els creadors del Montserrat modern" (1979) i "El bisbe Josep Miralles i l'Església de Mallorca. De la dictadura a la Guerra Civil" (1991). Finalment, entre els seus llibres sobre la Guerra Civil encara cal esmentar "La Guerra Civil a Mallorca" (1976), "La guerra Civil a Montserrat" (1984), "El desembarcament de Bayo a Mallorca" (1987), "Vida i miracles del "conde Rossi"" (1988), "Georges Bernanos i la Guerra Civil" (1989), "El cònsol Allan Hillgarth i les illes Balears (1936-1939)" (1995), "El primer Franquisme a Mallorca" (1996), "Mallorca durant la guerra Civil (1936-1939)" (1996), "Guerra Civil i Repressió a Mallorca" (1997) i "Els bombardeigs a Mallorca durant la Guerra Civil (1936-1939)" (1998). També ha publicat un extens catàleg de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, del qual és conservador des del 1991, i més de 350 articles en revistes científiques o de divulgació cultural. Així doncs també adreçà la meua felicitació personal al nou doctor honoris causa de l'U.I.B. Ω

HISTORIA D'UNA FOTOGRAFIA

1975-77: La lluita pel dret d'autodeterminació dels Països Catalans

La crisi del franquisme s'agreuà amb la mort del dictador, el novembre de 1975. L'oposició antifranquista (inclosos els carrillistes i el PSOE) volien (almenys això deien) un tipus de règim democràtic parlamentari a l'estil dels que funcionaven als de l'Europa Occidental. Determinats polítics, amb les seves ànsies desfermades d'ocupar poltrones, no feia cap anàlisi del paper que, a "Occident", acomplien les constitucions. Tots sabem que, mitjançant els principis jurídics constitucionals formals de la sobirania popular i de la igualtat davant la llei, en un Estat capitalista, la burgesia pretén presentar aquest Estat com a universal, com un Estat de tots els ciutadans. Així, eleva l'Estat a la categoria del que anomena "Estat social i democràtic de dret".

El caràcter de classe de l'Estat, en aquestes condicions, es fa menys evident no tan sols per la complexa articulació de la societat en institucions i poders diversos, sinó fonamentalment per la integració de les organitzacions de la classe obrera i altres classes oprimides en l'aparell de l'Estat.

En temps de la transició, la Constitució -convertida en la "Constitució de tots", "ni capitalista ni socialista, sinó neutral"- esdevenia un instrument molt eficaç -i els anys això ho han demostrat- a nivell ideològic per a organitzar el consens de les classes oprimides entorn a la defensa dels

interessos de les classes dominants (presentats com "interessos generals de la societat").

Aleshores (anys 76-77) enteníem que si triomfaven les tesis dels franquistes reformats (Suárez, Torcuato Fernández Miranda, etc) no aniríem (en la qüestió del dret de les nacions oprimides a l'autodeterminació) gaire enllà d'una esquifida descentralització administrativa. Si tot es feia dins del marc de la "legalitat" franquista, seguint el ritme marcat per la Trilateral que teledirigia el procés, hi hauria pocs canvis reals, i quedarien ben lluny les esperances de canvi social de la població o el reconeixement del dret a l'autodeterminació.

En aquells moments, tant el P" C" E com el PSOE coincidien totalment amb els homes del règim en agonia. Santiago Carrillo, secretari general del P" C" E, explicava [El País, 22-VII-1978], per exemple, que l'Estat que sorgia amb els pactes no era ja un Estat de classe sinó "un Estado en el que todos los españoles, en el que todos los pueblos de España, puedan vivir hermanados y en paz".

Álvarez Miranda, president del Congrés i membre d'UCD, coincideix absolutament amb Santiago Carrillo i Felipe González. En el diari *La Vanguardia* (22-VII-1978), declarava: "Es una Constitución de todos. Ninguna ideología se ha impuesto a las demás".

L'Avantguarda de la lluita per la República i el dret a l'autodeterminació; Mateu Morro, puny tancat (primer a la dreta); Miquel López Crespi (el segon de la dreta, ajupit); Antoni Mir (puny tancat, segon de l'esquerra), entre altres militants de l'OEC.

En divergència amb aquestes posicions, el marxisme revolucionari estava per una ruptura democràtica que obrís les portes al socialisme i que acabàs amb l'estat centralista espanyol. Eren precisament els aspectes de veritat rupturistes i no pactistes els que feien una por terrible a la "sagrada aliança" entre burgesos, franquistes reciclats, carillistes i PSOE.

A poc a poc, en la pràctica s'anà

veient com la majoria de grups integrats dins de Plataforma Democràtica i, sobretot dins la Junta Carrillista, anaven acceptant les passes que feien els franquistes en la construcció de llur nova imatge "democràtica".

A partir de les eleccions de juny del 77 tothom s'instal·là a les poltrones. Ningú parlà mai més de "obrir un procés constituent a l'Estat espanyol". La qüestió del dret

a l'autodeterminació de les nacions
oprimides restà -encara hi resta!-
enterrat. Del referendun per a
decidir si el poble volia una monar-
quia o una república, no se'n parlà
mai més. El rellotge de la història
fa molts d'anys que està aturat. I
pel que sembla, ningú no li vol donar
corda! Ω

**(Fons de Documentació
Antifeixista-FDA)**

LA DIADA DE 1999 ALS MITJANS INFORMATIUS

La revista El Mirall (número 102) ha dedicat unes pàgines a l'èxit de la "Diada 1999" fent especial esment al ressò que la magna convocatòria ha tengut en els mitjans de comunicació

La revista El Mirall (número 102) ha dedicat unes pàgines a l'èxit de la "Diada 1999" fent especial esment al ressò que la magna convocatòria ha tengut en els mitjans de comunicació. Tots els diaris de les Illes i altres d'àmbit estatal explicaren als seus lectors l'èxit de la Diada coordinada per l'OCB. Diario de Mallorca, Última Hora, L'Estel, Diari de Balears i El Mundo-El día de Balears publicaren nombrosos articles convidant a la manifestació que signaren el més destacats intel·lectuals de les Illes. Alguns dels intel·lectuals mallorquines que -amb articles dedicats a la Diada i l'estat de la llengua- ajudaren a l'èxit de la mobilització eren (entre molts d'altres): **Miquel Ferrà Martorell, Pere Fullana, Miquel López Crespí, Gabriel Janer Manila, Joan Francesc López Casanovas, Josep Melià Ques, Miquel Julià, Cristina Ros, Joan Guasp.**

Mercè Truyols, Pere Bonnín...

Revistes com El Temps, publicacions en anglès com el Majorca Daily Bulletin o en alemany, com Mallorca Magazin, se'n feren ressò, tant de la convocatòria prèvia com del Manifest d'adhesió signat per gran nombre de residents estrangers a les Illes. Igualment -com explicava El Mirall- "la invitació feta als castellano-parlants i estrangers que viuen a l'illa a respectar, conèixer, estimar i compartir com a patrimoni comú la llengua i la cultura pròpies de Mallorca va tenir una acollida molt bona i es va notar en la participació".

Des de les pàgines de les pàgines de L'Es-
tel -sempre a l'avantguarda de la lluita en defen-
sa del català- volem saludar ben cordialment
tots els homes i dones de Mallorca que han fet
possible aquest gran esdeveniment cultural. Ω
(Redacció)

F I R A D E L
L L I B R E 9 9

**Miquel Ferrà, Rosa Maria Colom, Miquel
López Crespí i Gabriel Janer Manila
signaren els seus llibres**

L'estand de la Llibreria "Drac Màgic" va ser un dels més visitats en la passada Fira del Llibre 99. Els llibres més venuts per aquesta important llibreria de Ciutat foren: Un, algunes vegades de **Joan Manresa**, Cartas de navegación 1995-1998 de **Jorge Martí**, Recetas fáciles para el fin de semana de **Koldo Royo**, Contes i viatge de **Miquel Ferrà Martorell**, Cartes a un amic de **Maria Ferrer**, N'Anna i el vern de **Miquel Rayó**, El cap dins el cercle d'Antoni Serra, L'Amagatall de **Miquel Lóp**, L'infant selvàtic de **Sierra M** de l'editorial "Bromera", el l llegendes del Che de **Mique**

D'esquerra a dreta: Miquel Ferrà, Rosa Maria Colom, Gabriel Janer Manila i Miquel López Crespi.

L'Amagatall de **Miquel López Crespí**, **El bosc de l'avi** de **Rosa Maria Colom** i **L'infant selvàtic de Sierra Morena** de **Gabriel Janer Manila**. Igualment, a l'estand de l'editorial "Bromera", el llibre més venut de la Fira d'enguany fou la novetat **Les llegendes del Che** de **Miquel Ferrà i Martorell**. Ω

Tast de lletres i vi

Amb motiu de la fira del llibre celebrada a Ciutat de Mallorca, en el recinte del Born, organitzat per l'associació d'Escriptors en Llengua Catalana va tenir lloc un tast de lletres i vi, on diferents escriptors (Guillem Rosselló, Biel Florit, Miquel López Crespí, Maria Ferrer, Miquel Ferrà i Martorell, entre d'altres) llegiren un poema o un fragment de prosa que els havia commogut especialment. Durant la lectura, lectors i oients, feien un tast de vi i coca. Llavors no contents amb la berenada decidiren anar tots plegats a fer un sopar de companyonia al celler «Sa Premsa» allà escriptors veterans i joves compartiren taula per a parlar dels nostres problemes i del que no són problemes, tot amb bon humor i sana xerradissa. Ω

Marina Ferrà Hamelynck (redacció)

Un aspecte de la Sala del Celler Sa Premsa on es celebrà el sopar dels escriptors.

Lectura de textos a càrrec de Guillem Rosselló, Miquel Ferrà i Martorell i Miquel López Crespí.

Nous canonges a la Seu

El senyor Teodor Úbeda anomenava el passat dia 2 de juny canonges de la seu de Mallorca els amics Joan Darder i Brotat, Gabriel Seguí i Mas i Manuel Bauça i Otxogavia. La catedral de Mallorca s'omplí de gom a gom per a seguir la solemne cerimònia. Els convidats es reuniren després de l'acte en el claustre de la seu on prengueren un refresc i felicitarren els nous canonges, tots ells amb mèrits més que suficients per a poder gaudir de tan alta distinció eclesiàstica. Hi vaig assistir acompanyada pels escriptors Joan Pla i Miquel Ferrà i Martorell. Hi poguérem canviar impressions amb els nous canonges. Ω

Marina Ferrà Hamelynck
(Redacció)

Antoni Mir, president de l'OCB, felicita Miquel López Crespí

OBRA CULTURAL BALEAR

Miquel López Crespí
Antoni Marqués Marqués, 20, 4t.-1a.
07003 - PALMA

Benvolgut amic,

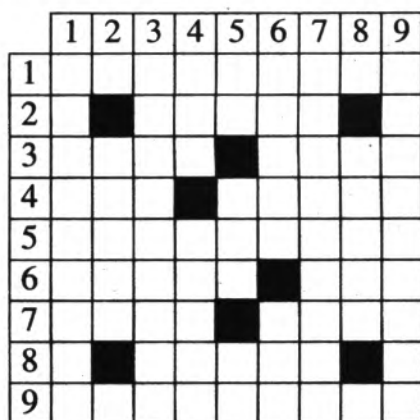
Vàrem llegir el vostre excel·lent article referent a l'estat de la llengua i a la convocatòria de la Cadena Humana del 8 de maig, i volem agrair-vos la vostra contribució al debat públic i a la consciència popular de les justes reclamacions de la Diada per la Llengua d'enguany, tan importants per al futur de la identitat del poble de Mallorca. Ens plau fer-vos arribar un fascicle publicat a *El Mirall* 102, "Especial Diada". Amb agrament, us saluda,

Antoni Mir Fullana
president
Obra Cultural Balear

Palma, maig de 1999

IMPRENTA 1, Pàg. 2a - Tel. 72 32 99 - Fax: 71 93 85 - 07001 PALMA (MALLORCA)
<http://www.palma.com/ocb>

PASSATEMPS

HORITZONTALS:

1.- Guerrer d'ofici que als regnes cristians hispànics servia, des del segle XIII, per fer incursions a les terres musulmanes. 2.- Pe. Tresor públic. És de mel. 3.- S. Formes geomètriques limitades per una superfície cònica. 4.- T, t, t. Vent del sud-est. 5.- Sent amor per algú. 6.- Municipi de l'Urgell. La part posterior d'una cosa. 7.- Xiscle. Habitant imaginari dels boscos escandinaus. 8.- Un de mil. Salnitre. És a la sal. 9.- Donar una pallissa a algú.

VERTICALS:

1.- Appetit. 2.- Ela. Nombre no múltiple de dos. Portugal. 3.- Muller de l'emperador Claudi I, famosa per la seva lascívia. 4.- Ventet suau i agradable. CH3. 5.- El gal.li. Topada. El tal.li. 6.- Donar forma d'arc. ... Lanka, estat asiàtic. 7.- Plantes herbàcies amb flors hermafrodites. 8.- Són de gel. Petita nodositat. És dins del sac. 9.- Tornar a escalfar. 30.- Un Bruixot.

L'ESTEL

INFORMA'T INFORMA'T
INFORMA'T INFORMA'T
INFORMA'T INFORMA'T

TEL.: 971 26 50 05

SOLUCIONS

R	A	S	I	T	L	V	A	6
A	E	I	N	I				8
F	S	I	T	C	R	I		7
L	C		E	C	N	A	L	9
A	D	A	O	M	A	N	E	5
C	O	X	S	E	S			4
S	N	O	S	A	S			3
E								2
R	A	M	O	G	A	V	E	1
9	8	7	6	5	4	3	2	1

R E C E P T E S D E C U I N A

A r r o s s o s a l f o r n

Arròs de bacallà i col-i-flor al forn

- * 200 gr de bacallà, remullat unes hores abans i fet miquetes;
- * uns 400 gr de col-i-flor a trossets;
- * un sis alls tendres, tallats;
- * 200 gr d'oli,
- * pebre-roig i sal;
- * Uns 400 gr d'arròs

En una paella se sofrigen els alls, la col-i-flor i el bacallà; ja prou sofregit, se'ls afegeix l'arròs, es mescla bé amb el sofregit, i es tira el pebre-roig, i s'aboca immediatament el conjunt a la cassola d'obra i plana; també s'abocarà tot seguit l'aigua calenta (amb un poc de safrà) que estindrà prèviament preparada (uns 700 gr, és a dir, menys del doble que l'arròs, perquè la col és aigualosa), i es disposarà tot nivelladament. Es fica al forn ni fort ni fluix, de 3 o a 4 o minuts. En traure'n la cassola, es deixa reposar dos o tres minuts.

Arròs al forn amb cigrons i panses

- * 150 gr. de cigrons posats a remullà la nit abans;
- * 100 gr de panses despinyolades, o siga sense pinyol, posades a remullà en aigua natural una o dues hores;
- * 250 gr d'oli;
- * 400 gr d'arròs;
- * safrà, sal i brou

En un perol d'aigua natural (un litre) es posen els cigrons al foc, amb sal i el safrà, i esdeixen al bull fins coure's en una paella, l'oli calent, se sofrigen --ben eixugades-- les panses, i poc després es posa l'arròs i se sofrig tot; es trasllada tot a la cassola plana d'obra, i abocant-li el perol--el líquid deu aplegar però no passar d'uns 700 gr. o 750--i nivellant el conjunt, es fica al forn, després de rectificar-ho d'aigua i sal. Si calguera afegir-li aigua, que siga calenta.

C a r n s

Vedella farcida amb ronyons

- * Dos quilos de vedella de la banda del pit i de l'aleta, un quart de quilo de ronyons de vedella, sal, pebre-blanc, un parell de dents d'all, tres rames de timó, una cebeta, dues carlotes i un gotet de vi blanc sec. Per a guarniment, lletuga i tomaques.

Es netegen bé el ronyons, llevant-los tot el greix, la pell i els nervis amb unes tisores. Es col·loca la carn damunt d'una post. Caldrà que la carn estiga oberta com una mena de llibre; se li posen damunt els ronyons oberts i s'adoba tot amb sal i pebre-blanc molt. Els alls els tallarem menuts com així també el timó, i s'escampa tot per damunt dels ronyons. S'enrotlla la carn i es lliga amb un fil per al que no se n'ixca el farcit. S'adoba un poc per fora i es fica al forn amb alguns ossos del pit, les carlotes i la ceba trossejades, el gotet de vi calent i un gotet d'aigua amb que ruixarem la carn. La cassola ben tapada, i la temperatura a 175 graus, courà durant un parell d'hores i, a la meitat del temps, es pega la volta a la carn i se li afegeix més vi i aigua si li cal.

I trenta minuts abans de traure-la es deixa destapada perquè es faci daurada la carn. Després de cuita, es deixa refredar en una plàtera. Tot el suc que resta dins l'atifell en el forn, amb les verdures i els ossos, es fica en una cassola i es fa coure lentament durant quaranta-cinc minuts; es passa tot per un colador i es deixa en el congelador per a obtenir una mena de gelatina, que pot servir-se en companyia de la carn a més de l'ensalada de lletuga, tomaques, cogombre i creïlles amb all i oli.

Rotllos de vedella farcits

- * Tres quarts de quilo de vaca o de vedella tallats a llenques ben primes, dues cullerades de mostassa francesa, sal i pebre-negre.
- * Farciment: 90 gr. de cansalada de panxeta, 12 gr. de carn de pollastre o de porc, ja cuita, mig all porro, un all, o gr. de mantega de vaca, o gr. de pa ratllat, un ou, una cullerada de julivert, mitja culleradeta de timonet picat i una copa de conyac.
- * Per a fer la salsa: de verdures variades, o gr. de sag, una tassa de brou, mig got de vi, dues cullerades de farina i o gr. de mantega de vaca.

Les llenques de carn les aplanarem amb la massa fins que resulten quasi tan primes com una neula, i procurarem que formen un recuadre d'uns deu centímetres. Se'ls posa un poc de mostassa, sal i pebre-negre. Es pica la cansalada de panxeta, sense cotna, en companyia del pollastre o de la carn de porc. A banda es pica l'all porro i l'altre. En una paelleta sofregirem en mantega de vaca la picada d'all i ho barrejarem amb la carn picada, el pa ratllat i l'ou batut; i se li afegeix el julivert i el timó, sal i el pebre i el conyac. Repartirem aquest farciment sobre els talls de carn, els quals enrollarem i lligarem amb un fil.

La salsa es prepara amb la ceba ben picada i daurada en una cassola amb el sagí, a foc suau. Les verdures que hàgem d'utilitzar les tindrem ben i trossejades i les sofregirem també, i tot seguit col·locarem els rotllos de carn farcits damunt del sofregit; hi abocarem el brou i el vi, i taparem la cassola per ficar-la al forn a mitja graduació. Passats vint minuts, els destaparem, però cal fer-los pegar la volta un poc abans a fi que es coguen per totes bandes. En estar cuits, els llevarem el fil i els estendrem en una plàtera amb les verdures cuites tot al voltant. Reduirem la salsa fent-la bullir un poc, li afegirem trossets de pasta feta amb la farina i la mantega i ho remenarem sense parar fins obtenir la salsa fina i espessa, que escamparem per damunt dels rotllos.

P e i x o s

Galls a la taronja

- * Tres galls grans, suc de llima, un parell de taronges, sal i pebre-negre, 50 gr. de mantega de vaca, salsa maonesa, unes quantes anxoves i pebre-roig.

Net el peix, sense pell ni espines, el farem a llenques primes i el ruixarem amb suc de llimó i de taronja, l'adobarem amb sal, pebre-negre i un poc de corfa de taronja ratllada i el col·locarem en una plàtera refractària pintada amb mantega de vaca. Ficarem els galls al forn a mitjana temperatura durant un quart d'hora. Ja fora del forn, els deixarem refredar, els escamparem per damunt la salsa maonesa i els guarnirem amb olives sense pinyol o farcides de pimento, mitges rodanxes de taronja i les anxoves.

Nogat de rap

- * "Nogat", en sentit estricte, és una varietat de torro--en francès "nougat"--fet amb mel i ametles, o nous, o avellanes, etc. Amb farina i aigua, pot constituir una pasta dolça que es cou al forn. En el parlar valencià figura el mot en alguns clàssics; el DCVB el registra en un text d'Arnau de Vilanova. En un sentit ample pot veure's aplicat a qualsevol producte gastronòmic de diversos i barrejats ingredients. Per exemple el "nogat de rap", que és viu als barris marítims de València.

Per cuinar-lo, es començarà per fer una bona picada, o xixina d'all, pebre-negre en gra, pinyons, pebres rojos, un poc de tomaca i un poc o un prou de vitet, al gust. Per a les sis racions, en una cassola d'obra i uns 200 gr. d'oli se sofrigen unes creïlletes menudes (o tallades a cantells); quan ja són daurades, se'ls aboca tot el picolat, se sofrig tot bé, es remena i s'afegeixen els trossos--no grans--i mig got d'aigua, o poc més. Deu coure's primer a foc fluix; i després, (afegirem aigua si calguera) a foc fort, fins estar cuit el peix i quedar la salsa ben travada i densa.

* CREÏLLES = Patates - * VITET = Pebre

Ses darreres eleccions

PER CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR. TLF. 971 665 336

Sa lluita ja és acabada,
Des polítics se pot dir,
Ja se pogué definí,
De sa gent que ha votada.
No va ser molt augmentada,
La meitat no va assistir,
Això de fet, se pot dir,
Que sa política no agrada.

Tots els polítics versaren,
Damunt el mateix procés,
Reformes en gros accés,
Tenien estudiades.
Sumes grosses destinades,
En bé de tots els humans,
Lo mateix que els hàbils cans,
Que encalcn llebres bregades.

Cap partit no hi hagué
Amb majoria absoluta,
Aquest fet ara resulta,
Que ajuda ha menester.
A sa clau, el qui la té,
És la senyora Munar,
Tothom molt de cas li fa,
Per omplir lo seu paner.

Ella és ben eixerida,
S'experiència la duu
A dins terreny ben segur,
Vol sembrar la seva vinya.
Sent ella molt mallorquina,
Per Mallorca vol lluitar,

Ella s'assegurà,
De no perdre sa partida.

No mos ha de estranyar,
Que obri de tal manera,
Si ella duu sa quimera,
De Mallorca, defensar.
Aquí ella se crià
Hi mamà se llet des néixer,
Hi va viure, hi va créixer,
S'amor propi li entrà.

Si tot aquell qui nasqué
A dins sa illa daurada,
Lo mateix d'ella pensava,
Feria obra de bé.
Tenguen lo que hem menester,
Per viure en tranquil·litat,
Amb personal preparat,
Per fer lo que s'ha de fer.

El mallorquí pot estar,
Content de tanta riquesa,
Perquè illa com aqueixa,
Dins el món cap no n'hi ha.
En tot en podem contar,
Que produeix nostra terra,
El turisme aquí s'aferra,
Per trobar un benestar.
Com la Senyora Munar,
Lluitaren nostres padrins,
Contra vaixelles algerians,
Molts de dies s'hi trobà.

Això hem de recordar,
I no ho perdem de vistes,
Si desfensam nostres illes,
El Rei en Jaume, ho manà.

Molta gent preocupada,
Dins Mallorca pots trobar,
Ells se pensaven guanyar,
Amb sa tan grossa votada.
En vivia confiada,
D'una plaça ocupar,
Ara hauran de treballar,
Si no vol morir de gana.

A mils se'n poden contar,
Que es trobaran desarmats,
Molts d'ells són llicenciats,
Carrera varen cursar.

Dins política es van ficar,
Per cobrar i no fer res,
És molt lleuger el seu pes,
La seva feina és xerrar.
Molts d'ells durant sa campanya,
Grans projectes presentaren,
En grossos canvis pensaren,
Modificant cosa i altra.

El polític no té por,
Quan venen se seleccions,
Per ses places i cantons,
"Vull que me vegin a jo".
Si prescindissin d'això,
Podrien gastar els milions,
Carretera en condicions,
De Ciutat a Manacor. Ω

La dioxina que endrapa lo bestiar, Nosaltres no ens la podem menjar

JAUME ALFONSO I BARCELÓ, DE BARCELONA

Belgues pollastres emmetzinats
A més de porcs i altre bestiar
Ens els acaben d'immobilitzar,
Per portar efectes contaminats.

Aquesta perillosa contaminació,
Que pot perjudicar als humans,
Esdevé el resultat dels *desmans*,
D'una porca i cega especulació.

Dioxina dissolta en oli mineral,
Per fer-ne pinsos era emprada,
I eixa dioxina acabà barrejada,
Dins l'organisme d'eixos animals
Això pot produir efectes mortals
Si per alimentació és menjada.

La cobdícia d'uns empresaris
Cercant d'obtenir més guanys,
Risca de produir greus danys,
A bastants d'*status* sanitaris.

Bestiar i, productes resultants,
De granges en comercialització,
Són envaïts per la contaminació,
Assolint nivells preocupants.

La contaminació fou continuada,
Per espai de, bastant de temps,
I era coneguda pels estaments,
Entre tanta acció amagada,
Ells tengueren la boca ben
tancada,

Fins que sortiren els
impediments.

El Govern belga fou cançoner
En prendre unes actuacions,
Potser, perquè especulacions
Eren el seu objectiu primer.

Fabricants de pinsos i grangers
Preguntats per llur participació,
Al difondre aquesta
contaminació
Molts amagaren aquests bruts
afers.

Als restants Països Comunitaris
Rebedors d'articles contaminats,
Tot seguit foren immobilitzats,
Sospitant, danys extraordinaris,
I en foren aspectes prioritaris,
el seu allunyament de los
mercats.

Que la dioxina i sa contaminació
S'aprofiti per nodrir lo bestiar,
Això no s'ho podien ni imaginar,
Certs distribuïdors d'alimentació.

Governos i grangers desaprensus,
Escampant queviures
contaminats,
Demostraren que són uns
malvats,
Aquest cop es passaren de vius.

L'oli, dioxina i contaminació,
Que per fer pinsos era emprat,
Foren introduïts en el mercat,
Dins el productes d'alimentació,
La molt maleïda especulació,
A emmetzinar-nos s'ha dedicat.

S'han conegut, contradiccions
En molt confuses declaracions,
De grangers en especulacions
On reeixien les contaminacions.

Tals contradiccions continuen
Tot concernent a les garanties,
Convertint en un galimaties,
En el camp on els belgues
actuen.

Emmetzinar amb la alimentació,
Que hom necessita per a viure,
No és pas per posar-se a riure,
Ans es motiu de consternació,
Molt perjudicial per a la
població,
Cosa que ningú ho podria
descriure.

Reflexió

El qui amb la dioxina
contamina,
L'aliment per obtenir guanys,
No només provoca enganys,
També, als humans assassina. Ω

L'ESTEL

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom .....
.....
Adreça .....
..... C.P. ....
Població .....
C.I.F. .... Tel. ....

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.800 PTS (22,84 euros)

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa .....
Adreça .....
Núm. entitat ..... Núm. sucursal .....
Compte núm. ....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**

S'Arenal de Lluçmajor

Escandell

S'Arenal de Lluçmajor,
Te qualitat de primera,
Amb molta protecció,
Que mereix, digne sector,
Per formós, tenir bandera.

La platja té bona imatge,
Amb tots els millors serveis,
Palmeres, fan l'homenatge,
Quan se mouen dins l'oratge,
Per tant distingits espais.

Un parc urbà engalana,
Situat a lloc central,
Uns bons olors que desgrana,
Amb l'aire de tramuntana,
I d'arbres, monumental.

Al voltant, noves vivendes,
De molts distingits estils,
Hi ha bancs, hi ha tavernes,
Als forns, bones dependents,
I dels més moderns estils.

L'Associació dels majors,
Vora el parc, mira a ponent,
És un lloc gran i espaiós,
Pels jocs dels competidors,
Es un espai imponent.

S'Arenal, mereixedor,
De l'illa, ser destacat,
Es poble generador,
De molta amabilitat. Ω